

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Кафедра педагогіки дошкільної та початкової освіти

ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ: ВПРАВИ, СИТУАЦІЇ, ІГРИ, ЗАДАЧІ

для студентів денної та заочної форм навчання
спеціальності 013 «Початкова освіта»

Мукачево
МДУ 2019

УДК 373.31:004

Розглянуто на засіданні кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти МДУ, протокол №12 від 14 травня 2019 року.

У к л а д а ч:

Швардак Маріанна Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти Мукачівського державного університету.

Р е ц е н з е н т:

Брижак Надія Юрївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики початкової освіти Мукачівського державного університету.

X91

Педагогічні технології в початковій школі: вправи, ситуації, ігри, задачі / Укладач М.В. Швардак. – Мукачево: МДУ, 2019. – 158 с. (8 др.арк.)

Навчально-методичне видання орієнтовано на практичну підготовку майбутнього вчителя початкової школи, на розвиток його творчого потенціалу, на формування готовності до реалізації технологічного підходу в освіті. Подано приклади вправ, завдань, ситуацій тощо у системі найпоширеніших у світовій і вітчизняній практиці педагогічних технологій початкової школи.

Адресована студентам та викладачам педагогічного закладу вищої освіти. Прислужиться педагогам-практикам, зокрема, вчителям початкових класів та усім, хто цікавиться організацією педагогічного процесу на інноваційній основі.

© МДУ, 2019

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
ТЕХНОЛОГІЯ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ	5
Інтерактивні вправи	
ТЕХНОЛОГІЯ ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ	11
Проблемні ситуації	
ТЕХНОЛОГІЯ ПРОЕКТНОГО НАВЧАННЯ	23
Проекти	
ІГРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ	45
1. Дидактичні ігри	45
2. Пізнавальні ігри	49
3. Рольові ігри	52
4. Ділові ігри	58
ТЕХНОЛОГІЯ РОЗВИВАЛЬНОГО НАВЧАННЯ	62
Розвивальні вправи	
ТЕХНОЛОГІЯ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ	65
1. Вправи на розвиток творчої особистості	72
2. Творчі задачі	78
ГУМАННО-ОСОБИСТІСНА ТЕХНОЛОГІЯ	78
Конспекти уроків	
ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ	102
Вправи на формування критичного мислення	
КЕЙС-ТЕХНОЛОГІЯ	108
Кейси	
ТЕХНОЛОГІЯ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО НАВЧАННЯ	115
1. Приклади застосування диференціації за ступенем складності (за С. Логачевською)	115
2. Приклади застосування диференціації за ступенем самостійності (за С. Логачевською)	120
ТЕХНОЛОГІЯ «СТВОРЕННЯ СИТУАЦІЇ УСПІХУ»	125
Ситуації успіху	
ПЕДАГОГІЧНИЙ МАЙСТЕР-КЛАС	129
Конспекти майстер-класів з педагогічних технологій	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	156

❧ ПЕРЕДМОВА ❧

Кому потрібні інновації й чи потрібні взагалі?

Учителеві часом бракує часу, щоб замислитися над тим, навіщо потрібна інноваційність, удосконалення професійної майстерності...

А виявляється, питання підвищення ефективності роботи вчителя сьогодні є дуже актуальним. У світі бракує кваліфікованих учителів. Незадоволення своїм становищем у суспільстві, низька заробітна платня, відсутність нормальних умов у школі й перспектив для професійного зростання змушують багатьох учителів залишати професію. Педагогічне співтовариство поступово персоналізується — з'явилися педагоги, які самовдосконалюються й не скаржаться на незадовільні умови праці, а щоденно наполегливо працюють над підвищенням власного професійного рівня.

Відповідно до вимог часу й змін у системі освіти змінюються й підходи до підвищення кваліфікації. Завдання системи підвищення кваліфікації вчителів сьогодні вже не полягають тільки в розширенні й поглибленні методичних знань зі спеціальності. Учителі повинні опанувати ефективні сучасні технології й техніки організації педагогічного процесу.

Актуальним у педагогічному процесі стає використання методів і прийомів, що допомагають формувати у школярів навички самостійного здобуття нових знань, збирання необхідної інформації, уміння висувати гіпотези, бачити протиріччя, порівнювати, висувати креативні ідеї, обґрунтовувати свої думки, робити висновки.

Отже, педагогічна праця є одночасно інноваційною та традиційною.

Традиційна в орієнтирах на становлення людської гідності учнів, виховання поваги до загальнолюдських цінностей, чеснот; інноваційна у своїй методичній складовій — удосконалюванні техніки успішнішого навчання й виховання дитини.

Навчально-методичне видання орієнтовано на практичну підготовку майбутнього вчителя початкової школи, на розвиток його творчого потенціалу, на формування готовності до реалізації технологічного підходу в освіті. У виданні подано приклади вправ, ситуацій, ігор, завдань тощо у системі найпоширеніших у світовій і вітчизняній практиці педагогічних технологій початкової школи.

☞ ТЕХНОЛОГІЯ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ ☞

Інтерактивні вправи

Інтерактивна вправа – це метод навчання, у процесі реалізації якого учні і вчитель перебувають в режимі бесіди, діалогу між собою. Це співпраця, взаємонавчання: вчитель – учень, учень – учень. При цьому, вчитель і учень – рівноправні, рівнозначні суб'єкти навчання. Інтерактивна взаємодія виключає домінування одного учасника навчального процесу над іншим, однієї думки над іншою. Під час такого спілкування учні вчать бути демократичними, спілкуватися з іншими людьми, критично мислити, ухвалювати обгрунтовані рішення.

ЗАЙМИ ПОЗИЦІЮ

Літературне читання. 3-й клас

Тема. Вавилонська вежа

Мета: закріпити знання учнів по легенді «Вавилонська вежа», визначити суть цього твору; розвивати вміння обгрунтовувати свою думку, позицію, розвивати мислення; виховувати повагу один до одного.

Зміст вправи

Етап уроку. Узагальнення і систематизації знань.

Учитель дає можливість пригадати, що «Вавилонська вежа» - це біблійна легенда. З цієї легенди історично склалися різні висновки:

- різноманітність мов на Землі;
- могутність вавилонської держави;
- міцність віри в Бога;
- неминуче покарання за людську погорду.

На протилежних стінках класу розміщені 3 плакати з різними написами:

1. «Вавилонська вежа» - легенда про виникнення різних мов.
2. «Вавилонська вежа» - легенда про погорду, як найбільший людський гріх.
3. «Вавилонська вежа» - легенда-загадка про часи, коли на Землі панував мир,

вселюдське розуміння і злагода.

Діти займають певну позицію, утворюючи 3 групи, 3 хвилини обговорюють свій вибір в групах.

2-4 учні кожної групи обгрунтовують свою думку, цитуючи твір. У процесі обговорення допускається перехід до іншої групи, а в результаті обговорення весь клас може дійти єдиної думки, або так і залишитися на різних позиціях.

КАРУСЕЛЬ

Українська мова. 4-й клас

Тема. Змінювання іменників за числами

Мета: навчити учнів змінювати іменники за числами; розвивати мислення, вміння працювати в колективі і у парах; виховувати інтерес до навчання.

Зміст вправи

Етап уроку. Вивчення нового матеріалу

На дошці записані іменники у 2 колонки:

1 група	2 група
Мороз	Яблука
Зима	Трактори
Земля	Пташки
Дзвін	Книжки
Місяць	Будинки
Птаство	Сини
Даль	Міста

Клас ділиться на 2 групи.

1 група поруч з іменниками в однині запише іменники в множині.

2 – навпаки, поруч з іменниками в множині, запише іменники в однині.

Це завдання виконується самостійно протягом 3 хвилин. По сигналу вчителя групи міняються завданнями.

По закінченню виконання учні з усіх груп презентують відповіді.

НЕЗАКІНЧЕНЕ РЕЧЕННЯ

Природознавство. 3-й клас

Тема. Охорона природи. Чисте довкілля

Мета: формувати в учнів поняття «охорона природи»; розвивати логічне мислення; виховувати бережливе ставлення до природи.

Зміст вправи

Етап уроку. Закріплення нового матеріалу

- ✓ Дітям пропонується підготовлена вчителем сторінка «Мої думки»
 - Завдання: закінчити речення одним із варіантів відповіді і обґрунтувати чому саме цей варіант.
1. На мою думку, проблеми охорони природи виникли тому, що...
 - А) зростає чисельність населення;
 - Б) людство споживає занадто багато природних ресурсів;
 - В) Земля надто мала;
 - Г) можливості природи обмежені.
 (Учні відповідають і обґрунтовують свої відповіді)
 2. На мою думку, основними чинниками недбалого ставлення до природи є:
 - А) розвиток науки і виробництва;
 - Б) втручання в глибини Землі;
 - В) порушення екологічної рівноваги;
 - Г) забруднення космічного простору.
 3. На мою думку, виробництво весь час потрібно:
 - А) обмежувати;
 - Б) нарощувати;
 - В) удосконалювати.
 4. Глобальні екологічні проблеми мене:
 - А) не стосуються;
 - Б) безпосередньо стосуються;
 - В) залежать від моїх дій.

ПРЕС

Українська мова. 4-й клас

Тема. Однорідні члени речення

Мета: сприяти засвоєнню учнями поняття про однорідні члени речення; розвивати мовлення, спостережливість; виховувати старанність, активність.

Зміст вправи

Етап уроку. Узагальнення і систематизація знань

1. Вивішую на дошці таблицю у якій зазначено 4 етапи методу ПРЕС:

Позиція. Висловіть свою думку, поясніть, у чому полягає ваша точка зору.

Почніть так: «Я вважаю що...»

Обґрунтування. Поясніть чому ви так вважаєте, на чому ґрунтуються докази на підтримку вашої позиції.

Почніть так: «Тому що...»

Приклад. Наведіть приклад, додаткові аргументи на підтримку вашої позиції, навіть факти, які демонструють ваші докази.

Почніть так: «Наприклад...»

Висновки. Узагальніть свою думку, зробіть висновок.

Почніть так: «Отже...», або «Таким чином...»

2. Чотири групи працюють одночасно. Перед кожною ставлю завдання, відповідати на поставлення запитання за поданою таблицею.

❖ Отже, міркування набуває такого вигляду:

- Я вважаю, що ці члени є однорідними.
- Тому що вони відповідають на одне й те саме питання і залежать від одного й того ж самого слова.
- Наприклад, у реченні «Вітер віє, повіває, по полю гуляє». Віє, повіває, гуляє це однорідні члени речення, бо вони відносяться до слова вітер і відповідають на питання що робить?
- Отже, я вважаю, що члени речення, які відносяться до одного й того самого слова і відповідають на одне й те саме питання називаються однорідними членами речення.

ХТО ШВИДШЕ РОЗПЛУТАЄ НИТКИ?

Математика. 1-й клас

Тема. Лічба предметів у межах 20

Мета: вдосконалювати навички усної лічби, розвивати увагу.

Зміст вправи

(до дошки повинні вийти два учні.)

- Діти давайте допоможемо бабусі розплутати нитки. Для цього вам необхідно відшукати на таблиці число, показати його.

- При цьому голосно називати числа від 1 до 10,(від 1 до 20). Хто першим закінчить рахунок, той і переможе. (гру можна повторювати декілька разів)

РОЗУМНИКИ

Математика. 1-й клас

Тема. Порівняння кількості предметів (більше, менше, порівну)

Мета: розвивати пам'ять, мислення, вчити співвідносити кількість предметів і число.

Зміст вправи

Завдання дітей — підставити до цифри відповідну картку з правильною кількістю предметів. Гра знімає напругу і втому, зацікавлює, а найголовніше, допомагає краще і швидше запам'ятати цифри і співвідносити їх з кількістю предметів.

АБЕТКОВИЙ СУП

Літературне читання. 2-й клас

Тема. О. Пчілка «Безконечні казочки»

Мета: сприяє активному аналізу та обговоренню нового матеріалу задля його осмислення, закріплення та засвоєння.

Зміст вправи

1. Підготовка карток з літерами алфавіту, вилучення з нього літер «ь», «и», «і», «й».

2. Інструктування учнів

- Зараз ми пограємося в гру «Абетковий суп», яка допоможе нам закріпити новий матеріал. У мене є чарівний мішечок, в якому – картки з літерами. Кожна пара учнів витягне по одній картці з літерою. З літери, яку ви витягли, повинно починатися одне зі слів запитання, яке ви задасте іншій парі учнів. Запитання мають стосуватися теми уроку і того, що ми вивчали. Якщо та пара учнів, якій було задане запитання, не відповідає правильно, то відповідь дає той, хто задавав запитання.

Наприклад, витягаю з мішечка букву «ча»: Чи сподобались вам твори, прочитані на уроці?

На складання запитання даю вам 3 хвилини.

3. Виконання завдання

4. Презентація результатів

- Уже всі склали запитання? Можемо починати гру.

- Задавати запитання будемо ланцюжком.

МОРСЬКИЙ БІЙ

Літературне читання. 3-й клас

Тема. Т.Г. Шевченко – великий український поет і художник

Мета: сприяє розвитку аналітичного мислення, зокрема, виділення найголовнішого з теми; розвиває увагу, мислення.

Зміст вправи

1. Підготовка таблиці для виконання вправи, яка містить 11 рядків і 11 стовпчиків.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
А	Ї	А	Б	В	Г	Д	В	Ж	З	Й
Б	І	Й	К	Л	М	Н	О	П	С	И
В	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Щ	Ш	Ь
Г	Ю	Я	Й	Ц	У	К	Е	Н	Г	Ш
Д	Щ	З	Х	Ї	Р	Ф	І	В	А	А

Е	П	Р	О	Л	Д	Ж	Є	Я	Ч	С
Є	М	А	И	Т	Ь	Б	Ю	Й	Ц	У
Ж	К	Е	Н	Г	Ш	Щ	З	Х	И	Ї
З	Ф	І	В	А	Н	П	Р	О	Л	Д
И	Є	Я	Ч	С	М	И	Т	Ь	Б	Ю

2. Інструктування учнів

- Діти, зараз ми пограємось в гру «Морський бій». Тільки не таку, в яку ви знаєте грати, а трохи іншу, хоча шифрувати нам теж потрібно буде, але літери, які ви бачите в таблиці. Я поділю вас на 2 групи. Кожна група має зашифрувати по 3 слова, які, на ваш погляд, є основними з вивченої теми. Після того, як обидві команди зашифрували слова, кожна з команд обмінюється по одному слову і т.д. інші слова. Виграє та команда, яка правильно і за короткий час розшифрувала всі слова.

Для шифрування слів у вас буде 5 хв.

3. Об'єднання учнів у групи

4. Виконання завдання

5. Презентація результатів

Приклад шифрування слова

В8 Г7 А4 Е9 Г7 Б6 Б3 Б7

Ш Е В Ч Е Н К О

МІКРОФОН

Літературне читання. 3-й клас

Тема. Ігор Калинець «Про що розповіли Незабудки»

Мета: розвивати мовлення; вчити висловлювати свої думки; виховувати повагу до слухання інших.

Зміст вправи

Етап уроку. Актуалізація опорних знань

Кожний хто отримує уявний мікрофон, по черзі, відповідає на поставлене запитання.

— Як ви думаєте, чому усі квіти так хотіли допомогти дівчинці? (Тому, що вона їх садила, доглядала, поливала і любила).

— А що треба робити, щоб ця квіткова краса прикрашала нашу землю постійно? (Треба бережно ставитись до квітів).

ДВА-ЧОТИРИ-ВСІ РАЗОМ

Природознавство. 3-й клас

Тема. Вода. Властивості води

Мета: закріпити з учням знання про воду та її властивості; розвивати вміння аналізувати, порівнювати; виховувати вміння працювати в колективі поважне ставлення до інших.

Зміст вправи

Етап уроку. Вивчення нового матеріалу

Учні класу повинні поділитися на пари. Кожна пара отримує завдання, воно однакове для всіх пар. Діти повинні сформулювати запитання – відповіді, які б розкривали зміст основних понять, положень, законів розділу «Вода», і розташувати їх у логічній послідовності обов'язково дійшовши згоди. Після виконання цього завдання учні об'єднуються в групи по четверо чоловік, і отримують наступне завдання. Вони повинні порівняти результати попередньої роботи, побудувати спільно логічну послідовність запитань з розділу, дійшовши згоди. Кожна четвірка повинна сформулювати одне питання, відповідь на яке відображає основний зміст розділу, записати його на дошці.

ВУЗЛИК

Українська мова. 4-й клас

Тема. Власні і загальні іменники. Велика буква у власних іменниках

Мета: розвивати логічне мислення, увагу, спостережливість; виховувати кмітливість, уважність.

Зміст вправи

Етап уроку. Актуалізація опорних знань

На дошці написано слово. Із букв слова «Барабан» учні повинні скласти і записати всі можливі слова. Поставити до них питання.

КРИГОЛАМ

Літературне читання. 2-й клас

Тема. «Різнокольорові вірші»

Зміст вправи

Крок 1. Підберіть вірш, який можна намалювати, або показати за допомогою рухів, міміки. Жестів і який прямо стосується змісту уроку.

Крок 2. Розпочніть урок з цього вірша (прочитайте його за допомогою малюнків або покажіть рухами).

Крок 3. Попросіть учнів повторити цей « криголам» за вами.

Крок 4. Створіть мотиваційну ситуацію та підтримуйте мотиваційні фактори в учнів.

Корова червона,
І кінь голубий,
І біла ворона,
І кіт золотий.
Корова співає,
Кінь слухає її,
Ворона сідає
На руки мої.
А кіт, посміхаючись,
Лапу дає.

Проблемні ситуації

Проблемна ситуація — психологічний стан, що виникає в результаті мисленої взаємодії суб'єкта (учня) з об'єктом (навчальним матеріалом), який викликає пізнавальну потребу розкрити суть процесу або явища, що вивчається.

У навчальному процесі завжди є учень і матеріал, над яким потрібно думати. Матеріал сам по собі не викликає в суб'єкта пізнавальної потреби. Тому невід'ємною складовою проблемної ситуації є дія учня, його взаємодія з навчальним матеріалом, спрямована на засвоєння об'єкта пізнання. Учителю необхідно створювати проблемні ситуації з урахуванням типових помилок учнів, що робить знання більш усвідомленими, міцними і допомагає учням подолати неправильні уявлення, вчить мислити, робити самостійні висновки, узагальнення.

Українська мова. 2 клас

Тема. Корінь слова. Спільнокореневі слова.

Мета: навчити учнів самостійно формулювати правило, розвивати творчі та пошукові здібності.

Етап уроку. Вивчення нового матеріалу

Казка про спільнокореневі слова

Йшли якось стежкою гусак, гуска і гусеня. А на зустріч їм повзла гусениця.

- Ви хто такі? – запитала вона їх.

- Я – гусак, це – гуска, а то – наше гусеня, – відповів ввічливо гусак. А ти хто?

- А я – ваша тітка, похвалилася гусениця.

Гуси ображено загелкотали.

Вчитель запитує: - Діти, як ви думаєте, чому гуси не погодилися з гусінню? Чи є вони родичами?

Учні стикаються з протиріччям: родичі чи не родичі.

Учні починають аналізувати, актуалізувати життєвий досвід. Зрештою формулюють гіпотези:

Вони зовсім не родичі, бо гуси – птахи, а гусінь – личинка комахи».

Корені слів, які тільки звучать однаково, але мають різне значення,— це різні корені. Наприклад, слова гусеня і гусениця — не споріднені, бо в них корені різні за значенням.

Треба, щоб слова мали не тільки спільну частину, а ще були і близькими за значенням.

- Спробуйте сформулювати правило на основі сказаного.

Спільнокореневі (споріднені) слова — слова, у яких спільний корінь і за написанням, і за значенням.

- Пам'ятайте, учні, що такі слова називаються спільнокореневими.

Для закріплення вчитель просить учнів ще навести приклади, коли у словах корені звучать однаково, але мають різне значення. Наприклад: міст, місто.

Таким чином, постійна постановка перед учнем проблемних ситуацій призводить до того, що він не «пасує» перед проблемами, а прагне їх вирішити, тим самим ми маємо справу з творчою особистістю, завжди здатною до пошуку.

Математика, 3 клас

Тема. Ділення двозначного числа на однозначне

Мета: оволодіти новим способом обчислень через постановку суперечностей.

Етап уроку. Вивчення нового матеріалу

Випадок ділення двозначного числа на однозначне 69 на 3, коли кожне з розрядних складових ділиться на дільник, учням уже відомий. Повторюємо це з учнями. Далі вчитель пропонує розв'язати цим способом такий приклад 91:7. Але що це? Ні число десятків(9), ні число одиниць (1) не діляться на 7. Отже, відомий прийом ділення в даному випадку не може бути застосований. Суперечність між знайомим способом дії і тим, що його неможливо використати в нових умовах навчальної діяльності, приведуть до виникнення проблемної ситуації. Як розв'язати її?

Вчитель пропонує учням за таблицею множення перевірити чи не ділиться 91 на 7, потім запитує: «Чи не можна подати число 91 як суму двох додатків, щоб кожний з них ділився на 7? Мабуть можна». Починається пошук. Діти складають найкращий, обґрунтовуючи свій доказ.

Природознавство, 4 клас

Тема. План і масштаб.

Мета: навчити учнів формулювати визначення, усвідомлювати актуальність виучуваного поняття.

Етап уроку. Вивчення нового матеріалу

Учням пропонується зобразити у зошиті яблуко і олівець у натуральну величину. Потім вчитель дає завдання зобразити будинок у натуральну величину. Так як це неможливо, учні під керівництвом вчителя приходять до висновку, що необхідно використовувати масштаб.

Математика

Учень отримав завдання: «До 2 додай 5 і помножити на 3». І інше: «До 2 додай 5, помножене на 3». Можна записати обидва завдання і обчислити таким чином: $2 + 5 * 3 = 21$

$$2 + 5 * 3 = 17$$

Такий запис викликає здивування у дітей. Після аналізу дій учні приходять до висновку, що два різних результати можуть бути правильними і залежати від того, в якій черговості виконувати додавання і множення. Виникає проблемне питання, як записати цей приклад, щоб одержати правильну відповідь. Питання спонукає дітей до пошуків, в результаті чого вони приходять до поняття дужок. Після вписування дужок, завдання приймає вид: $(2 + 5) * 3 = 21$

$$2 + 5 * 3 = 17$$

Математика, 1 клас

Учитель пропонує увазі першокласників плакат, на якому зображені кілька чотирикутників і п'ятикутників. Всі ці фігури на плакаті ніяк не згруповані, але чотирикутники пофарбовані в червоний колір, а п'ятикутники - в зелений. Учитель повідомляє, що всі червоні фігури можна назвати чотирикутниками, а зелені - п'ятикутниками. Після цього перед класом ставиться проблемне питання: «Як ви думаєте, чому червоні фігури можна назвати чотирикутниками, а зелені - п'ятикутниками?». Для вирішення даної проблеми діти повинні провести ряд спостережень, зіставлень, порівнянь.

Вони повинні порівнювати подумки терміни «чотирикутник» і «п'ятикутник». Аналізуючи ці слова, вони повинні розчленувати їх, виділивши в них знайомі їм слова, що є частинами нових термінів - «чотири» і «кут», «п'ять» і «кут». Такий аналіз вже може направити їх думку в певному напрямку. Перевірити правильність виниклих припущень вони зможуть, звернувшись до уважного розглядання запропонованих фігур. Тут знову доведеться провести ряд спостережень, зіставлень, порівнянь, в результаті яких вони повинні перекоонатися, що дійсно всі червоні фігури містять по чотири кути, а зелені - по п'ять кутів. Помітивши цю особливість, порівнявши її з особливостями термінів-назв даних фігур, діти повинні прийти до висновку, який і буде відповіддю на поставлене проблемне питання.

Будь-яка складова текстового завдання ставить учня перед певними труднощами, які вимагають значного розумового зусилля при виконанні розумових операцій, що приводять до рішення. Проблемні текстові завдання ставлять учня в ситуацію, в якій у нього має з'явитися здивування і відчуття труднощів, або одне тільки відчуття труднощів, яке, однак, учень має намір подолати. Якщо ці умови відсутні, то завдання уже перестало бути для нього проблемним, або ще не може бути ним у зв'язку з тим, що учень не володів достатньою мірою середніми ступенями, що дають можливості для подолання цієї проблеми.

Математика. 3 клас

Тема. Периметр багатокутника

<i>Етап</i>	<i>Діяльність вчителя</i>	<i>Діяльність учнів</i>
1. Актуалізація опорних знань	Покажіть грані прямокутника, квадрата, багатокутника. Яку фігуру утворює підлога вашого класу?	Прямокутник
2. Зіткнення учнів з проблемою	Влітку потрібно відремонтувати клас; змінити лінолеум. Його треба прибити рейчками. Вони будуть попід стінами. Перед нами стоїть непросте завдання і проблема: яка довжина всіх рейчок і як обчислити довжину усіх сторін прямокутника? $P=?$	$P=a+a+b+b$ $P=a \cdot 2+b \cdot 2$
3. Рішення проблеми	Прийдемо до розв'язання проблеми. Ширина класу - 6м, а довжина - 8м.	$6+8+6+8=28$ $6+6+8+8=28$ $6 \times 2 + 8 \times 2 = 28$ Щоб дізнатися, яка довжина усіх сторін прямокутника, потрібно скласти довжини усіх сторін, тобто знайти периметр.
4. Рефлексивно-оціночний етап	Як обчислити периметр багатокутника? Які висновки зробимо самі?	Аналізують роботу з розв'язання проблеми.

Природознавство

Тема. Розмноження тварин у природі.

Клопи відкладають - 70-100 яєць, травневий жук -70, колорадський жук - 700, метелики - 100-400, а домашня муха за один раз відкладає - 100-150 яєць і може повторити кладку через 2-4 дні. Тобто загальна її плодючість - 600-700 яєць.

Кількість ікринок у коропа, тріски, щуки досягає кілька десятків тисяч, у місяця-риби - 300 млн, великі осетрові риби «викидають» кілька мільйонів ікринок.

У плазунів кількість яєць у кладці обмежується десятком-двома, які вони закопують в пісок, в ґрунт.

Ви, напевно, знаєте, що у птахів кількість відкладених у гнізда яєць, як правило, не перевищує десятка (за винятком страусів, якщо декілька самок відкладають яйця в одне і те ж гніздо).

У звірів найменша кількість новонароджених дитинчат: білка - 3-10, кішка - 2-6, собака - 2-10, дикий кабан - 5-8 (12), рись - 1-4, ведмідь - 1-3, лось 1 - 2 (3), слон - 1, кит - 1.

Проблемне питання.

Чому маленькі тварини - комахи, риби, земноводні, плазуни - відкладають багато яєць і ікринок?

Чому, чим більша тварина, тим менше у неї потомства?

<i>Групи тварин</i>	<i>Особливості розмноження і розвитку</i>
Комахи (більшість)	Розмножуються яйцями і проходять певні стадії розвитку (яйце – личинка – лялечка - доросла комаха)
Риби (більшість)	Розмножуються яйцями (ікрою), з якої вилуплюються личинки - мальки, які перетворюються на дорослих риб (ікра – мальки - дорослі риби)
Земноводні	Розмножуються ікрою, з якої вилуплюються пуголовки (кілька стадій розвитку, поки не перетворяться на дорослих тварин) (ікра пуголовки- дорослі тварини)
Плазуни	Розмножуються яйцями, які не висиджують. Про потомство не піклуються.
Птахи	Розмножуються яйцями, які висиджують. Про потомство піклуються.
Звірі (ссавці)	Народжують дитинчат, вигодовують їх своїм молоком (малюки смокчуть молоко матері). Про потомство піклуються.

- Порівняйте розмноження риб і земноводних, назвіть схожість і відмінності.
- Порівняйте розмноження плазунів і птахів, назвіть схожість і відмінності.
- Чому комахи, риби, земноводні відкладають дуже багато яєць і ікринок, а у птахів і звірів потомство невелике?

Гіпотези учнів

Чим більше організм витрачає кормів на те, щоб зігріти себе і повернути втрати, викликані в ньому роботою, тим менше залишається у нього «будівельного» матеріалу для утворення яєць і малят. Чим більші затрати організму, тим менше його плодючість.

Припустимо, що яка-небудь тварина добре харчується, але в той самий час майже нічого не робить. Можна заздалегідь сказати, що вона повинна бути дуже плодючою.

Із двох однакових тварин з однаковою здатністю розмножуватися буде плодovitішою та, котра краще годується.

Чим менше живе тварина, тим більше потомства дає.

Великі тварини, як правило, розмножуються рідше, ніж дрібні, пізніше досягають статевої зрілості і залишають менше нащадків. Тому популяції великих тварин не настільки численні, а більша тривалість життя не дозволяє їм швидко оновлюватись, знижуючи здатність адаптації до мінливих умов навколишнього середовища.

Основи здоров'я. 4-й клас

Тема. Безпека руху пішоходів. Сигнали світлофора і регулювальника

Мета: закріпити правила переходу проїжджої частини дороги, розширити та поглибити знання про різновиди світлофорів їх призначення, ознайомити із сигналами регулювальника; формувати навички практичного застосування набутих знань під час руху вулицями міста (села); виховувати культуру поведінки на вулиці, дорозі.

Зміст вправи

Ситуація: «Дівчинка стоїть на переході, на світлофорі загоряється зелене світло, а регулювальник забороняє йти, вона розгубилась. Як їй вчинити? (відповіді учнів).

Основи здоров'я. 4-й клас

Тема. Перехрестя. Види перехресть. Рух майданами

Мета: з'ясувати уявлення учнів про перехрестя, різновиди перехресть, ознайомити з основними правилами переходу перехрестя з урахуванням місцевих умов; розвивати спостережливість; виховувати культуру поведінки.

Зміст вправи

Ситуація: «Ти стоїш на перехресті, перехід не позначено розміткою, по дорозі рухається транспорт. Як ти будеш переходити дорогу? Чому? (відповіді учнів)

Українська мова. 2-й клас

Тема. Слова, що називають ознаки предметів

Мета: підвести учнів до оголошення теми уроку; розвивати вміння визначати ознаки предметів, увагу школярів, уміння висувати припущення, робити висновки; виховувати любов до рідної мови.

Зміст вправи

Етап уроку. Актуалізація опорних знань

1. Ознайомлення з проблемною ситуацією

На дошці запис:

... вуха, ... хвіст,

... сам на зріст.

На городі побував.

Нам капусту попсував.

2. Визначення проблеми

Вчитель:

- Ой, що це? Мабуть вітер-пустунець повіяв і деякі слова із загадки зникли. А ось і вони: довгі, кущий, маленький. Вставте їх у загадку. Саме про такі слова ми будемо говорити на уроці. Поміркуйте, що у них спільного?

3. Вирішення проблеми

В ході обговорення учні приходять до висновку, що ці слова характеризують, описують предмети (довгі вуха, кущий хвіст, маленький на зріст) і відповідають на подібні питання.

Природознавство. 1-й клас

Тема. Птахи

Мета: навчити учнів визначати ознаки птахів; розвивати спостережливість, вміння порівнювати, узагальнювати, робити висновки, працювати в колективі; виховувати любов до природи.

Зміст вправи

Етап уроку. Вивчення нового матеріалу

1. Ознайомлення з проблемною ситуацією

Вчитель пропонує учням ряд малюнків:

Чапля, синиця, чайка, індик, гусак, курка, голуб, снігур.

2. Визначення проблеми

Вчитель:

- Розгляньте малюнки, визначте, що є спільного у птахів?

- Що є відмінного?

- Подумайте і визначте, що є характерним для всіх птахів?

3. Вирішення проблеми

В ході обговорення учні приходять до висновку, що характерним для птахів є таке: тіло вкрите пір'ям, мають крила, дзьоб.

Українська мова. 4-й клас

Тема. Рід іменників

Мета: ознайомити учнів із поняттями роду іменників; формувати вміння рід іменників, орфоепічні та орфографічні навички; розвивати мислення, збагачувати словниковий запас; виховувати культуру мовлення.

Зміст вправи

Етап уроку. Узагальнення і систематизація знань

Під час визначення роду іменників: вогнище, дровище, горище, дубище, закономірно виникають труднощі, оскільки в підручнику відсутній теоретичний матеріал про іменники так званого подвійного роду, доцільно шляхом створити Проблемну ситуацію.

1. Створення проблемної ситуації

Наприклад: До якого роду належать іменники: бабище, гадюче, дубище?

(Думки учнів розділяються: одні твердять, що ці іменники р. інші – Ж. р. і Ч. р.)

2. Проблемне питання

❖ Чи існують іменники подвійного роду?

3. Вирішення проблемного питання

Під час обговорення робимо висновок, що мають рацію одні і другі учні.

Оскільки, в укр..мові є слова, які зберігають ознаки двох родів. Так, бабище, гадюче – це іменники жіночо-середнього роду; дубище – чоловічо-середнього роду.

Природознавство. 3-й клас

Тема. Моря. Значення морів

Мета: розповісти учням про моря і їх значення; пояснити господарське значення морів; сприяти формуванню екологічного мислення учнів; виховувати дбайливе ставлення до природи рідного краю.

Зміст вправи

Етап уроку. Вивчення нового матеріалу

1. Створення проблемної ситуації

Послухайте цікаву казку з чудовою інформацією, яку ми використаємо на уроці.

Чому в морі вода солоня?

Багато років тому назад жили два брати. Один бідний, а другий багатий. Померли їхні батько й мати. Тоді менший брат став жити іще гірше.

Старший брат забрав собі всю батьківську спадщину. А меншому не лишилось нічого. Жив він із дружиною у великих злиднях.

Якось у молодшого брата нічого стало й їсти, і вирішив він піти до старшого, щоб той надав йому допомогу. Та старший брат відмовився. Тоді менший пішов ловити рибу, щоб зварити юшку, а риба того дня не ловилась.

Йде він додому з порожніми руками, похнюпивши голову. І раптом бачить — на дорозі лежать жорна. Підняв він ті жорна і поніс додому. А вдома жінка питає:

— Чи добрий був улов? Чи багато риби приніс?

— Ні, жінко, нема риби. Ось приніс тобі жорна.

Поклав він жорна долу та з серцем і штовхнув їх ногою. А жорна раптом закрутилися і почали молоти.

Дивляться, а з-під жорен сіль сиплеться. Мололи вони все швидше і швидше, солі ставало більше і більше. Зраділи чоловік з жінкою.

Потім менший брат став думати, куди подіти сіль і як йому зупинити жорна. Нарешті додумався — перекинув їх, і вони зупинилися.

Після цього жили вони добре. Мололи сіль і продавали, що давало їм змогу жити в достатку.

Старший брат дізнався про це, прийшов до меншого та й каже:

— Позич мені, брате, жорна.

Дуже не хотілося молодшому братові давати жорна старшому братові, але віддав.

Старший брат приніс додому жорна і штовхнув їх ногою. Жорна почали молоти. Та менший брат не встиг розповісти старшому, як вони зупиняються. Жорна мололи, мололи сіль і намололи таку купу, що вона дійшла до стелі. Вже й стіни почали тріщати.

Злякався старший брат, що розвалиться хата, взяв і виштовхнув жорна з хати. Вони покотилися з гори прямо в море та й потонули. Отож і до цього часу на дні моря крутяться жорна та все мелють і мелють сіль.

2. Проблемне питання

❖ Чому морська вода солоня? (Учні пригадують властивості води)

❖ А в річках і озерах – прісна?

3. Вирішення проблемного питання

До сих пір навіть вчені не можуть дати точну відповідь про морську солону воду.

- Наприклад. Коли йде дощ, він розчиняє маленькі частинки солей, які знаходяться в ґрунті і в кам'янистих породах утворюються струмки які перетікають в річки. Річки в свою чергу впадають в моря і переносять туди солі. А накопичується в море сіль ось чому... Світить сонце, під його впливом відбувається випаровування води, а сіль залишається в морі. Вода ж потім знову потрапляє на землю у вигляді опадів, і повторюється все той же процес.
- Інша версія, що існують певні речовини, які здатні робити воду солоною. Їх поява в морях пов'язана з вулканічною діяльністю в земній корі. З мантиї вивергалися магматичні породи, змішувалися з водою і надавали їй солоність.

Математика. 3-й клас

Тема. Переставна властивість дії множення. Складена задача, що включає знаходження невідомого компонента

Мета: розвивати грамотну математичну мову, оперативну пам'ять, вміння аналізувати, порівнювати.

Зміст вправи

Етап уроку. Закріплення вивченого матеріалу

1. Створення проблемної ситуації

- Учні, що таке задача? (відповіді дітей)

- Чи згодні ви з таким твердженням що:

«Задача – це коротка розповідь з числами»

- Доведіть свою думку.

- А зараз прочитайте розповідь.

У двох яскравих коробках було 24 кришталеві склянки. Коли з першої коробки взяли 7 гарних склянок у ній залишилось 5 прекрасних.

2. Проблемне запитання

- Це задача?

- Чому?

3. Вирішення проблемної ситуації

Можливі відповіді:

- Так, це задача, адже в ній є числові записи та коротка розповідь.

- Ні, це не задача, адже в розповіді забагато непотрібних тверджень.

Правильна відповідь:

- Ні це не задача. У розповіді відсутнє запитання.

- Задача, це коротка розповідь з поданими числами, в кінці якої обов'язково ставиться запитання, на яке потрібно знайти відповідь розв'язавши задачу.

- Яке питання ви поставите? (Скільки склянок залишилося?)

- Чи можна таку задачу помістити у підручник з математики? (Ні, тут дуже багато зайвих слів, а задача повинна бути коротка і точна).

- Яка це задача: проста чи складена?

- Чим відрізняється складена задача від простої? (відповіді учнів)

Природознавство. 3-й клас

Тема. «Тварини - частина живої природи»

Мета: удосконалювати вміння спостерігати за тваринами; розвивати спостережливість, увагу, кмітливість; виховувати любов до природи, дбайливе ставлення до тварин.

Зміст вправи

Етап уроку. Актуалізація опорних знань

1. Створення проблемної ситуації

- Подивіться на ці 3 групи тварин.

Вовк, лисиця, заєць, ведмідь, їжак – це звірі;

окунь, щука, карась – це риби;

миша, жук, олень, голуб – рослиноїдні тварини.

2. Проблемне запитання

- Чи правильно віднесли тварин до певних груп? Чому?

3. Вирішення проблемної ситуації

Розповідь учителя

- Черви, ящірки, змії, комахи, риби, птахи, звірі - все це тварини. Заселяють вони не тільки сушу, а й живуть у глибоких норах (кроти, миші, черв'яки), в печерах (летючі миші), на деревах (комахи, гусениці), літають у повітрі (птахи), живуть у воді — річках, ставках, озерах, морях (риби). Вони бувають за розміром великі (слони, кити, верблюди) і маленькі (комахи). Всіх тварин групують за певними ознаками. Тому виділяють такі групи тварин: комахи, звірі, птахи, земноводні, плазуни.

- Ось подивіться на ілюстрації, за якими ознаками їх об'єднують. (перегляд ілюстрацій)

- За способом живлення, тобто за тим, яку їжу вони вживають, їх поділяють на трав'яїдних, хижих і всеїдних тварин. Трав'яїдні - це тварини, які живляться рослинною їжею (кози, косулі, лосі, жирафи, слони). Хижі - це ті тварини, які поїдають інших тварин (щука, сова, лисиця, ласка).

- Отже чи правильно погруповано ось цих тварин, про які ми говорили?

- Так, правильно.

Як можна пояснити такий поділ? (відповіді учнів)

Українська мова. 4-й клас

Тема. Правопис закінчень іменників жіночого роду на (-а), -я в орудному відмінку однини

Мета: спонукання до аналізу мовних фактів; розвиток логічного та критичного мислення, уваги.

Зміст вправи

Проблемну ситуацію виводимо на основі мовного матеріалу

1. Одного разу Незнайко писав бабусі лист. «Мені дуже подобається математика. Сиджу зараз над...» і спіткнувся. Не знає, як написати – задачею чи задачою?

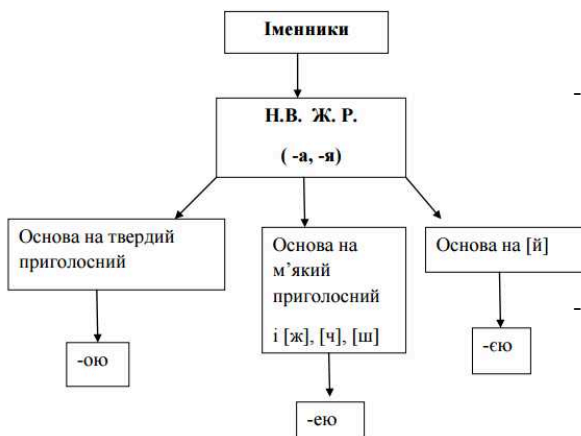
- Хто йому допоможе? (Учні висловлюють припущення)

- А щоб точно знати, як писати, зараз ми спробуємо з цим розібратися.

- Нами подані іменники в якому відмінку, учні?
- В називному відмінку.
- А нам потрібно змінити іменники в орудний відмінок і підкреслити (виділити) закінчення в кожному слові.

Роса – росою, верба – вербою, лінія – лінією, пожежа – пожежею, тиша-тишею, куча – кручею.

- У всіх словах називного відмінку закінчення були –а або –я і всі іменники – жіночого роду.
- А в орудному відмінку які закінчення стали? (-ою, -єю, -єю).

Розберемося, в яких випадках пишеться кожне з цих закінчень.

- Зверніть увагу на перші два іменники, закінчення яких стало –ою. На який приголосний – твердий чи м'який закінчується основа цих слів. (твердий)

Назвіть слова, закінчення яких змінилися на –єю (пожежею, тишею).

- На який приголосний закінчується

основа цих слів? (приголосний твердий).

- Назвіть останні букви основ – ж,ч,ш.
- Отже, який висновок можемо зробити?
- Якщо основа закінчується на звуки [ж], [ч], [ш], то пишемо закінчення –єю.
- Залишилось у нас ще слово із закінченням –єю. На який звук закінчується основа слова лінією?
- На приголосний м'який [й].
- Який висновок зробмо?
- Якщо основа слова закінчується на звук [й], то в орудному відмінку однини пишемо закінчення –єю.
- Отже. Яке закінчення мав написати Незнайко – ою чи –єю в слові задачею?
- Закінчення –єю, тому що в слові задачею останній приголосний звук основи [ч].

Українська мова. 4-й клас

Тема. «Правопис ненаголошених особових закінчень дієслів теперішнього і майбутнього часу»

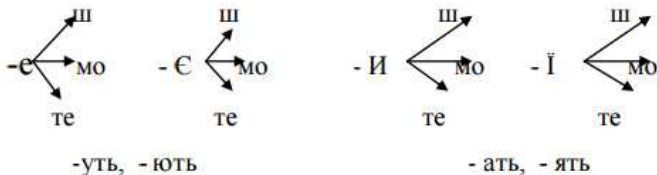
Мета: розвивати логічне мислення, спостережливість; спонукати до аналізу мовних явищ.

Зміст вправи

Проблемну ситуацію виводимо на основі мовного матеріалу

Вправа 1. Запишіть слова, заповнюючи пропущені букви. Поставте в словах наголо Каж...мо, говор...мо, переход...ш, відвез...ш, вобіж...ш, сид...те, скаж...ш, сид...ш, кос...те, напиш...ш, воз...ш, їд...те.

- У яких дієсловах легко вставити пропущені букви ? (у словах, де пропущені букви позначають наголошений звук)
- В інших словах пропущена буква позначає ненаголошений звук, тому це викликає труднощі під час написання!
- Визначте, до якої дієвідміни належить кожне дієслово. Згрупуйте дієслова за дієвідмінами і запишіть тільки закінчення.
- В результаті одержуємо схему:

Висновок. У ненаголошених особових закінченнях дієслів I дієвідміни пишемо -е, -є, у дієсловах другої дієвідміни пишемо, и, ї.

Літературне читання. 2-й клас

Тема уроку. «Різнокольорові вірші»

Мета: вчити знаходити вихід з будь-якої ситуації; розвивати розумові здібності; виховувати самостійність, активність і креативність.

Зміст вправи

- За допомогою малюнків з'ясувати чи дійсно воно так.

Корова червона,	Ворона сідає
І кінь голубий,	На руки мої.
І біла ворона,	А кіт, посміхаючись,
І кіт золотий.	Лапу дає.
Корова співає,	Чи все це здається?
Кінь слухає її,	Чи так воно є?

Літературне читання. 2-й клас

Тема уроку. «Поганим бути легко, а хорошим - важко»

Мета: розвивати вміння відповідати на поставленні запитання, робити висновки пропонувати свої ідеї; сприяти формування всебічного розвитку.

Зміст вправи

- Яку людину на вашу думку, можна назвати щирою?
- Чи доводилось вам зустрічатися з жадібними, скупими дітьми?
- Чи були у вашому житті випадки, коли ви ділилися з другом, а потім шкодували?
- Що означає – «вчинити по совісті»?

Математика. 4-й клас

Тема. Властивості ділення

Мета: закріпити вміння розв'язувати приклади на ділення, розвивати навички самостійного пошуку вирішення проблеми; виховувати впевненість, колективність.

Зміст вправи

Етап уроку. Актуалізація опорних знань

На дошці зображений вираз. Вчитель говорить що значення цього виразу знайти не можливо і дає питання «Чи правильно я говорю?»

Основи здоров'я. 2-й клас

Тема. На перехресті

Мета: розвивати вміння самостійно приймати рішення, логічне мислення, увагу; виховувати колективність.

Зміст вправи

Уявіть собі таку ситуацію. Ви стоїте на нерегульованому перехресті. Перехід не позначено розміткою, по дорозі рухається транспорт, як ви будете переходити дорогу? Чому?

Основи здоров'я. 4-й клас

Тема. Правила поведінки під час непередбачених ситуацій поза межами домівки, школи

Мета: визначити, які небезпечні ситуації можуть статися поза домівкою чи школою; дати зрозуміти учням, до яких наслідків може призвести неухважність; на основі різних ситуацій дати елементарні знання про правила поведінки під час прогулянки; розвивати абстрактне і логічне мислення, вміння розв'язувати ситуації, пам'ять, увагу. Прищеплювати повагу до ближнього, домогтися збереження здоров'я кожної особистості.

Зміст вправи

1. Дітям пропонується переглянути ситуацію, яка сталася з дівчинкою Наталочкою. Вона поверталася з школи. Портфель був настільки важким, що вона ледь пересувала ногами. Молодий чоловік запропонував їй допомогти... Ввечері дівчинки не було вдома. Що сталося з Наталочкою.

Кожен учень висловлює думку з приводу даної ситуації. (Методика „Мікрофон”).

Дано ситуації:

По дорозі із школи ви бачите незнайомця, який пропонує вас підвести додому. Ваші дії.

Андрійко по дорозі додому заходить в парк, потім до магазину (нічого там не купуючи), пограється з одними однокласниками в їх дворі потім з іншими. Яка небезпечна ситуація може статися з цим хлопчиком?

У вашому під'їзді багато незнайомих вам людей, поруч також немає нікого знайомого. Чи правильна буде ваша дія, коли зайдете у під'їзд саме в цей момент?

Ось уже темно, а дівчатка ще й досі граються на подвір'ї, бігають у парку. Які поради ви б дали цим дітям?

Всі учні діляться на чотири команди. Кожна команда пропонує свій варіант відповіді.

❧ ТЕХНОЛОГІЯ ПРОЕКТНОГО НАВЧАННЯ ❧

Проект – метод, спрямований на здобуття учнями знань у тісному зв'язку з реальною життєвою практикою, формування в них специфічних умінь і навичок завдяки системній організації проблемно-орієнтованого навчального пошуку. Це метод, в основі якого лежить розвиток пізнавальних, творчих навичок учнів, умінь самостійно конструювати свої знання, орієнтуватися в інформаційному просторі, критично мислити.

Проектна діяльність передбачає роботу в колективі. Великий інформаційний і технологічний обсяг багатьох проектів примушує учнів об'єднуватися у групи. Така ситуація сприяє становленню, формує соціалізовану особистість, працюючи у команді діти вчаться взаємодіяти один з одним, вирішувати можливі конфлікти, набувати навичок етичного міжособистісного спілкування, брати відповідальність за вибір рішення, аналізувати результати діяльності.

Досвід свідчить, що найскладніше самостійно розподіляти обов'язки. Важливо зазначити, що тут слід дотримуватися принципу "кожний робить те, що зможе зробити краще інших". Становленню особистості сприяє також необхідність допомогти один одному, оцінювати один одного, критикувати, а найголовніше - нести відповідальність за свою роботу перед собою, своєю групою, всім колективом.

Урок - проект

Тема. КРАЙ, У ЯКОМУ ТИ ЖИВЕШ. УКРАЇНА – НАША БАТЬКІВЩИНА.

Мета: збагачувати знання учнів про Україну, а також активний словниковий запас учнів; пробудити інтерес до вивчення рідного краю; розширити знання народні, історичні та культурні символи українського народу; сприяти формування національної свідомості, осмисленню себе як частини великого українського народу; розвивати пізнавальний інтерес; спонукати до творчої та пошукової діяльності; виховувати почуття патріотизму, гордість за великих українців.

Тип проекту: груповий, інтегрований

Предмети, що інтегруються: літературне читання, громадянська освіта, образотворче мистецтво.

Вид проекту: інформаційно-дослідницький

Провідна проблема: дослідження рідного краю, його багатств, традицій українського народу, збереження природи рідного краю, його історичного минулого

Спосіб розв'язання проблеми: пошук літературного матеріалу; цікаві енциклопедичні дані; освоєння групами різних практичних технологій.

Тривалість проекту: 4 тижня.

Кінцевий продукт: _ урок-презентація, альбом « Моя Батьківщина – Україна»

Керівник проекту: вчитель.

Учасники проекту: учні 3 класу.

Хід проекту

I. Організація проекту

Формування основної проблеми і дидактичної мети.

II. Планування проектної діяльності:

1. Обирання учнями запропонованих учителем групових проєктів.
2. Обміркування шляхів розв'язання проблеми.
3. Пошук матеріалів: бібліотека, мережа Інтернет, відвідування музею.
4. Проведення циклу уроків, пов'язаних із темою проєкту.

III. Робота на уроках

Громадянська освіта

1. Знайти матеріали про Київ, Хортицю, Карпатські гори, Донеччину, Кримський півострів.
2. Знайти легенди, таємниці, рідного краю.
3. Зібрати інформацію на тему: «Великі Українці».

Читання. Українська мова

1. Дібрати художню літературу: вірші, оповідання про Україну.
2. Скласти розповіді: «Мої предки – українці», «Історія мого Міста».
3. Зібрати прислів'я та приказки про Україну.

Читання. Українська мова

1. Намалювати малюнки на тему: «Україна – моя батьківщина», «Донеччина – мій рідний край», «Моє місто», «Моя вулиця».

Завдання для груп

◆ «Козачки» (хлопчики)

Знайти історичні дані про Київ, Хортицю, Донеччину.

◆ «Калинки» (дівчатка)

Дослідити питання: природні перлини України – це наше багатство.

Заняття - проєкт

Група продовженого дня

Тема. АБЕТКА ПРОФЕСІЙ

Мета: познайомити учнів з безліччю професій, сприяти розвитку вмій читання, навчити першокласників працювати з літературою; розвивати творчі здібності; виховувати повагу до чужої праці.

Хід проєкту

1 етап. Домашнє завдання

Час виконання: 3 дні.

Домашнє завдання: на одну з букв алфавіту необхідно написати список професій у своєму блокноті.

Реалізація: за допомогою батьків учні записують список професій на одну з букв алфавіту. Всім учням дістаються різні літери.

2 етап. Робота з книжками

Час виконання: 30 хвилин.

Завдання: з книжок шкільної бібліотеки доповнити свої списки.

Реалізація: учні беруть книжки про професії в шкільній бібліотеці. За допомогою керівника проєкту відшуковують професії на певну групу і доповнюють свій список.

3 етап. Загальний список професій

Час виконання: 1 день.

Завдання: скласти загальний список професій.

Реалізація: кожен учень надає отриманий список керівнику проекту. Керівник збирає отриману інформацію і робить загальний список професій в алфавітному порядку.

4 етап. Робота в групах

Час виконання: 30 хвилин

Завдання: вибрати найбільш цікаву, незвичайну професію із загального списку.

Реалізація: клас ділиться на кілька груп по 4-5 чоловік. У кожній групі хлопці обирають одну професію, яка на їх погляд більш цікава, незвичайна.

5 етап. Презентація професій

Час виконання: 2 навчальних тижня.

Домашнє завдання: підготувати презентацію обраної професії.

Реалізація: кожна група після попередньої підготовки являє обрану ними професію. Професія може бути представлена в будь-якому вигляді: розповідь про професії, інсценізація, віршик, малюнки. При підготовці презентації учням обов'язкова допомога батьків, вчителя або керівника проекту.

6 етап. Казки про професії

Час виконання необмежено.

Завдання: створити книжку про професії «Абетка професій»

Реалізація: учні придумують казкові історії про людей тієї чи іншої професії. Керівник проекту оформляє кожну казку на окремому аркуші формату А4, доповнюючи казку учня рисунком-розфарбуванням. Учень самостійно розмальовує малюнок і його казка відправляється в книжку про професії «Абетка професій».

7 етап. Презентація книги «Абетка професій»

Час виконання: 1 година.

Завдання: презентувати «Абетку професій».

Реалізація: учні спільно з керівником проекту готують презентацію книжки учням початкової школи, після чого дана книжка урочисто вручається шкільного бібліотекаря.

Урок - проект

Українська мова. 3 клас

Тема. УРОК РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ. «ПТАХИ – НАШІ ДРУЗИ»

Мета: узагальнити матеріали, зібрані в ході підготовчої роботи над проектом, вчити, використовувати їх під час написання творів. Розвивати мовленнєві вміння та навички, комунікативну компетентність учнів, збагачувати словниковий запас. Розвивати творчі здібності, увагу, пам'ять, мислення. Створити на уроці ситуацію психологічного комфорту, виховувати моральні якості: доброту, чуйність, взаємодопомогу

Обладнання: таблиці, картки – інструкції, ілюстрації, малюнки учнів, маски птахів, пам'ятка (правила роботи в групі), аудіо запис голосів птахів, матеріали, зібрані в ході роботи над проектом, творчі зошити.

<i>І тиждень</i>	<i>II тиждень</i>	<i>III тиждень</i>
------------------	-------------------	--------------------

<p>Збір матеріалу про зимуючих птахів</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Де живуть? ❖ Як живуть? ❖ Чим годуються? <p>Вірші, загадки, прислів'я про птахів.</p> <p>Читання творів про птахів із збірника «Чиста криниця», В.О. Сухомлинського обговорення прочитаного, малювання ілюстрацій до творів.</p> <p>Проба власного пера.</p> <p>Бесіди з батьками. Виготовлення годівничок для птахів</p>	<p>Цікавинки про птахів. Виготовлення збірки «Це цікаво знати».</p> <p>Виготовлення пташечок способом «Орігамі»</p> <p>Виготовлення збірника «Птахи – наші друзі».</p> <p>Конкурс малюнків: «Ці загадкові пташечки».</p> <p>Виготовлення годівничок. Допомога батьків.</p> <p>Робота у творчих зошитах створення словничка - поміничка з розвитку зв'язного мовлення.</p>	<p>Робота в творчих зошитах. Складання та запис казок, віршів, оповідань про птахів.</p> <p>Твір – опис улюбленої пташки. Запис у творчому зошиті.</p> <p>Читання творів про птахів із збірника «Чиста криниця» В.О. Сухомлинського, виконання ілюстрацій до творів про птахів.</p> <p>Виготовлення годівничок, розміщення їх у шкільному сквері.</p> <p>Спостереження за поведінкою птахів.</p> <p>Виготовлення пташечок способом «Орігамі»</p>
---	---	--

План уроку

- I. Організація учнів до уроку
- II. Повідомлення теми та завдань уроку
- III. Розвиток мовленнєвих вмінь
- IV. Інтерактивна робота в групах
- V. Презентація освітнього продукту
- VI. Обговорення результатів. Формулювання висновків

Хід проекту

I. Організація учнів до уроку

Починаємо наш урок

На якому у світ фантазії зробимо ще один крок

З творчістю ми зустрічались не раз

I, знову вона завітала до на

Вчитель: Як із купки камінців, якщо проявити фантазію, можна створити чудові візерунки, так із величезної кількості слів, треба вміти підібрати ті, які допоможуть якнайкраще висловити свою думку.

- А таким буде девіз нашого уроку:

Працювати - колективно,

Діяти - оперативно,

Писати - охайно,

Відповідати – нехайно.

- Як вирозумієте слова: «працювати колективно»? (*разом*)

- Що значить діяти оперативно? (*швидко, чітко, зладжено, не гаячи часу*).

Я сподіваюсь, що ми попрацюємо саме так. А матеріал, який виготовляли в ході роботи над проектом стане вам у нагоді.

II. Повідомлення теми та завдань уроку

- Сьогодні на уроці з розвитку зв'язного мовлення працювати будете в групах.

Завдання будуть різні, але об'єднані однією темою:

«Не всяка пташина у вирій на зиму літає...»

- Як по іншому можна сказати «вирій»? (*теплі краї...*)
- Виходячи з теми, мова йде про птахів, а яких? (*зимуючих*)

Вчитель

- Які зміни в природі відбуваються, що змушують птахів відлітати у вирій?
(*Прихід зими*)
- Чому потрібно допомагати птахам? (*птахи знищують безліч шкідників, оберігають зелені насадження, це самі беззахисні створіння*).
- А щоб вам сьогодні добре працювалося, щоб ротик був слухняний і слова чітко вимовлялися, підготуємо наші язички.

III. Розвиток мовленнєвих вмінь

Вправи: «Годинник», «Льодова гірка»

1. Відпочив і потягнувся
Вліво вправо повернувся
Мов годинник, вправно так
Тік – так, тік – так.
2. Раптом спинка язичка
Стала гіркою льодка.
Я напруги не люблю
Розтопитись їй велью.

Чистомовки

- Рі - рі - рі - червоногруді снігурі.
- Ці - ці - ці - гомінкі синиці.
- Чик - чик - чик - прудкий горобчик.
- Ро - ро - ро - завжди твори добро.

Інтонування речень

Вчитель. Подивіться на цей запис, зверніть увагу на розділові знаки, проінтонуйте.

Мамо! Чи кожна пташина

У вирій на зиму літає?

Ні, не кожна, одказує мати

Онде, бачиш пташина сивенька?

- Зверніть увагу на перше речення:
- Яке воно за метою висловлювання?
- Яка особливість цього речення?
- Побудуйте розповідне речення без звертання.
- Ви напевно згадали, що це уривок із вірша, з яким ми нещодавно працювали на уроці українського читання.
- Як він називається?
- Хто автор?
- Згадайте яка тема розмови між матір'ю та дитиною
- Зверніть увагу на слова ПТАШИНА СИВЕНЬКА
- Що ви можете про них сказати?
- Яка їх особливість? (*лагідні, у нестливому значенні-пестити голубити*).
- Я раджу вам, якщо буде доречно, використовувати пестливі слова при складанні своїх творів адже мова буде йти про маленьких, надзвичайно трепетних створінь. А про них інакше і говорити неможливо.
- А зараз змініть слова за зразком:

Голова - голівка
Очі - оченята
Дзьоб - дзьобик
Крила - крильця
Кігті - кігтики
Хвіст - хвостик
Спина - спинка
Пташка - пташечка

Порівняння

Хвостик, наче.....(трикутничок)

Очі наче..... (намистинки)

Дзьобик наче..... (молоточок)

Складіть словосполучення іменник + прикметник

Осінь яка?..... (золота, дощова)

Дзьобик який?..... (міцний, гостренький)

Хвостик який?..... (довгий, кучий)

Пташечка яка?..... (маленька, корисна)

Пір'ячко яке?..... (м'якеньке, сіреньке, сріблясте)

Зима яка?..... (люта, холодна, сніжна)

- Ми з вами визначилися, що говоритимемо сьогодні про зимуючих птахів.
- А чи зможете ви впізнати пташку за описом? (Заздалегідь приготовлені діти, від імені пташок, починають свої розповіді).

Сценка. Біля годівнички

Автор: «Добігає до кінця останній місяць осені листопад. Незабаром холодна, сніжна зима. Вже зараз надворі холодно і птаство лутиться до людського житла. Діти виготовили годівнички та розвісили їх у скверу біля школи. Кожного дня вони чекали гостей. І ось, нарешті вони прилетіли. Стало шумно, весело, справжнісінький пташиний базар. Послухаймо, про що ж розмовляють пташечки».

- Привіт! Привіт!
- Ой, щось холодно стало. Я змерз!
- А що ж буде, коли снігом все замете? Що ж ми будемо їсти?
- Друзі не хвилюйтеся! Ви Лишень подивіться яка чудова годівничка!
- Не турбуйтеся, погляньте, який смачний обід! (показує на годівничку).
- Я люблю пшоно та пшеничку! А я також люблю крихти хліба.
- Яка радість! Погляньте, скільки різного насіння: і соняшникове, і гарбузове, і насіння різних рослин!
- А ось і ягідки, які я їм з величезним задоволенням.
- А мені подайте, будь ласка, шматочок сальця! Я дуже його люблю.
- Друзі! Ці чудові годівнички приготували для нас школярі. А ми за їх турботу їм віддячимо дзвінким співом, а також тим, що будемо знищувати шкідників і оберігати зелені насадження...
- Діти, вам за турботу дякують: дятел, синичка, шишкар, сорока, снігур та горобчик.

IV. Інтерактивна робота в групах

Вчитель: Ну, що діти, для пташечок їжу приготували, годівнички розвісили, навіть розмову пташок біля пташиної їдальні підслухали. Навіть самі зимуючі пташки до нас на урок завітали. Настав час отримати завдання для груп.

Зараз ви побудете і письменниками і казкарями, і навіть, артистами і поетами, якщо з'явиться натхнення. Не забувайте правила роботи в групі.

Пам'ятка

Правила роботи в групі

1. Осмислити завдання
2. Вислухати думку кожного.
3. Враховувати думку кожного.
4. Захищати свою точку зору.
5. Дотримуватися правила піднятої руки.

I група буде складати розповідь за кінцівкою, яку я вам запропоную.

II група спробує скласти казочку за аналогією

III група складе твір - опис синички

IV група буде працювати з деформованим текстом

А той, хто захоче попрацювати сам, може написати власний твір, казочку або віршик (*Проба власного пера*).

Згадаймо правила роботи над твором:

Не допускати повторів слів.

- Які слова допомагають описати красу, щоб дійшло до серця?
- Які слова найбільше прикрашають нашу мову?
- Що ви знаєте про речення?
- Що таке текст?
- Які є типи текстів?
- Будова тексту?
- Як пишеться кожна частина тексту? На дошці подано опорні слова. Тільки тут трішечки хмаринки пожартували. Завітали до нас і вирішили деякі букви сховати. - Які правила треба згадати, щоб повернути букви на місце? Дзюбик, пір'ячко, годівнички, крильця, горобина, калина, снігурі, горобчики, синички, дятли, шишкарі, строкатий, ошатний, насіння, пізня осінь, холодна зима.
- *апостроф*;
- *ненаголошена голосна*;
- *сумнівні приголосні*;
- *правила переносу*.

V. Презентація освітнього продукту

VI. Обговорення результатів. Формулювання висновків

Вчитель. Діти, покажіть, з яким настроєм вам сьогодні працювалося? (*Діти піднімають вгору картки зі смайликами і читають вірш*)

Ніколи не зробимо шкоди
Ми пташці у ріднім краю
Нехай заселяють природу,
Співають для нас у гаю.
Ми друзі і вірні і щирі,
Бо ми бережем повсякчас
Пташок, що літають у вирій
І тих, що зимують у нас.

Присвоєння номінацій:

«Пам'ятний проект»

«Корисний проект»

Урок - проект

Природознавство. 2 клас

Тема. НЕ ЗРИВАЙ ПЕРВОЦВІТІВ

Мета: розширити та поглибити знання учнів про первоцвіти своєї місцевості, вчити спостерігати за змінами в природі навесні; розвивати пізнавальні можливості учнів та спостережливість; виховувати любов та бережливе ставлення до ранньоквітучих рослин.

Етапи роботи над проектом

I. Підготовчий

Ідактична характеристика проекту:

тип: інформаційний, безпосередній, регіональний, груповий, короткотривалий, природничий;

об'єкт пізнання: первоцвіти рідного краю;

провідна проблема: ознайомитися з первоцвітами рідного краю та довести необхідність їх збереження;

спосіб вирішення проблеми: читання науково-популярної літератури, статей у підручнику, розгляд ілюстрацій первоцвітів, проведення екскурсій до весняного лісу(парку), дендропарку;

освітній продукт: презентація слайд-шоу.

План виконання проекту:

1. Ознайомлення учнів з темою і завданнями проекту.
2. Об'єднання учнів у групи за видами діяльності.
3. Розподіл обов'язків.
4. Опрацювання необхідних джерел інформації.
5. Бесіда з бібліотекарем, вчителем, батьками.
6. Екскурсія до весняного лісу (парку), дендропарку.
7. Оформлення матеріалів для презентації проекту.
8. Презентація проекту на нестандартному уроці-казки.

II. Практично-виконавчий етап

1.Збір інформації (1 група збирає загальні відомості про первоцвіти; 2 група – легенди про первоцвіти, їх ілюстрації; 3 група – підбирає вірші, загадки, оповідання про первоцвіти; 4 група – готує виставку малюнків про первоцвіти Закарпаття).

2. Аналіз зібраної інформації та формулювання висновків (перевіряються результати діяльності кожної групи, отримується звіт про те, яку ділянку роботи кожен учень виконує і як її виконує).

3. Оформлення результатів діяльності учнів (учні приступають до оформлення матеріалів для презентації, виготовляють освітній продукт, проводять репетиції театралізованих сцен до уроку).

III. Заклучний етап

4. Презентація проектної діяльності на нестандартному уроці.

5.Захист проекту (перше слово надається вчителю. Він налаштує учнів на продуктивну співпрацю, метою якої є набути, поглибити знання учнів про первоцвіти загалом та первоцвіти рідного краю зокрема. Потім групи учнів у порядку показу слайдів виступають з доступною, конкретною інформацією про первоцвіти).

6. Оцінювання

Орієнтований перелік питань для оцінювання:

- 1.Що ви нового дізналися під час роботи над проектом?
- 2.Який особистий досвід змогли використати?
- 3.Чого ви навчилися?

Вчитель оцінює:

- роботу кожної групи;
- глибину, чіткість, лаконічність висловлення учнями;
- вміння ґрунтовно відповідати на запитання;
- якість та акуратність ілюстративного матеріалу;
- вміння правильно формулювати висновки.

4. Оголошення результатів.

Конспект уроку

Тема. Не зривай первоцвітів

Мета: розширити знання учнів про рослини-первоцвіти своєї місцевості, їх цілющі властивості; виховувати бережливе ставлення до цих рослин; розвивати екологічну культуру.

Тип уроку: Засвоєння нових знань.

Форми та методи: Інтерактивні вправи, словесні, кооперативні, ІКТ.

Обладнання: підручник, додаткова література, презентація «Первоцвіти», виставка малюнків.

Хід уроку

I. Організація учнів до уроку

II. Актуалізація опорних знань.

1. Чи знаєте ви які рослини об'єднуються під назвою первоцвіти?
2. Чи чули ви про таку акцію як «Первоцвіти»?
3. Хто проводить таку акцію?
4. Яка мета даної акції?

III. Мотивація навчальної діяльності.

Чи може бути щось красивіше за квітку, що розкриває назустріч сонцю свої пелюстки? Кожної весни у лісі відбувається чудо. Зацвітають ранньоквітучі рослини – первоцвіти. Наприклад конвалії. Подивіться на них, і ви побачите що в них є вся краса весняного лісу. А як пахне конвалія! Так тонко і ніжно не пахне жодна з рослин. Здавна полюбилися людям похилі дзвіночки, провісники весни – підсніжники. Підсніжник нарекли квіткою надії за те, що з ним пов'язані найкращі сподівання, очікування весни. Кажуть, що краса беззахисна. Може в цьому причина різкого зменшення первоцвітів у наших лісах?

IV. Надання необхідної інформації.

Первоцвіт

Знають люди з давніх літ

Дивну квітку первоцвіт.
Він квітневою порою
Пробивається на світ.
Духмяний аромат медовий
Дарує всім в ці дні чудові
Людей від багатьох недуг зціляє
Росте на луках, в лісі, в гаї.
Для ліків бережно збирайте
Але з корінням не зривайте.
Прошу, шануйте його люди,
Тоді здоров'я вам прибуде.

Сьогодні ми ближче познайомимось із цими створіннями природи.

V. Центральна частина уроку – інтерактивна вправа.

(Напередодні клас був поділений на певні групи, кожна з яких виконувала своє завдання)

- Зараз ми послухаємо кожну з груп, яку інформацію для нас вони підготували.

1 група збирала загальні відомості про первоцвіти.

Загальні відомості про первоцвіти

Саме ранні весняні квіти несуть у собі позитивну енергетику, впливають на душу людини. Вони, як і мистецтво, через позитивні емоції покликані поліпшувати людський характер, виховувати в особистості високу духовність. Коли людина дивиться на них, у неї теплішає погляд. Прогулянка до лісу ранньої весни – просто спокуса. Руки так і тягнуться до квітів... Збирання первоцвітів дуже шкідливе для природи тим, що не дає можливості рослинам утворити насіння.

Зірвали стеблину з трьома первоцвітами, а це означає, що загинуло 45 – 60 насінин. І як наслідок – відсутність нових рослин. Для того, щоб з насіння конвалії виросла доросла квітуча рослина, необхідно 7 – 8 років. Сам процес проростання насіння тривалий і складний.

Первоцвіти ще мають іншу назву – **ефемероїди**. Це слово грецького походження і в перекладі означає *“скороминучий”*, *“швидкоплинний”*. Щорічно на Україні жертвами людської жадібності, легкої наживи та безконтрольності стають мільйони ранньоквітучих рослин – першоцвітів. Серед них - підсніжник білосніжний, підсніжник складчастий, цикламен Кузнецова, білоцвіти, шафрани, тюльпани, черемша, сон-трава, проліски сон-трава, конвалія, медунка, горлицвіт весняний, білоцвіт весняний, ряст. тощо. Всі ці рослини занесені до Червоної книги України або охороняються регіонально. Їх продаж та купівля заборонені законом.

2 група – легенди про первоцвіти, їх ілюстрації;

Лікувальну силу маю, жовтим цвітом розцвітаю. Називають ключ весни! Як я звуся? Ти скажи!

Росте первоцвіт на схилах, лісових галявинах, серед кущів. У народі кажуть, що саме він відкриває двері в добре, щедre літо. Зацвітає у травні, є гарним медоносом та багатим на вітаміни. Багато поетів присвятили йому натхненні рядки. На честь первоцвіту влаштовують свята і гуляння. Ця рослина в пошані в багатьох народів, і у кожного про неї своя легенда. Греки вважали, що первоцвіт здатний зціляти від усіх недугів і називали його "квіткою дванадцяти богів". На Русі первоцвіт любовно називали баранчиками. Був навіть такий звичай: кидати зірвані

баранчики під ноги і топтати - на довголіття. У англійців первоцвіт улюблена квітка. Його вирощують у садах і на городах, беруть з собою в мандрівки, дарують коханим. За англійськими переказами, в первоцвіті ховаються гноми, і, якщо весною вийти на галявину, то можна почути, як із квітів доноситься хор ніжних голосів. Не змінилося ставлення до первоцвіту і в наші дні.

3 група – підбирала вірші, загадки, оповідання про первоцвіти;

Вірші та загадки про первоцвіти

Він проліски родич близький, Тендітний і ніжний такий.
Та кольору неба не має, А в білій сорочці гуляє.(Підсніжник)
* * * * *

Лист зелений не пропав, а під снігом задрімав,
щоб у синю сукенчину одягнуть весняну днину.(Барвінок)
* * * * *

Із перлин разочок, зелений листочок.
Аромат духмяний тишить ліс весняний.(Конвалія)

Звернення первоцвітів

Ми б завжди були щасливі, І пахучі, і красиві,
Якби в полі, в лісі, в лузі Бачили нас тільки друзі,
Ті, які б нас не топтали, Без потреби не зривали,
А на клумбах вдома, в школі Висівали нас доволі,
Доглядали, поливали. Ми б красу їм дарували!

VI. Рефлексія, підбиття підсумків роботи.

1. Гра – узагальнення «Так, ні».

VII. Домашнє завдання.

Опрацювати матеріал підручника. Скласти кросворд «Первоцвіти».

Урок - проект

Літературне читання. 3 клас

Тема. Т.Г. ШЕВЧЕНКО – ПОЕТ, ХУДОЖНИК, ПАТРІОТ

Мета проекту: розвивати творче мислення, пам'ять, уяву, активність і самостійність; формувати навички вербальних і невербальних комунікацій.

Тип проекту:

- за обсягом контактів: класний;
- за рівнем реалізації міжпредметних зв'язків: міжпредметних зв'язків: міжпредметний (літературне читання, образотворче мистецтво)
- за тривалістю: середньотривалий
- за провідним видом діяльності: творчий, інформаційний.

Хід проекту

I. Вибір напрямку і формування назви проекту

II. Написання проекту

1. Актуальність проекту

Проводиться у березні, приурочений річниці з дня народження поета.

2. Мета і завдання проекту

Глибше ознайомити із життям і творчістю великого українського поета Т.Г. Шевченка; розвивати увагу, комунікативні здібності, творчість, виховувати милосердя, любов до рідного краю, рідної мови.

3. Визначення етапів роботи над проектом

- ✓ Підготовчий – поділ учнів на групи, надання завдань кожній групі: знайти вірші, біографічні дані.
- ✓ Основний – відбір підбраного матеріалу, виготовлення освітнього продукту – ілюстрованої збірки з творами Т.Г. Шевченка.
- ✓ Заключний – презентація результатів роботи.

4. Механізм реалізації проекту

Освітній продукт: альбом «Світ творів Т.Г. Шевченка очима дітей».

5. Розподіл обов'язків між учасниками

Учні діляться на 3 групи:

- 1 група – «Знавці» - готують матеріали про життя та творчість Т.Г. Шевченка.
- 2 група – «Декламатори» - вчать вірші Т.Г. Шевченка за тематикою про природу, Україну, нелегке дитинство.
- 3 група – «Художники» - малюють малюнки до творів Т.Г. Шевченка, які вивчають учні 3-ї групи.

6. Детальна розробка

7. Створення освітнього продукту

III. Презентація освітнього продукту

Урок-проект

IV. Обговорення результатів, формулювання висновків.

Урок - проект

Я у світі, 4 клас

Тема. КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ. СІМ ЧУДЕС УКРАЇНИ

Мета: продовжити формувати уявлення про Україну; розвивати спостережливість, життєві компетенції, вміння аналізувати, узагальнювати; виховувати дбайливе ставлення до природи, вміння знаходити шляхи її захисту.

Тип проекту: груповий.

Тип за тривалістю виконання: середньостроковий.

Тип за видом діяльності: дослідницько-пошуковий.

Провідна проблема: вдосконалення мовлення учнів, розвиток творчої уяви, уміння працювати з різноманітною літературою.

Спосіб вирішення проблеми: робота з додатковою літературою, спостереження.

Освітній продукт: презентація

I. Підготовчий етап

1. Формулювання теми проекту
2. Визначення мети та завдання проекту.
3. Розподіл дітей на групи.
4. Висловлення пропозиції щодо форми представлення результату
5. Звіт учасників про проведену роботу.

II. Планування роботи. Розроблення плану реалізації проекту

1. Завдання для груп, визначення кола проблемних питань для опрацювання в кожній групі.

1 група- заповідник «Кам'янець»

- 2 група- Києво-Печерська Лавра
- 3 група- заповідник «Хотинська фортеця»
- 4 група – парк «Софіївка»
- 5 група- Софія Київська
- 6 група- Херсонес Таврійський
- 7 група- заповідник-острів «Хортиця»

2. Розподіл обов'язків між членами групи.
3. Вироблення критеріїв оцінювання.
4. Форма представлення матеріалу (презентація).

III. Заключний етап

1. Презентація проекту (демонстрація кожною групою зробленої роботи).
2. Захист проекту (виступи груп учнів з доповіддю).
3. Оцінювання (оцінити роботу кожної групи класу та окремо кожного учня).
4. Оголошення результатів.

Хід проекту

I. Організація учнів до уроку

Відгадування акровірша та обговорення його змісту.

У всіх людей одна святиня.
Куди не глянь, де не спитай.
Рідніше їм своя пустиня,
Аніж зелений в чужині рай.
Їм красить все їх рідний край.
Нема без кореня рослини,
А нас, людей, без Батьківщини.

М.Чернявський

- Знайдіть назву Батьківщини в цьому вірші.
- Що для вас означає слово Україна?
- Що ви очікуєте від сьогоднішнього уроку?

II. Актуалізація опорних знань

Знайдіть нашу Батьківщину на карті світу.

- На якій карті ми можемо детальніше розглянути форми земної поверхні України?
- Над якою темою ми працювали на попередніх уроках?
- Які пам'ятки культурно-історичної спадщини нашого народу вам запам'яталися, чому?

III. Повідомлення теми та завдань уроку

Велика і прекрасна наша Батьківщина. Це - безмежні колосисті поля, вишневі та яблуневі сади, повноводні ріки та синьоокі озера, різнобарвні луки та затишні гаї, мальовничі села та великі міста. І сьогодні ми з вами здійснимо віртуальну подорож і відвідаємо сім історико-культурних пам'яток нашої держави, які за підсумками Всеукраїнської акції Сім чудес України заслужили на почесне звання Чуда України. Подорожуючи картою України прокладемо туристичний маршрут "Сім чудес України".

IV. Сприймання та усвідомлення навчального матеріалу

Готуючись до сьогоднішнього уроку, ви працювали в групах, як готували розповідь про одне із семи чудес України. Ви дібрали багато цікавого матеріалу,

ілюстрації ввійшли до створеної презентації, що буде супроводжувати вашу розповідь. Завдання груп: за 5 хвилин розповісти про обраний об'єкт так, щоб у всіх присутніх з'явилося бажання відвідати його.

Отже, розпочинаємо подорож. Першим ми відвідаємо місто Кам'янець-Подільський, де знаходиться Національний історико-архітектурний заповідник "Кам'янець".

(Групи презентують підготовлений матеріал, відмічаючи на карті України місце, про яке йде розповідь, підготовленою емблемою. Під час розповіді через телевізор демонструється презентація "Сім чудес України").

V. Підбиття підсумків

- Ось і добігла кінця наша подорож за маршрутом "Сім чудес України".
- Чи справдились ваші очікування від уроку?
- З'явилась у вас думка відвідати одне із запропонованих місць? Яке саме?

Чому?

- Подивіться ще раз по карті, який туристичний маршрут ми з вами сьогодні проклали.

VI. Домашнє завдання

- На наступному уроці ми більше уваги приділимо "Уманському диву", як ще називають Софіївський парк. Доберіть матеріал про історію створення парку, підготуйте розповідь про один з його куточків.

Урок - проект

Природознавство, 4 клас

Тема. ВОДОЙМИ УКРАЇНИ

Мета: повторити і розширити поняття про водойми України, їх різноманітність (джерело, річка – її будова, складові частини; озеро, болото, море), значення та охорону; продовжувати формувати вміння учнів працювати з фізичною картою, зошитом, підручником; розвивати уміння логічно мислити, працювати у групі; виховувати любов до природи, бережливе ставлення до її багатств.

Обладнання: фізична карта України, атласи, підручник, зошити, сигнальні карти для оцінювання, завдання для групової роботи, пазли.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу

Проблемне питання: Земля – голуба планета. Чи можемо ми назвати нашу Україну голубою Країною?

Хід проекту

I. Організаційна частина

Встаньте, діти, всі рівненько,
Посміхніться всі гарненько.
Привітайтеся: «Добрий день!»
І роботу розпочнем.

Календар погоди.

Розпочинаємо урок природознавства і, як завжди, синоптики нам повідомлять... (Сьогодні 11 грудня, вівторок. Температура повітря...). В якій природі відбуваються ці зміни? (Зміни в неживій природі)

II. Актуалізація опорних знань учнів

1. Відгадування загадки.

Ідемо далі. Відгадайте загадку.
Що таке: тече і летється,
З каменем не раз зіткнеться,
Як немає – все всихає
І від спраги потерпає. (Вода)

2.Бесіда

До якої природи належить вода?
Що сталося, якби не було води на Землі?

III. Повідомлення теми і завдань уроку.

Вступна бесіда

А тепер увага! (Вчитель крутить глобус)
Який колір переважає?
Як називають нашу планету?

Оголошення теми уроку

Сьогодні ми з вами маємо дослідити: чи можна Україну назвати голубою країною, що дає людині вода, водні ресурси України.

Отже, тема нашого уроку «Водойми України».

Допомагатиме нам на уроці Крапелька – мандрівниця.

IV. Первинне сприймання і усвідомлення знань

1.Поділ учнів на групи

Складемо план маршруту Крапельки це і буде планом нашого уроку.

Звідки свій шлях починає Крапелька?

Тоді я вам допоможу.

Під горою, під крутою
Не ріка тече струною,
Це холодна б'є вода
Із старого ... (джерела)

Куди мандрує наша Крапелька далі?

джерело
річка
озеро
болото
море

(Якщо дітям важко відповісти, загадує загадки.)

Тече, тече, не витече,

Біжить, біжить, не вибіжить.

(Річка)

Кругом вода, а з питвом біда.

Хто знає де це буває?

(Море)

Не вода, не суша –

На човні не пропливеш

І ногами не пройдеш.

(Болото)

2.Розподіл завдань між групами

Починаємо мандрувати разом з Крапелькою. Крапелька підготувала вам завдання. Виконавши їх, з пазлів складемо картину «Водойми України».

Робота кожної групи буде оцінена вашими товаришами. Оцінюватись буде:

а) конкретність інформації;

б) чіткість викладення;

в) оформлення пазла.

Оцінювати будемо такими сигналами:

з високий рівень;

ж достатній рівень;

ч середній рівень.

Ну що ж, починаємо роботу. У вашому розпорядженні 10 хвилин. Не забудьте про розподіл доручень.

3. Презентація освітнього продукту

Кожна група дітей презентує свою роботу. Опитують своїх однокласників по викладеному матеріалу.

Однокласники за допомогою сигнальних кольорових карток оцінювання роботу дітей.

Яка група найкраще справилася? Поаплодуємо їм.

V. Закріплення та узагальнення знань

Отже, ми з вами ознайомилися з водоймами України.

Давайте назвемо водойми України.

Подивіться на глобус, карту України. То чи можемо ми назвати нашу Україну голубою країною?

(У нас багато водойм, але Україну ми не можемо назвати голубою країною, бо переважає більше суша)

VI. Підсумок уроку.

Ми з вами вирішили всі питання, створили із пазлів картину «Водойми України»

VII. Домашнє завдання

Домашнє завдання: 110 – 116 підручника, зошит 34. Підготувати 5 питань для самостійної роботи для вашого сусіда.

У кошику завдання для допитливих.

Урок - проект

Природознавство. 3 клас

Тема. ОСІНЬ ТАКА МИЛА...

Мета: поглибити знання про осінні зміни у природі; розвивати зв'язне мовлення, мислення, творчість, вміння робити висновки, висловлювати свою думку, презентувати свою роботу; сприяти у набутті комунікативних навичок; удосконалювати навички читання; розкриття особистих здібностей учнів; виховувати любов до природи.

Обладнання: обкладинка книги, картки для індивідуальної та групової роботи, малюнки із зображенням осені, картки оцінювання, сигнальні картки, портрет М.Сингаївського, презентація з фотографіями осінньої природи.

Тип проекту – змішаний (інформаційний, творчий)

Завдання проекту: зібрати науковий та літературний матеріал про осінь; оформити виставку художніх робіт з теми; створити власні твори різних жанрів (вірші, казки); створити книгу з підготовленого матеріалу.

Учасники проекту – всі учні класу, класний керівник

Очікувані результати: створення книги «Осінь така мила...»

Хід проекту

I. Організаційний момент

Дзвоник вже сигнал нам дав.

Працювати час настав.

Працюй наполегливо, швидко, старанно,

Щоб кожна хвилинка не втратилась марно.

- Спочатку сідають дівчатка, потім – хлопчики.

II. Повідомлення мети, мотивація навчальної діяльності

- Сьогодні у нас звітний урок за проектом «Осінь така мила...». Про свої здобутки звітуватимуть групи «Дослідники», «Народознавці», «Читайлики», «Художники», «Творці». З матеріалу, який ви підготували до цього уроку, ми створимо книгу – збірку «Осінь така мила...». Обкладинка вже виготовлена, а сторінки з'являться завдяки вашій наполегливій роботі. Також ми познайомимось з текстом М.Сингаївського «Осіньна гра».

Вправа «Очікування»

(Діти по черзі проговорюють свої очікування від уроку, а вчитель прикріплює на дошку осінні листочки у вигляді килимка).

- Ось таку картину осені створили ваші очікування. Який чудовий килим! У пору листопада я також впіймала ось такий листочок, дивний і казковий. Він не тільки доповнює осінній пейзаж, а й підкаже, що я очікую:

- ви будете наполегливо і старанно виконувати завдання;
- будете правильно та точно висловлювати свої думки;
- будете злагоджено працювати на уроці.

- У вас на партах – картка оцінювання. В кінці уроку ви самі виставите собі оцінку за роботу. Потім члени групи і я оцінимо вашу роботу.

III. Робота над матеріалом уроку

1. Фронтальна бесіда.

- Яке значення має Сонце?

(Сонце дає Землі світло та тепло. Сонце необхідно живій природі, щоб рости та розвиватися.)

- Як Сонце впливає на зміну пір року?

(Якщо Сонце знаходиться високо на небосхилі, то його промені падають на земну поверхню прямою. Такі промені віддають найбільше тепла. Настає літо. Якщо Сонце стоїть низько, то промені падають косо. Вони нагрівають поверхню Землі менше. Висота Сонця змінюється, тому змінюються пори року. Влітку – жарко, восени – холодніше, взимку – холодно.)

2. Створення тематичної павутинки «Осінь»

- Яка пора року настала?

- Сьогодні до нас у гості завітала Осінь

(Входить дівчина у костюмі осені)

- Я – Осінь. Пора надзвичайно чарівна.

У барвах казкових ліси і поля.

Я тут господиня, я Осінь – царівна.

В моїм володінні земля.

Три місяці маю собі на підмогу.

Це вересень, жовтень – мої трударі.
Листопад завершує нашу дорогу
І зменшує сонця вгорі.
Погляньте ви на цю красу,
Що світу я завжди несучу.

(Перегляд презентації із фотографіями осінньої природи)

3. Презентація роботи групи «Дослідники»

- А зараз про свою роботу прозвітують групи. Запрошуємо першу групу «Дослідники». Завдяки ним ми матимемо перші сторінки книги.

Командир: Ми енциклопедії та довідники вивчали.

Про осінь науковий матеріал готували.

• Календарна осінь складається з трьох місяців – вересня, жовтня, листопада.

В Україні календарна осінь розпочинається 1 вересня і закінчується 30 листопада. Астрономічна осінь настає пізніше за календарну – з 23 вересня. На 22 – 23 вересня припадає осіннє рівнодення.

• Кліматична осінь не має чітких дат початку та закінчення, адже в природі вона починається в різні строки. То раніше, то пізніше опадає листя з дерев, відлітають на південь перелітні птахи, ховаються на зиму комахи та інші тварини. В Україні кліматична осінь починається після переходу температури повітря після 15 градусів у бік зниження. На більшості території України це відбувається в перші десять днів вересня

• Осінь розподіляють на два періоди. Перший період – золота, радісна осінь. Другий – сіра, сумна, похмура осінь. В Україні на початку осені зазвичай панує суха, сонячна погода. Часто температура повітря перевищує 20 градусів. Тоді настає бабине літо.

• Восени дні стають коротшими, а ночі – довшими. 23 вересня день і ніч однакові, вони тривають по 12 годин, тому 23 вересня називають днем осіннього рівнодення. Після цього дня ніч стає все довшою і довшою, а день помітно скорочується. Сонце піднімається вже не так високо, як влітку, тому його промені вже слабше прогрівають землю. Температура повітря знижується. Негода настає наприкінці осені.

- Дякуємо вам за вашу роботу.

4. Робота над текстом М. Сингаївського «Осіньна гра»

- Сьогодні ми опрацюємо оповідання М.Сингаївського «Осіньна гра». З короткими відомостями про письменника нас ознайомлять чергові бібліотекарі.

• Микола Федорович Сингаївський народився 12 листопада 1936 року в родині хліборобів на Поліссі у невеличкому селі Шатрище Житомирської області. В дитинстві він був пастухом, і надалі Миколі Федоровичу доводилося багато працювати. Він звик до будь-якої роботи. Микола Сингаївський закінчив Київський університет. Позаштатно працював у редакціях різних газет, упродовж багатьох років – головним редактором журналу «Піонерія».

• Друкувати свої роботи Микола Федорович почав ще навчаючись у школі. В 1958 році побачила світ його перша збірка для дітей «Жива криничка». Відтоді до читачів прийшло понад сорок його книжок. Письменник захоплювався мистецтвом, володіє грою на гармошці, струнних інструментах. Він – автор відомої пісні «Чорнобривці»

- Осінь приносить зміни у життя тварин. Десь у осінньому лісі відбулися події, про які написав Микола Сингаївський. Відгадайте загадку – і дізнаєтесь, про кого йдеться у оповіданні.

Червонясту шубку має,
По гілках вона стрибає.
Хоч мала вона на зріст,
Та великий має хвіст. (Білка)
а) Словникова робота.

Читання з потрібною інтонацією (радісно, здивовано, сумно, спокійно).

клопоти – турботи

впорядити – прибрати, влаштувати

замаскувати – приховати

безжурно – весело

б) Показове читання оповідання

Проблемне питання:

- Як змінюється вигляд і поведінка білки взимку?

Читання вчителем (до слів білка розважається).

Продовження читання підготовленим учнем.

в) Виконання тестових завдань за змістом оповідання

1. Чого у білки особливо багато восени?

а) друзів; б) ігор; в) клопотів.

2. Що треба міняти білці при перших заморозках?

а) шубку; б) гніздо; в) дупло.

3. Якого кольору білка взимку?

а) руда; б) сіра; в) коричнева.

4. Як білки рятуються від холоду?

а) стрибають по гілках; б) укриваються листям; в) укриваються хвостом.

5. У яку гру люблять гратися білки?

а) у квача; б) у хованки; в) у довгу лозу.

6. Розкрийте значення слова «замаскувати».

а) приховати; б) влаштувати; в) прибрати.

(Самоперевірка. На дошці – правильні відповіді)

г) Читання оповідання учнями.

- ланцюжком;

- естафетою;

- самостійне.

д) Гра «Розвідники» (вибіркове читання).

- Знайдіть і прочитайте уривок, зображений на малюнку.

- Яких клопотів особливо багато у білки восени?

- Як білка міняє шубку?

е) Групова робота. Гра «Будівельники». Побудувати правильну послідовність пунктів плану.

Де гілка – там і білка

Ліс у милій Україні

Білчині ігри

Рятування від завірюхи

Нове вбрання білки

е) Домашнє завдання за вибором:

- підготувати переказ тексту;
- придумати продовження оповідання.

5. Фізкультхвилинка

Встаньте, друзі, посміхніться!
Землі рідній поклоніться.
І до сонця потягніться.
Ми про осінь заспіваймо
І таночок починаймо.

6. Презентація роботи групи «Народознавці»

- Запрошуємо до виступу групу «Народознавці». Вони нам подарують наступні сторінки книги.

Командир: Ми довідкову літературу читали,
Історію назв місяців зібрали.

- Назва вересня прийшла з Полісся. Там у цей період цвіте верес – цінна медоносна рослина. Був цей місяць також заревом, сівнем та ревуном, тому що голосно перегукувалися олені. У давнину 14 вересня був першим днем Нового року.

- Жовтень – час жовтіння листя. В народі його називали грязень, хмурень, зазимник, весільник. 14 жовтня відзначали свято Покрови. З Покрови починалися весілля. За станом погоди на Покрову передбачали погоду взимку.

- У давнину листопад називали «братчини». Це від давнього обряду, що називався «братчина». На це свято збиралися родинами, гуляли, чи як казали в народі «браталися». Назва листопад прийшла із західноукраїнських земель. У цей час там опадає листя. Інші народні назви: грудкотрус, падолист, напівзимник.

- Народні прислів'я про осінь.

Вересневий час – сім погод у на

Як вересніє, то й дощик сіє.

Жовтень ходить по краю, та й виганяє птахів із гаю.

Листопад зимі ворота відчиняє.

7. Презентація роботи групи «Читайлики»

- Зараз про свої здобутки звітуватиме група «Читайлики».

Командир: Ми в бібліотеці разом працювали,

Вірші, легенду, загадки, прикмети про осінь підготували.

- Легенда про осінь

Давно це було. Жила на світі струнка та гарна царівна Осінь. Посватався до неї лицар Вересень. Погодилася осінь, але забажала весільний подарунок – перли заморські. Вирушив Вересень у дорогу, а Осінь почала готуватися до весілля.

Одного дня побачила вона вершника біля палацу. То був злий чаклун Жовтень. Почав він дарувати їй парчу золоту і корали багряні, а сам чарує, чарує – та й зачарував царівну. Забула вона Вересня і дала згоду Жовтневі бути за дружину.

У день весілля повернувся Вересень, розсердився та й розкидав перли по траві. Побачила їх Осінь, згадала Вересня та й прогнала Жовтня.

Зажурилася царівна та звернулася до мудрого Листопада, а той каже:

Позбався подарунків Жовтня, і тоді через рік прийде твій коханий. Однак лише на місяць.

Так і зробила Осінь. Кинула дарунки Жовтня, зачепились вони за дерева – і стали ті золотисто-багряними.

Ось чому наприкінці вересня вкривається земля сріблястою памороззю. То Вересень дарунки Осені приніс Потім чаклує Жовтень: золото по деревах розкидає. Плаче, тужить Осінь за своїм нареченим, і втішає її мудрий Листопад

• Народні прикмети:

1. Чим сушіший і тепліший вересень, тим пізніше прийде зима.
2. Грім у жовтні – на малосніжну, м'яку, коротку зиму.
3. Комарі в листопаді – м'яка зима.
4. Пізній листопад – до суворой та затяжної зими.

• Загадки:

- 1) Чарівник прийшов у ліс
Фарби, пензлика приніс
У діброві та садочку
- 2) Розкажіть, хто добре знає,
Яке коротке літо восени буває? (Бабине літо)

Стали жовтими листочки. (Осінь)

8. Вправа «Займи позицію»

(На дошці малюнки, де осінь зображено у вигляді живої істоти. На першому малюнку осінь виглядає як радісна, весела, молода дівчина. На другому – похмура, зла жінка)

- Що зображено на малюнках?

- Часто поети і художники зображували осінь як живу істоту. На кожному малюнку осінь має свій настрій. Який настрій у осені на першому малюнку? А на другому? Ми пограємо в гру «Весело – сумно». Дівчата будуть відстоювати позицію, що осінь - весела пора року, дивлячись на перший малюнок та спираючись на свої спостереження. Хлопці відстоюватимуть позицію, що осінь - сумна пора року, дивлячись на другий малюнок.

- (Осінь весела пора року, тому що... Осінь сумна пора року, тому що...)

9. Презентація роботи групи «Художники»

- Запрошуємо для виступу групу «Художники»

Командир: Ми малюнки малювали,

Фарбами і пензлем працювали.

За природою спостерігали.

Картини осені відображали.

• Господарює осінь по всій землі, одягає в казкове вбрання усе навколо: і сади, і ліси, і луки, і гори. То щедрим сонечком засвітить, то холодом повіє. То небо засиніє невимовною красою, а то сірими хмарами вкриється й ну кропити рясним дощем. А вітер зірветься і почне трясти з дерев золоту красу осені.

• Осінь – щедра господиня. Вона дарує людям багатий врожай. Осінь – це місяці, коли більшість птахів стає мандрівниками. Вони летять у теплі краї – вирій. Ці перельоти тривають уже тисячі років, і кожен птах мандрує своїм шляхом.

- Дякуємо вам.. Ваші роботи теж прикрасять нашу книгу.

10. Презентація роботи групи «Творці».

- А зараз про свою роботу прозвітує група «Творці». Вони зробили перші спроби пера.

• Красуна – осінь

До нас прийшла красуня – осінь.
Між вербами синіє просінь.
В повітрі кружить павутиння.
Хмарки плывуть у небі синім.

Вже листя з кленів опадає.
І ліс тихенько засинає.
Шумить і сумно плаче гай.
Осінім став мій рідний край.
(Лукіна Карина)

- Осінь

Осінь щедра, золота
До нас у гості завітала.
Всім дарунки принесла.
Природу всю зачарувала.
Вбрання дерев вогнем горить.
В садах вже яблука достигли.
Курличуть в небі журавлі.
Люблю тебе я, осінь мила!
(Патріно Олександра)

- Чарівниця

Чарівниця осінь розпустила коси,
Вбралася стрічками, попливла над річками.
Кинула на небо стрічку темно-синю.
Стрічечку червону принесла каліні.
Стрічечку багряну лісу дарувала.
А врожай багатий людям всім послала.

Підсумок уроку

Висловлення вражень учень від уроку. Вправа «Мікрофон»

Мені цікаво було дізнатися про

Після уроку я обов'язково прочитаю про

Найбільшим відкриттям для мене було

- Чи справдилися ваші очікування від уроку?

(Учні сигналізують сигнальними картками)

- Ви гарно підготувалися до уроку, зібрали багато цікавого матеріалу і зразково представили. Погляньте, яку ми книжку створили завдяки вашій наполегливій праці. Щиро дякую вам за вашу роботу.

∞ ІГРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ∞

Гра — метод, розроблений з метою кращого засвоєння навчального матеріалу за допомогою ігрових елементів. Навчальні ігри покликані допомогти школяреві у вивченні конкретних об'єктів, розробці концепцій, осмисленні навчального матеріалу, а також освоєнні нових вмінь в ході ігрового процесу.

Гра задовольняє фундаментальні потреби школяра у здобутті знань, забезпечуючи задоволення, активну участь в процесі, структурованість мислення, мотивацію, адреналін, креативність, соціальну взаємодію та емоції від самої гри, поки відбувається навчання.

Види ігор. Дидактична гра – гра, спрямована на формування у дитини потреби у знаннях, активного інтересу до того, що може стати їх новим джерелом, удосконалення пізнавальних умінь і навичок. У дидактичній грі діти спостерігають, порівнюють, класифікують предмети за певними ознаками, виконують аналіз, синтез, абстрагуються від несуттєвих ознак, роблять висновки і узагальнення. ДГ використовується на різних етапах навчання, але найчастіше з метою закріплення вивченого матеріалу.

Пізнавальна гра – гра, яка розвиває у молодших школярів пізнавальну активність, інтерес, захопленість певним знанням. У виховному значенні – допомагає учням подолати невпевненість, сприяє самоствердженню, найповнішому виявленню своїх сил і можливостей.

Ділова гра – діалог на професійному рівні, в якому відбуваються зіткнення різних думок, пропозицій, взаємна критика гіпотез, їх обґрунтування, що призводить до появи нових знань і уявлень. Забезпечує максимальну активність учнів, збуджує інтерес до самостійної роботи й потребу в ній, відповідальне ставлення до своїх обов'язків; надає можливість випробувати себе в незвичайних ролях, поставити себе на місце іншої людини, вийти за межі звичайної поведінки. Її цінність у колегіальності прийнятих рішень. Публічний захист, аналіз та критика рішень викликає в учасників відчуття єдиного колективу та персональну відповідальність за свої дії.

У *рольових іграх* відпрацьовується тактика поведінки, дії, виконання функцій певної особи. Між учасниками розподіляються ролі з обов'язковим змістом відповідно до ігрової ситуації, винесеної на обговорення.

ДИДАКТИЧНІ ІГРИ

Гра «Допоможи білочці зібрати гриби». 2 клас. Урок математики

Тема. Закріплення табличних випадків множення і ділення

Мета: закріпити вміння учнів обчислювати приклади табличних випадків множення і ділення; розвивати мислення, вміння порівнювати, обчислювати; виховувати інтерес до математики.

Етап уроку: актуалізація опорних знань під час усного рахунку.

Хід гри

Учитель:

На гіллячках, на тоненьких,

Поки день ще не погас,

Сироїжки та опеньки

Білка сушить про запас.

Учитель звертається до учнів з пропозицією відібрати найсмачніші гриби для білочки. На грибочках записані приклади на множення та ділення. Найсмачнішими будуть ті гриби, відповідь на приклади яких менша за 27.

Приклади: $2 \cdot 7$, $3 \cdot 8$, $54 : 9$, $5 \cdot 6$, $6 : 2$, $35 : 5$, $8 \cdot 7$, $4 \cdot 4$, $9 \cdot 2$, $9 \cdot 5$, $42 : 6$, $81 : 9$.

Гра «Засели будиночки-роди». 3 клас. Урок української мови

Тема. Роди: чоловічий, жіночий, середній

Мета: узагальнити знання учнів про роди в українській мові, закріпити вміння відносити слова до відповідного роду; розвивати мислення увагу; виховувати інтерес до рідної мови.

Етап уроку: закріплення вивченого матеріалу.

Хід гри

Для цієї гри виготовляються 3 будиночки з прорізами: чоловічий рід, жіночий рід, середній рід. Клас поділяється на 3 команди (3 ряди). Кожна команда отримує свій будиночок-рід. На столі в учителя лежать картки з надрукованими словами. Будиночки прикріплені до дошки. Учні по черзі підходять до столу, вибирають картку зі словом (у відповідності до того, яка це команда) і заселяє будиночок. Перемагає той ряд, учні якого правильно заселять свій будиночок.

Слова: *чашка, малина, яскрава, чудова, ручка, рама, гарна, милозвучна, музика, Галинка, ліс, чорний, добрий, ніс, стіл, танк, милозвучний, рояль, відтінок, чудовий, сонце, вікно, миле, гарне, теля, курча, дзвінке, мавпеня, кольорове, кошеня, цуценя.*

Гра «Живе – неживе». 3 клас. Урок природознавство

Тема. Знайомство з об'єктами живої і неживої природи.

Мета: закріпити поняття жива не жива природа; розвивати вміння порівнювати та зіставляти об'єкти;

Етап уроку: узагальнення і систематизація знань, умінь і навичок.

Хід гри

Учні об'єднуються у 2 команди. Хтось один буде ведучий, який буде називати різні об'єкти. Якщо називається живий об'єкт – учні повинні підстрибнути, якщо неживий – присісти. Той хто помиляється входить з гри, сідає на своє місце.. Перемагає команда у якій залишилося більше учасників.

Гра «Не помились». 3 клас. Урок математики

Тема. Усна і письмова нумерація чисел першої сотні.

Мета: закріпити вміння учнів обчислювати приклади в межах сотні; розвивати логічне мислення, колективність; виховувати повагу до інших.

Етап уроку: закріплення вивченого матеріалу.

Хід гри

Учні стають в коло навколо вчителя, вибирається ведучий який тримає в руках м'яч. Вчитель говорить завдання, наприклад: зменшити вказане число на 1 (збільшити на 2, зменшити на 10). Ведучий називає число, наприклад 25 і кидає м'яч одному із гравців. Гравець який ловить м'яч повинен назвати відповідь (24) і повертає м'яч ведучому. Хто допустив помилку або затримався із відповіддю виходить з кола.

Гра «Впіймай звук». 2 клас. Українська мова

Тема. Звуки і букви

Мета: розвивати кмітливість, активність; підвищення інтересу до навчання; удосконалювати пізнавальні навички і вміння.

Хід гри

- Який звук найчастіше повторюється?
- Ходять лелеки по лузі,
- Ходять лелеки у тузі.
- Завтра у вирій далекий
- Будуть летіти лелеки.
- Спіймайте його (оплесками).
- Назвіть інші слова, які починаються з цього звука.

Гра «Будь уважним». 1 клас. Природознавство

Тема. Жива й нежива природа

Мета: виховувати уважність, активність, сприяти самоствердженню, подолання невпевненості.

Хід гри

Ви вже знаєте, що вся природа поділяється на живу і неживу. Пограємо в гру. Я називатиму предмети природи, а ви відповідайте сигнальними картками: "Ж" чи "Н".

Приклад: Джміль, земля, місяць, метелик, горобець, глина, кролик, пісок, лелека, цибуля...

Гра «Там-там». 1 клас. Українська мова

Тема. Поділ слів на склади Гра «Там-там»

Мета: підготувати дітей до навчання письма; розвивати уміння ділити слова на склади і розрізнати звучання різних звукових сигналів.

Хід гри

Учитель звертається до дітей:

— Здавна люди намагалися передавати свої слова на далеку відстань. Для цього використовували багаття, вогні маяків, звукові сигнали. А от в Африці навчилися передавати відомості за допомогою барабана.

Кожному звукові відповідає певний удар — довгий чи короткий, голосний чи тихий. Ось ми з вами зараз і спробуємо пограти в такий африканський барабан, він зветься «там-там».

Спочатку навчимося з допомогою там-таму передавати склади. Будемо бити в барабан стільки разів, скільки складів є у слові, яке я назву.

Я називаю слово, а учень б'є в барабан потрібну кількість разів.

Наприклад: час — 1 удар, зима — 2 удари, коридор — 3 удари тощо.

Гру можна ускладнити: на наголошений склад вдарити в барабан з більшою силою.

Гра «Подарунки Петрушки». 1 клас. Математика

Тема. Склад числа 5

Мета: ознайомити зі складом числа 5.

Засоби навчання: ілюстрації Петрушки, Незнайки і Веселого Олівця; повітряні кулі, вирізані з кольорового картону.

Хід гри

Зміст гри: учитель повідомляє, що на урок у гості прийшов Петрушка з повітряними кулями і з ним прийшли його друзі. Незнайко і Веселий Олівець (на

дошку кріпляться ілюстрації із зображенням казкових героїв). Петрушка вирішив подарувати кулі Незнайку і Веселому Олівцю. Як він може подарувати їх?

Діти перераховують можливі варіанти складу числа п'ять і ілюструють біля дошки і після записують в зошит. У кінці гри найбільш активні діти заохочуються.

Гра «Утвори слово». 2 клас. Урок української мови

Тема. Апостроф. Вимова і написання слів з апострофом

Мета: вчити дітей правильно вимовляти та писати слова з апострофом; формувати вміння ставити апостроф у словах; розвивати зв'язне мовлення; виховувати охайність, працелюбність.

Хід гри

Етап уроку. Закріплення вивченого матеріалу

Від поданих слів утворіть нові слова з апострофом

Дерево – дерев'яний

Солома - ...

Трава - ...

Горобець – гороб'ята

Голуб - ...

Ластівка - ...

Гра «Впізнай та плесни». 2 клас. Урок української мови

Тема. Апостроф. Вимова і написання слів з апострофом

Мета: вчити дітей правильно вимовляти та писати слова з апострофом; формувати вміння ставити апостроф у словах; розвивати зв'язне мовлення; виховувати охайність, працелюбність.

Етап уроку: закріплення вивченого матеріалу.

Хід гри

Я читаю слова, а ви повинні плеснути в долоні, коли вам зустрінуться слова з апострофом з вірною вимовою.

В'яз, зеленіє, пилюка, гадюка, м'яч, м'ясо, під'їзд, яблуко, пір'їна, насіння, здоров'я, голуб, реп'ях, сім'я, в'ють...

Складіть речення з останнім словом «в'ють»

(Над рікою у калині солов'ї гніздечка в'ють).

Гра «Усна мовчанка». 2 клас. Урок математика

Тема. Письмове додавання і віднімання трицифрових чисел без переходу через розряд.

Мета: розвивати логічне мислення, пам'ять, увагу; виховувати старанність, працьовитість, доброту, почуття колективу.

Хід гри

Правила такі: Я підіймаю картку з прикладом який вам потрібно усно виконати, хто виконує тихенько підіймає руку і говорить результат. Зверніть увагу при усному додаванні починаємо додавати із сотень, потім десятки, потім одиниці.

$$310+250= \quad 390-140= \quad 420+80= \quad 700-240=$$

$$150+180= \quad 520-260= \quad 600-30= \quad 250+150=$$

Гра «Живі слова». 1 клас. Літературне читання

Тема: Читаючи, керуйте своїм голосом. Т.Маршалова «Лісова кравчиня»

Мета: розвивати навички читання, увагу, критичне мислення, виховувати бережливе ставлення до тварин.

Хід гри

(В учнів на парті лежить по одна буква алфавіту)

Правила такі: я називатиму слово, якщо у вас є буква цього слова на парті, то вам потрібно якнайшвидше вийти з нею до дошки і стати на відповідне місце. Будьте уважні та швидко реагуйте на зачитані слова.

Слова: мишка, білочка, вовчик, кабан, зайчик.

(учні по черзі викладають кожне слово біля дошки з розрізних букв, виграє той, хто найшвидше реагує на зачитані слова і правильно викладає букву на місце)

- По якій ознаці можна об'єднати ці слова в одну групу? (Лісові мешканці)

ПІЗНАВАЛЬНІ ІГРИ

Гра «Так-Ні». 3 клас. Урок з основ здоров'я

Тема. Сам вдома

Мета: закріпити знання учнів про поведінку, коли ти сам вдома; розвивати уважність, мислення, вміння швидко визначати правильну відповідь; виховувати почуття відповідальності.

Гра проводиться на етапі закріплення вивченого матеріалу.

Хід гри

Учитель говорить учням твердження, а учні міркують. І якщо це твердження правильне, то плескають в долоні, а якщо не правильне, то розводять руками.

Наприклад:

Коли я сам вдома, то я:

- відкриваю незнайомим двері;
- чемно чекаю дорослих;
- граюся з електроприладами;
- граюся зі своїми іграшками;
- виконую домашнє завдання;
- галасую, роблю великий шум;
- чемно дивлюся телевізор.

Гра «Правда чи ні». 1 клас. Українська мова

Тема. Ознайомлення з реченням

Мета: формування в учнів уміння сприймати речення як синтаксичну одиницю; розвивати мовні вміння.

Обладнання: фішки червоного і зеленого кольорів для кожного учня, малюнок із зображенням «Незнайка».

Етап уроку: актуалізація опорних знань

Хід гри

Вчитель читає листа від Незнайка і не може розібратися, чи це правдиві речення чи це жарт, і просить допомоги в учнів. Якщо звучить правдиве речення то

учні піднімають вгору червоні зелені картки, якщо хибне – червону. (Один з учнів пояснює яка уреченні помилка).

1. Узимку кури відлітають у теплі краї.
2. Подорожник – це корисна лікарська рослина.
3. На нашій яблуні виросло багато смачних яблук.
4. У сосновому лісі ми збирали моркву.
5. Сова вдень спить, а вночі шукає собі їжу.

Гра «Вігадай». 1 клас. Математика

Мета: навчити учнів логічно мислити; розвивати пам'ять, увагу, уяву, вміння робити висновки; навчити розв'язувати мовно-математичні вузлики.

Завдання:

- 1) одне яйце вариться 4 хвилини. За скільки хвилин звариться 10 яєць?
- 2) п'ятеро хлопчиків ішли зі школи, а назустріч їм троє дівчат. Скільки дітей ішло до школи?
- 3) віз, запряжений трійкою коней, проїхав за годину 27 км. Скільки км. Пробіг кожен кінь?

Гра «Феєрверк в склянці». 3 клас. Урок природознавства

Тема. Властивості води – рідини. Вода – розчинник. Розчинні й нерозчинні у воді речовини.

Мета: розвивати пізнавальну активність, інтерес, захопленість знаннями; сприяння самоствердженню учнів.

Хід гри

1. Підготовчий етап

Підготувати прозору склянку, олію, гуаш синього кольору, воду. Виготовити зображення чарівника-фокусника.

2. Етап проведення гри

Учні, сьогодні на урок до нас завітав чарівник і хоче показати нам фокусник. У нас буде феєрверк на уроці, проте не такий, який ви звикли бачити, наприклад, на Новий Рік, а в склянці. Ось, подивіться! У мене є склянка з водою. В неї я капну кілька крапель олії. Погляньте, що сталося з олією? Вона залишилась зверху склянки. Проте, це ще не все. У листі від фокусника записано, що потрібно додати у склянку декілька крапель синьої гуашевої фарби.

- І що ж ми бачимо?
- Синя фарба почала розчинятися у воді.
- А в олії фарба розчинилась?
- Ні.
- У склянці ми спостерігаємо ніби феєрверк блакитного кольору. Що можемо сказати про олію і воду?
- Олія не розчиняється у воді, олія легша від води.
- А про олію, воду і фарбу?
- Фарба розчинилась лише у воді, а це значить, що вода є розчинником.
- Чи сподобався вам фокус від чарівника?

3. Аналіз, обговорення, оцінка результатів

Отже, давайте зробимо загальний висновок:

1. Олія не розчиняється у воді, легша за воду.
2. Вода є розчинником.

Гра «Хто це?». 3 клас. Природознавство

Тема. Різноманітність птахів, риб, звірів.

Мета: розвивати пізнавальну активність, мислення, увагу, інтерес; поглибити знання учнів про різноманітність живих організмів.

Хід гри

1. Підготовчий етап

Підготувати зображення їжака, тюленя, кажана, вовка, коня, кроля, дельфіна, шимпанзе.

Сигнальні картки для кожного учня червоного, жовтого та зеленого кольорів на яких записані слова «птах», «звір», «риба».

2. Етап проведення гри

Діти, у вас на партах у кожного є по 3 сигнальні картки. Зараз я зачитуватиму назви живих організмів і показуватиму зображення. Ваше завдання – піднімати ту картку, до якої, на вашу думку, відносяться цей живий організм – до птахів, риб чи звірів.

(Показ зображень. Найчастіше учні допускають помилки, відносять дельфіна та тюленя до риб, а кажана – до птахів).

Учні, дельфін та тюлень – це не риби, це ссавці (звірі), тому що вони вигодовують своїх дитинчат молоком і є теплокровними – це і відрізняє їх від риб, до того ж, вони піклуються про своє потомство, на відміну від риб.

Кажан – це не птах, а ссавець (звір). Тому що кажани не відкладають яйця як птахи, а народжують потомство живим.

3. Аналіз, обговорення, оцінка результатів

- Ось бачите, з цієї гри ви дізналися для себе дещо нове, чого раніше більшість з вас не знала.

Гра «Сівачі – садівники». 2 клас. Урок природознавства

Тема. Весняні турботи людей на городах, полях і в садах у рідному краю

Мета: ознайомити дітей із сезонними змінами, що відбуваються в природі рідного краю; формувати екологічну свідомість; виховувати любов до рідного краю.

Етап уроку: Закріплення вивченого матеріалу.

Хід гри

1. Гра «Сівачі – садівники»

Діти отримають по набору табличок з написами САД, КВІТНИК, ГОРОД, ПОЛЕ. Учитель пояснює школярам правило гри: я промовляю слова – назви різних рослин, а ви маєте швидко показувати табличку відповідно до місяця посіву.

Наприклад: Коли я називаю «Агрис» ви у відповідь показуєте табличку з написом САД.

Мовленнєвий матеріал для гри:

Порічки, смородина, морква, чорнобривці, жито, яблуня, слива, абрикоса, айстра, ріпа, гречка, тюльпан, соняшник...

(Той хто не встиг відповісти або помилився, виходить із гри)

Гра «Земля – небо». 2 клас. Урок літературне читання

Тема. Яке частування, таке й дякування. І. Франко «Лисичка і Журавель»

Мета: ознайомити учнів з поняттям «літературна казка»; вчити виразно інтонувати казку; аналізувати казкові сюжети; розвивати зв'язне мовлення учнів; виховувати почуття дружби, доброзичливого ставлення до людей.

Етап уроку: актуалізація опорних знань

Хід гри

1. Гра «Земля – небо»

За командою Земля діти нахилиються до книжки і читають текст. За командою Небо – піднімають голівки вгору, прибираючи вказівки від тексту.

Знову Земля – учні очима знаходять, де вони завершили читати.

2. Гра «Дощик»

- (Діти читають хором)
- Накипає дощ (тихо)
- Дощ пускається сильніше (голосніше)
- Злива (голосно)
- Дощ слабшає (тихіше)
- Дощ перестав (читання припиняється).

РОЛЬОВІ ІГРИ

Гра «Телефонна розмова». 3 клас. Урок розвитку зв'язного мовлення

Тема. Діалог. Етикет телефонної розмови

Мета: закріпити правила етикету телефонної розмови, вміння будувати діалоги; розвивати культуру учнів, збагачувати словниковий запас; виховувати повагу один до одного.

Етап уроку: закріплення вивченого матеріалу.

Хід гри

Учитель повідомляє учням, що зараз вони стануть учасниками телефонної розмови. Варто підготувати іграшкові, або саморобні телефони.

Учні входять в роль співрозмовників по телефону, інсценізують розмову (по 2 учня).

Учитель слідкує за правильністю побудови діалогу та етикетом розмови.

Наприклад:

- Алло, добрий день! Це квартира Тарасенків?
- Так.
- Це Михайло, шкільний приятель Сашка. А можна його до телефону?
- Нажаль, Сашка немає – він зараз на тренуванні з футболу.
- Тренування проходить у нашій школі?
- Так. Воно закінчиться десь за півгодини.
- Дуже добре! То я зустріну його біля школи. Я маю повернути йому енциклопедію з історії, яку він позичав мені два тижні тому. Я захворів і не ходив до школи цей час, тож не мав змоги віддати книгу і подякувати.
- Зрозуміло. Сашко після тренування піде прямо додому, тож ти теж можеш підійти одразу сюди.
- Дякую, але я не знаю точно, де ви живете, тому я краще перестріну Сашка біля школи. А якщо раптом ми не зустрінемося, перекажіть йому, будь-ласка, щоб він мені передзвонив.
- Добре, Михайле!

- Дякую Вам!
- Нема за що.
- До побачення!

Гра «У поліклініці». 3 клас. Урок з основ здоров'я

Тема. На прийомі у лікаря

Мета: ознайомити учнів з роботою лікарів, збагачувати словниковий запас новими словами; розвивати вміння висловлювати свою думку; виховувати навички організованої гри, повагу до медпрацівників.

Етап уроку: вивчення нового матеріалу.

Хід гри

Перед грою учитель нагадує учням, як потрібно записуватись на прийом:

- Ви захворіли і батьки привели вас у поліклініку. Там медсестра запитує прізвище, ім'я, по батькові хворого, дату народження, домашню адресу та до якого лікаря прийшли на прийом. Потім видає талон, де вказано номер кабінету, час прийому та прізвище лікаря.

Далі вчитель пропонує учням розіграти ситуації.

Ситуація №1. *Хворий прийшов у реєстратуру, щоб записатися на прийом до лікаря.*

Ситуація №2. *Хворий на прийомі у лікаря (за вибором учнів).*

Гра «У бібліотеці». 2 клас. Літературне читання

Мета: ознайомити дітей з професією бібліотекаря; формувати уміння вести діалог, правильно використовувати слова; активізувати слова привітання і ввічливості; виховувати бережливе ставлення до навчальної книги (підручників) та художньої літератури, прищеплювати інтерес до читання.

Обладнання: комп'ютер, проектор, екран, книги, картотека та формуляри для кожного учня.

Хід гри

I. Розподіл ролей: бібліотекар, читач.

II. Ігрові ситуації

Ситуація 1. Читач прийшов до бібліотеки, щоб обрати книгу для читання.

Ситуація 2. Учень прийшов до бібліотеки, щоб повернути книжку, в якій менша сестричка вирвала сторінку.

Ситуація 3. Учень пообіцяв принести книжку у певний день, але не встиг її дочитати.

Ситуація 4. У бібліотеці учениця узяла подивитися журнал та побачила, що там вирвано декілька сторінок.

Ситуація 5. Розкажи своєму однокласнику про книжку, яку ти прочитав і яка тобі дуже сподобалася. Порадь йому прочитати цю книжку.

III. Завершальний етап

1. Висновки:

- у бібліотеці неможна: шуміти, сміятися, голосно розмовляти;
- у бібліотеці можна: читати книги, журнали;
- повертати книгу слід вчасно (протягом 10 днів);
- обережно поводитися з книгою.

2. Відзначення найкращого бібліотекаря та читача.

3. Підсумки гри.

- Є народна мудрість «Книга – ключ до знань». Для того щоб багато знати, потрібно багато читати, відвідувати бібліотеку. Ви всі є читачами шкільної бібліотеки. Отже, пропоную скласти обіцянку читача.

Гра «У музеї». 1 клас. Літературне читання

Мета: ознайомити дітей з професійною лексикою: екскурсвод, співробітник музею, екскурсія, екскурсанти, експонат, експозиція; ознайомити з музеями міста; засвоїти правила поведіння у громадських місцях.

Обладнання: ілюстрації, експонати класного музею «Світлиця».

Хід гри

I. Підготовчий етап

1. Вступна бесіда:

- Діти, будь ласка, поясніть значення слова музей.

(Діти пояснюють своє розуміння даного слова)

Музей – установа, заклад що займається збором, зберіганням, вивченням пам'яток культури та мистецтва, виставками колекцій старовинних речей, предметів, що являють собою історичний інтерес

- Чи знаєте ви, хто працює в музеї?

(Співробітники музею, екскурсводи)

- Що ви знаєте про професію екскурсвод?

2. Словникова робота

Екскурсвод – спеціаліст, що дає пояснення про експонати у музеї.

Експонат – предмет, рідкісна цінна річ, що виставлена у музеї.

Експозиція – розміщення будь – яких предметів, що виставлені для огляду.

Екскурсанти – учасники екскурсії.

Екскурсія – поїздка куди-небудь, відвідування чого-небудь з метою навчання або відпочинку.

4. Вивчення правил поведінки у музеї.

- Дотримуватись тиші
- Уважно слухати екскурсвода
- Нікому не заважати
- Не чіпати експонати руками
- Не заходити з тваринами
- Не смітити

5. Відвідування музеїв міста:

- Художній музей
- Краєзнавчий музей
- Музей народного побуту
- Музей літератури та мистецтва

II. Основний етап

Хід гри

1. Розподіл ролей: екскурсводи, екскурсанти.

2. Ігрові ситуації

Ситуація 1

- Ви прийшли до Музею народного побуту. Зараз екскурсоводи проведуть для вас екскурсію. (Діти у ролі екскурсоводів проводять екскурсію у класному музеї, решта – екскурсанти.)

III. Завершальний етап

1. Відзначення найкращого екскурсовода та екскурсанта.

2. Підсумки гри.

- Чого корисного ви почерпнули для себе, коли пограли в цю гру?

3. Заключне слово вчителя.

- Діти, всі музеї належать до культурної спадщини нашого народу. От культурна спадщина народу це: архітектурні споруди, пам'ятники, монументи, музеї, сади та парки. Все що створено народом для народу.

Гра «У школі». 1 клас. Українська мова

Тема. Поведінка у школі

Мета: створювати умови для практичної реалізації інтересу до школи, до діяльності вчителя, його взаємин з учнями; ознайомлювати і привчати учнів до режиму шкільного дня.

Хід гри

1. Підготовчий етап

А) розробка сценарію гри

Б) інструктаж

- Зараз ми з вами обіграємо ситуації, які можуть трапитися в школі. Будемо грати такі ролі: учитель, учень, батько учня.

Розіграємо ситуацію вчителя та учня на уроці; розмову учнів на уроці; розмову батька з учителем.

В) матеріальне забезпечення: зошити, підручники, ручки, пенали.

2. Етап проведення гри

I. Учитель-учень

Учень відповідає на уроці, виконує доручення, слухає вчителя.

II. Учень-учень

Спілкуються між собою на перервах, допомагають один одному в навчанні.

III. Батько-вчитель

Цікавиться успіхами дитини; проводить у клас.

3. Аналіз, обговорення, оцінка результатів

- Чи сподобалась вам ця гра?

- Чиї ролі вам найбільше сподобались?

Гра «Пішоходи». 2 клас. Основи здоров'я

Тема. «Ми - пішоходи»

Мета: вчити дотримуватись правил поведінки під час переходу проїжджої частини вулиці, ознайомити з новими словами, пов'язаними із вивченням правил дорожнього руху; вивчати правила дорожнього руху; виховувати уважність, обережність, дисциплінованість пішохода.

Обладнання: комп'ютер, проектор, екран.

Хід гри

I. Підготовчий етап

1. Прогулянка вулицями, перехід через дорогу в мікрорайоні школи.

Розповідь з елементами бесіди:

- Діти, для того, щоб не сталося біди, вам потрібно знати і дотримуватись правил дорожнього руху. Ми з вами – пішоходи, тому нам потрібно пересуватися по тротуарах. А транспорт рухається по проїжджій частині.

- Зараз ми будемо переходити через дорогу. Чи знаєте ви де і як правильно перейти на іншу сторону вулиці? (На пішохідному переході «зебри»). Подивитися ліворуч, дійти до середини, подивитися праворуч і перейти).

- Ми живемо у невеликому місті і не маємо широких доріг, тому всі переходи у нас надземні. А коли ви з батьками відвідаєте Київ або Черкаси, ви зможете перейти дорогу і побачити підземний перехід. Зверніть увагу, зараз ми дійшли до перетину доріг, що має назву – перехрестя.

- На центральній площі нашого міста, є невеличке місце на проїжджій частині, яке цілком безпечно для пішоходів, це – «острівець безпеки».

- Як ми дізнаємося, що нам можна переходити дорогу? (Нам підказує світлофор).

- Правильно. А якщо на певному проміжку дороги немає світлофора, тоді керує рухом транспорту і пішоходів регулювальник.

2. Перегляд відеороликів про правила дорожнього руху.

Закріплення матеріалу після перегляду відеоролику:

- Які сигнали подає світлофор? (Червоний – «Стій!». Жовтий – «Приготуйся!». Зелений – «Руш!»).

- Для чого служать дорожні знаки? (Допомагають керувати рухом транспорту і пішоходів).

- Ви уважно дивилися ролик? Де гралися діти? (Біля дороги)

- Де можна гратися дітям, щоб уникнути небезпеки? (Подалі від дороги)

II. Основний етап

1. Розподіл ролей: пішоходи, регулювальник, водії, світлофор.

2. Ігрові ситуації, запропоновані вчителем.

Ситуація 1. Уявіть, що потрібно перейти вулицю, на якій немає світлофора і пішохідного переходу.

Ситуація 2. Уявіть, що вам потрібно перейти вулицю, де є світлофор і пішохідний перехід.

Ситуація 3. Загорілось червоне світло світлофора, машин немає, твій друг пропонує: «Ми встигнемо перебігти». Які твої дії?

III. Завершальний етап

1. Висновки:

- правила дорожнього руху – закон для пішоходів і водіїв;

- увага на дорозі – гарантія нашої безпеки;

- ніколи не переходь перехрестя навпростець, йди тільки по «зебрі» на переході, слідкуй за сигналами світлофора;

- на перехрестях значно більше машин, ніж на одній дорозі. Пішоходи тут мусять бути дуже уважними.

2. Підсумки гри:

- Діти, щоб не сталося біди, слід знати та завжди дотримуватись правил дорожнього руху.

Гра «Лікарня». 3 клас. Основи здоров'я або ГПД

Тема. Здоров'я – запорука життя.

Мета: розширювати уявлення дітей про працю працівників у лікарні; формувати вміння застосовувати у грі отримані раніше знання про навколишнє життя.

Ігровий матеріал: іграшковий набір «Ляльковий лікар» (термометри, шприц, крапельниця, вата, бинт, пігулки, краплі, мікстура, ліки); саморобні іграшки з картону; предмети-замінники.

Підготовка до гри: екскурсія до поліклініки; бесіда з медичним персоналом поліклініки; відвідування медичного кабінету у дитячому садку; перегляд фільму про лікарів та мультфільму «Айболить»; розглядання ілюстрацій на цю тему; виготовлення атрибутів для гри.

Ігрові ролі: лікарі різної спеціалізації, медсестра, пацієнти.

Хід гри

Вчитель розподіляє ролі між учнями хто ким буде працювати в лікарні. Реєстратор – записує хворих на прийом, видає талон на прийом та медичну карту. Лікар приймає пацієнта, вислуховує, оглядає, призначає лікування. Медична сестра виконує призначення лікаря, робить уколи, обробляє рани, миє інструменти; Санітарка прибирає медичний кабінет (миє підлогу, протирає пил). Інші учні будуть пацієнтами. Дітьми можуть бути іграшки, ляльки, тваринки). Вчитель бере на себе роль головного лікаря і допомагає учням у грі. Коли атрибути для гри готові, класний керівник (вихователь ГПД) ознайомлює дітей із грою, розповідає, як необхідно користуватися цими предметами, для чого вони потрібні. Під час їх виготовлення та обігравання діти повинні засвоїти їх назви. Для організації гри класний керівник (вихователь ГПД) як ігровий матеріал може використовувати ігровий набір «Ляльковий лікар», саморобні іграшки з картону, предмети-замінники, деякі реальні предмети, але не слід застосовувати забагато реальних предметів, їх кількість має бути мінімальною.

Для першої гри класний керівник (вихователь ГПД) із дітьми облаштовують «кабінет лікаря» та «приймальню», де пацієнти чекатимуть на свою чергу. У «кабінеті лікаря» до «прийому пацієнтів» повинні бути приготовані «ліки», «інструменти». Під час першої гри роль «лікаря» виконує класний керівник (вихователь групи подовженого дня). Він показує дітям не тільки ігрові прийоми, але й ігрові можливості ролі, допомагаючи налагодити контакт під час гри. Виконуючи роль «лікаря», класний керівник (вихователь групи подовженого дня) розмовляє з «пацієнтами», тим самим навчає дітей вести необхідну під час гри бесіду, що спрямовує більшу кількість ігрових дій.

Наступного дня класний керівник (вихователь ГПД) може доручити ролі «лікаря» і «медсестри» дітям групи, а сам виконує роль «пацієнта». У подальшому гру повинна бути змінена додаванням готових іграшок або реальних предметів, що, у свою чергу, поживить інтерес до цієї гри, посилить бажання грати. У подальшому розвиток гри повинен відбуватися відповідно до спеціалізації лікаря. Класний

керівник (вихователь групи подовженого дня) може ознайомити дітей із різними спеціальностями лікарів: окуліст, терапевт, хірург тощо.

Через деякий час для розвитку гри з дітьми можна розглянути цікаві малюнки, на яких зображені діти, які лікують різних тваринок. З цією метою можна продемонструвати і пояснити дітям ілюстрації до казки К.Чуковського «Айболить» або мультфільм за цією казкою. Згодом можна об'єднати дві гри «Лікар» і «Зоопарк».

ДІЛОВІ ІГРИ

Гра «Дай правильну відповідь». 4 клас. Природознавство

Тема. Земля – планета сонячної системи

Мета: узагальнити знання учнів про сонячну систему, Землю, як планету сонячної системи; розвивати вміння відстоювати свою думку, висувати припущення, працювати в команді; виховувати наполегливість, повагу один до одного.

Етап уроку: закріплення вивченого матеріалу.

Хід гри

Для гри обираються 2 команди, спостерігачі, які визначають переможця та арбітр – вчитель, вирішує питання, які викликають суперечки.

Команди придумують одна для одної по 5 питань з даної теми.

Наприклад:

1. Яку форму має Земля?
2. Скільки планет рухається навколо Сонця?
3. Чим планети різняться від зірок?
4. Що називають орбітою Місяця?
5. Що таке екватор?

Учасники команд задають один одному питання, суперники виконують. Якщо суперник не впорався, то відповідь на задане питання команда дає сама. Одночасно з цим, спостерігачі оцінюють за 10-бальною шкалою учасників. Виграє та команда, яка набере найбільше балів.

Гра «Два мислячі капелюшки де Боно». 1 клас. Урок образотворчого мистецтва

Тема. Ознайомлення з теплою групою кольорів. Осінні листя

Мета: навчити учнів визначати позитивні і негативні сторони осені; розвивати критичне мислення, мовлення, вміння аргументувати свою думку, доводити її правильність; виховувати любов до природи.

Етап уроку: актуалізація опорних знань.

Хід гри

Учитель повідомляє, що мадам де Боно залишила свої 2 капелюшки у них у класі.

Учні діляться на 2 команди, одна команда займає позицію, що негативно характеризує осінь, а інша команда займає позицію, що позитивно характеризує осінь. З кожним твердженням певної команди кидають у капелюхи листочки: у темний – негативні твердження, у світлий – позитивні.

Гра «Увійди в природу другом». 3 клас. Природознавство

Тема. Підсумковий урок за темою «Тварини»

Мета: збуджувати інтерес до набуття знань; розвивати відповідальне ставлення до своїх обов'язків; виховувати почуття колективізму.

Хід гри

1. Підготовчий етап

а) розробка сценарію

- Учні, а зараз ми з вами пограємо в ділову гру, в якій розглянемо екологічні проблеми та їх наслідки.

Б) інструктаж

Ділю клас на 2 групи

I група – «Вчена рада» - працювала раніше над цією темою.

II група – «Опоненти» - висловлюватимуть свої думки.

- Я задаватиму запитання – а ви по черзі будете висловлювати свої думки – спочатку вчена рада, а далі – опоненти.

2. Етап проведення гри

- Чи існують в світі екологічні проблеми?

Вчена рада: Так, сьогодні у світі існують такі екологічні проблеми, як:

- Забруднення ґрунтів і повітря;

- Забруднення водойм;

- Вимирання безлічі живих організмів.

- Якими ви вважаєте ці проблеми – реальними чи надуманими?

Опоненти: висловлюють свої думки

- Отже, на нашій планеті багато є реальних глобальних проблем.

- А чи має людина вплив на те, що відбувається на планеті?

Опоненти висловлюють свою думку.

Вчена рада: Хоча і пізно, проте люди зрозуміли свою помилку.

- Отже, я зрозуміла, людина частково винна в екологічних проблемах, проте все ж старається виправити помилки.

Благородними справами займаються ті люди, вчені, досліджуючи різні природні процеси. А чи повинні ми допомагати, чи просто стояти осторонь?

Опоненти висловлюють свої думки

Вчена рада: у 1948 році було створено спеціальну комісію з охорони зникаючих видів тварин і рослин, а згодом Міжнародну Червону Книгу. Ще в Україні існують заповідники – заказники, ботанічні сади.

- Природа – це джерело краси, яке викликає найрізноманітніші почуття – радість, здивованість, а іноді – печаль.

- Будьте уважнішими до природи і вона вам обов'язково віддячить. А підсумком нашого засідання буде пам'ятка поведінки учня в природному середовищі. Я вдячна всім за активну участь у засіданні.

3. Аналіз, обговорення, оцінка результатів.

Гра «Що, де, коли?». 4 клас. Українська мова

Тема. Синоніми, схожі за значенням слова.

Мета. Закріпити вміння добирати синоніми до слів; удосконалювати вміння працювати в групі, розвивати мислення, мовленнєві вміння, культуру мовлення і спілкування; виховувати колективність, поважне ставлення до інших.

Обладнання. Конверти з листами-завданнями, картонний круг, прикріплений до дзиги, що обертається.

Етап уроку: узагальнення і систематизація знань, умінь і навичок.

Хід гри

Діти обирають, у класі ведучими тих, кому довіряють. Для об'єктивності оцінки роботи колектив учнів слід поділити на дві команди (рівномірно за рівнем знань) «Розумників» та «Ерудитів» на початку уроку. Тоді не буде ніякого тиску на ведучих. Школярі сидять за партами, які розташовані у кабінеті двома квадратами. У центрі кабінету — стіл, на якому прикріплені картонний круг і дзига, що обертаються. Цей круг поділений на сектори. На сектори покладені конверти з листами-завданнями. Один з малюків-ведучих, працюючи дзигною, обертає круг, другий – у процесі гри слідкує за часом. Учні виконують завдання, що лежить у конверті, напроти якого зупинилася стрілка.

За формою урок нагадує телевізійну гру «Що? Де? Коли?» та її правила. Наприклад, один учнів заводить дзигу. Круг, що розбитий на сектори, обертаючись, зупиняється. Стрілка вказує на певний сектор, де знаходиться конверт з листом — завданням. Учні відкривають конверт, читають завдання. Порадившись у командах, вони одночасно намагаються виконати завдання якнайшвидше та правильно. На обговорення дається 3 хвилини. За часом слідкує ведучий. Представники команди відповідають по черзі. Всі уважно слухають. За правильну відповідь команда одержує 2 бали. Якщо лист має письмове завдання. То після виконання проводиться взаємоперевірка. Ведучий збирає зошити однієї групи та передає іншій. На полях зошита діти ставлять 2 бали за правильно виконане завдання. Перемагає команда, яка отримує найбільше балів.

Дискусія «Правила загартування». 3 клас. Фізична культура

Поділ учасників на дві команди.

Виступ першої команди про необхідність загартування. Повідомлення основних правил загартування сонцем і водою.

Виступ другої команди про простудні захворювання, сонячні опіки та удари, як наслідок загартування водою і сонцем.

Складання та обговорення правил загартування, яке б приносило тільки користь організму.

Колективне підбиття підсумків.

Круглий стіл. 3 клас. Природознавство

Тема. Еколого-економічні проблеми природи і людства.

Дійові особи: Вчена рада, опоненти.

Вчитель: Сьогодні всі люди планети називають Землю нашою спільною домівкою. Життя у цьому планетарному домі вивчає наука екологія, а ведення в ньому господарства – економіка. Отже, темою нашого засідання є: «Еколого-

економічні проблеми природи і людства». Над цією темою заздалегідь попрацювала Вчена рада, а свої думки будуть висловлювати опоненти.

Питання 1. З розвитком цивілізації вплив людей на природу ставав більшим і сьогодні є проблемою всіх. А чи існують у світі екологічні проблеми?

Вчена рада висловлює заздалегідь підготовлені думки. А опоненти повинні сказати, чи є названі проблеми реальними, чи ні.

Питання 2. Чи має людина вплив на те, що відбувається на планеті?

Питання 3. Чи повинні ми допомагати, чи стояти осторонь?

«ТЕХНОЛОГІЯ РОЗВИВАЛЬНОГО НАВЧАННЯ»

Розвивальні вправи – це вправи, спрямовані на розвиток зорової та слухової уваги, зорової, слухової та рухової пам'яті, логічного мислення, творчої уяви.

Розвивальні вправи

Вправа «З кожного слова по одному звуку, щоб вийшло нове слово»

Українська мова. 2 клас

Тема. Звуки і букви

Мета: розвивати в учнів фонематичний слух, увагу, мислення; виховувати інтерес до рідної мови.

Етап уроку: актуалізації опорних знань.

Хід вправи

Учитель називає слова, а учні мають скласти з них нове слово таким чином: взяти з першого слова перший звук і позначити його буквою, з другого – другий, з третього – третій і т.д.

Виграє той хто перший складе слово.

Наприклад:

Зір, ніс, бір, марка, рамка – (зірка)

Мало, дим, сир – (мир)

Пара, перо, він, мама, канал – (пенал)

Рука, нема, рада, сади, насос, фабрика, записка – (редиска)

Лава, син, бамбук, молодий, батон – (лимон).

Вправа «Допиши прислів'я». Літературне читання. 4 клас

Мета: розвивати в учнів пам'ять, мислення, увагу; узагальнити знання про прислів'я та значення їх; виховувати любов до рідної мови, народних традицій.

Хід вправи

Не хвали себе сам, ...

Нема друга – шукай, а є ...

Дім без книги, ...

Чого Івась не навчився, того і ...

Хочеш їсти калачі,

- Чому вони нас вчать?

Розум і вихованість, ...

Добре слово краще, ніж ...

Землю красить сонце, ...

Ласкаве слово, ...

Що посієш, ...

Вправа «Живий календар». Природознавство. 2 клас

Тема. Календар

Мета: розвиток асоціативного мислення, уміння робити висновки, тренування спостережливості та уважності.

Хід вправи

Клас ділиться на 2 групи. Ведучий називає місяць і дає кожному учню відомості про якийсь подію (усно чи в письмовій формі). Виходячи з цих відомостей, кожна команда – група складає свій календар пояснюючи зв'язки між подіями.

Наприклад, «Святкова дата», «День народження відомої особистості», «Професійне свято», «Відомі винаходи» тощо.

Вправа «Горішки для розуму». Математика. 3 клас

Тема. Узагальнення знань про додавання і віднімання багатоцифрових чисел

Мета: розвиток логічного мислення, уваги, уваги; тренування спостережливості, логіки.

Хід вправи

Зараз ми з вами пограємося у гру «Горішки для розуму». Я зачитуватиму завдання, а ви повинні уважно прослухати і дати відповідь на запитання.

1. За шоколадку заплатили 1 грн та ще половину вартості шоколадки. Скільки заплатили за шоколадку? (2 грн)
2. У продавця в кіоску конверти складені у пачки по 100 штук. Як йому відлічити 75 конвертів найшвидше? (по 25 шт.)
3. Троє антилоп пробігло 12 кілометрів. Скільки кілометрів пробігла кожна антилопа? (12 км)

Вправа «Закінчи розповідь». Літературне читання. 2 клас

Тема. Казка вчить, як на світі жити

Мета: розвивати мислення, увагу, уяву, здібності; виховувати інтерес до навчання.

Хід вправи

Вчитель зачитує початок речення або 2-3 фрази розповіді.

Наприклад. Ішов дід лісом, та й загубив рукавичку. От біжить мишка, влізла в ту рукавичку та й каже:

Завдання гравців – скласти якомога більше незвичайних та оригінальних варіантів закінчення цієї розповіді

Вправа «Блискавка». Літературне читання. 2 клас

Тема. Казки народів Європи

Мета: розвивати здатність керувати увагою; удосконалювати навички швидкого читання.

Хід вправи

Діти читають в нормальному темпі текст. Цей текст переривається командою вчителя «Увага». І дається команда «Блискавка». Учні прискорюють темп до свого максимуму, пильнуючи, щоб не губилося розуміння прочитаного. По команді вчителя закінчують читати і рахують кількість прочитаних слів. Визначається переможець гри.

Вправа на розвиток пам'яті. Українська мова. 1 клас

Тема уроку. «Апостроф»

Мета: розвивати мовленнєві навички, мислення, увагу; поповнювати словниковий запас

Хід вправи

- Зараз ми з вами завітаємо в гості до однієї родини. Цей хлопчик написав нам листа, але я там не все зрозуміла.
- Допоможіть розібратися (зображення тексту на дошці)

У мене дружна та працююча сім'я. мого батька звать Демян. Він працює воді'єм. Даря – це моя матуся. Моя матуся – лікар. Маряна – старша сестра. Вона допомагає мамі по господарству. Ще є кіт – В'ю, він любить спати та їсти м'ясо. Я люблю грати з друзями в м'яча цілими днями. До побачення! Валер'ян.

(Діти допомагають виправити помилки. Потім текст листа читають правильно по одному реченню).

- З скількох членів родини складається ця сім'я?
- Що вони роблять? Чим кожен займається?
- Чим займається Валер'ян?
- Чи потрібно допомагати своїй родині? Чим можна допомогти?

Вправа на розвиток мислення. Можна використовувати на будь-якому уроці або на ГПД

Мета: розвивати мислення, пам'ять, увагу; формувати в учнів вміння знаходити зв'язок між предметами.

Хід вправи

Учні сідають у коло. Хтось називає будь-який предмет. Сусід зліва повинен назвати інший, що якимось чином пов'язаний із попереднім. Наступний учасник називає новий предмет, який пов'язаний із попереднім.

Наприклад: Телевізор – антена – зображення – художник – пензлик - ...

У цій грі потрібно не забувати заохочувати кожний неординарний, але чіткий і цікавий хід. Окрім зв'язків за суміжністю (в тому числі: ціле – частина), за схожістю і контрастом, у цій грі можуть бути використані зв'язки слів за звучанням (рими). Додаткові можливості розкриває в цій грі багатозначність слів.

Вправа «Здогадайся якнайшвидше». Можна використовувати на будь-якому уроці або на ГПД

Мета: розвивати кмітливість і винахідливість, асоціативне мислення, пам'ять, спостережливість.

Хід вправи

Брати участь у грі можуть двоє дітей і більше. Один з учасників загадує слово, а інший намагається відгадати його. Для цього він ставить різні запитання, такі, щоб відповіддю на них були лише «так» або «ні». Для прикладу, один з учнів класу загадує слово — назву геометричного тіла — «піраміда» (про те, що це назва геометричного тіла обов'язково повідомляють), інший ставить йому такі запитання й отримує відповіді.

- Це кругле тіло?
- Ні.
- Це призма?
- Ні.
- Чи всі його грані мають однакову форму?
- Ні.
- Чи є серед його граней трикутники?
- Так.
- Це тіло
- піраміда?
- Так.

☞ ТЕХНОЛОГІЯ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ☞

Технологія розвитку творчої особистості – змістова техніка формування системного творчого мислення, уяви, фантазії, винахідницької кмітливості на основі використання законів розвитку технічних систем. Вона перетворює вироблення нових ідей в точну науку, розв'язання винахідницьких задач – замість пошуків «всліпу» – будується на системі логічних операцій.

Технологія створює принцип, який допоможе знайти вихід з будь-якої ситуації, а реалізація творчих здібностей ґрунтується на використанні різних методів творчого мислення. Використання її не лише розвиває фантазію дітей, а й вчить їх розуміти єдність і суперечності навколишнього світу, бачити і розв'язувати проблеми.

ВПРАВИ НА РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

Моделювання маленькими чоловічкам

Предмет: українська мова

Клас: 4

Тема. Відмінювання іменників.

Мета: викликати інтерес до вивчення теми; розвивати фантазію, уяву; формувати творче мислення; вчити аналізувати та синтезувати отримані знання.

Етап уроку: Робота над вивченням нового матеріалу

Хід роботи

1. Хвилинка-цікавинка:

«Сьогодні нам на допомогу прийшли досить відомі, але дуже таємничі брати-чоловічки. Всі вони схожі і сім'я їх зветься «Іменники». Та за характером різні і кожен з них має своє ім'я. Їх сім і вони завжди шикуються лише в одному порядку: кожен на своє місце.

2. Тож давайте з ними познайомимось. Вони мають такі імена:

Першого брата звати - **Називний відмінок**, він дуже товариський, тому зі всіма знайомиться і запитує (ти хто? або ти що?), тобто кого, як звати

Другого брата звати - **Родовий відмінок**, він дуже уважний, тому завжди перевіряє чи всі і все на своїх місцях і запитує (кого? або чого?) поряд нема

Третього брата звати - **Давальний відмінок**, він дуже турботливий, тому завжди запитує (кому? або чому?) щось дати

Четвертого брата звати - **Знахідний відмінок**, він дослідник і пошуковець, тому всіх запитує (кого? або що?) ти знайшов

П'ятого брата звати - **Орудний відмінок**, він майстер у вправлянні, всіма орудує та ще й запитує (ким? або чим?) ти не задоволений

Шостого брата звати - **Місцевий відмінок**, він все і всіх вивчає і запитує (на кому? або на чому?) щось нове чи щось не так

Сьомого брата звати - **Кличний відмінок**, він дуже гостинний, тому нікого і нічого не запитує, але всіх до себе кличе: «Йди-но до мене ...»

3. Завдання: А тепер кожен з вас запросить чоловічків до себе, дайте їм по одному іменнику і нехай вони по черзі задають питання, а ви це запишіть.

4. Презентація учнівських робіт

Н.в. (хто? що?)	підручник	парта	сонце
Р.в. (кого? чого?)	підручника	парти	сонця
Д.в. (кому? чому?)	підручнику	парті	сонцю
З.в. (кого? що?)	підручник	парту	сонце
О.в. (ким? чим?)	підручником	партою	сонцем
М.в. (на кому? на чому?)	на підручнику	на парті	на сонці
К.в. (йди до мене!)	підручнику	парто	сонцю

Метод гри

Предмет: образотворче мистецтво

Клас: 1

Тема. «Родина кольорів: основні й похідні кольори, способи утворення похідних кольорів».

Мета: розвивати творче мислення, уяву; вміння фантазувати, захоплюватися, робити висновки на основі своїх суджень; формувати естетичні смаки, відчуття гармонії.

Вправа проводиться на етапі «Мотивація навчальної діяльності»

Хід роботи

1. Завдання: В мене є дуже цікава казка, але її всю прочитати неможливо, бо на ній розлилася кольорова фарба. Тож вам необхідно прослухати її початок і спробувати відтворити або придумати, що ж відбувалося далі і як вона закінчилася.

2. Казка «Кольорова фея».

Одного разу зла чарівниця вирішила приспати всю природу. А щоб вона не змогла проснутися, відбрала у природи всі кольори. Тоді увесь світ став сірим: і дерева, і квіти, і небо, і звірі, і птахи, і сонце. Отже, сонечко не світило, бо воно було сірим на сірому небі, птахи не бачили куди летіти, тому не літали, все живе починало гинути. Лише в Кольорової феї залишилося трішки фарби. Вона дуже хотіла врятувати світ, допомогти всім, але мала лише три фарби: жовту, червону та синю. Фея засумувала, що не зможе врятувати зелені дерева, блакитне небо, золотаво-оранжеве сонце... Аж тут їй на допомогу прийшли її помічники – пензлі...

- Як ви гадаєте, що зробили пензлі, аби допомогти?

3. Презентація учнівських казок

(Кінець казки: Вони взяли палітру і швидко почали змішувати кольори. І тоді з трьох фарб почали утворюватися нові: для зеленої вони змішали синю й жовту і Кольорова фея зафарбувала всі рослини та дерева, для сонечка вони змішали жовту та червону, квітам віддали всі найяскравіші кольори, які вони утворювали. По черзі підходили всі тварини і птахи аби взяти трішечки своєї фарби. А з тієї фарби, що залишилася вона намалувала красиву веселку, щоб усі пам'ятали як змішувалися кольори. Так Кольорова фея розфарбувала всю природу і світ знову став різнобарвний і прекрасний)

Метод фокальних об'єктів

«Давай удосконалимо шкільні підручники, іграшки»

Завдання. Скласти казку (розповідь) про крокодила.

Слова-помічники: літак - пасажирський; блискучий; гуде, літає, світиться; яблуна - квітуча; зелена; дає тінь, плоди.

«Жив на Півночі крокодил. Так, так, він жив на Півночі, тому що прилетів туди з Африки. Це був незвичайний крокодил: шкіра його була блискуча і зелена, вкрита квіточками, вона світилася і грала на сонці.

Щотижня пасажирський літаючий крокодил перевозив звірів у відпустку: кенгурят і мавпочок на Північ - померзнути, а білих ведмедів і тюленів до Африки - погрітися.

Всі любили цього крокодила, тому що до Африки він привозив холодне смачне морозиво. Ласуючи ним, звірята ховалися у тіні крокодила. А на Північ він віз квіти, смачні фрукти. Всім було добре, а найкраще - крокодилові. Він був потрібний усім».

Нестандартному мисленню, прийняттю нешаблонних рішень найбільше перешкоджає психологічна інерція, властива майже всім дорослим, яку вони намагаються прищепити і дітям

«Закінчи розповідь»

Мета: розвиток в учнів мислення, уяви та фантазії шляхом зачитування фрази з речення.

Класи: 1-4

Предмет: основи здоров'я, українська мова, літературне читання.

Хід гри:

Вчитель зачитує початок речення або 2-3 фрази розповіді. *Наприклад*, «Я пішов до ванної кімнати, щоб умитися. Відкрив кран – і...».

Завдання гравців – скласти якомога більше незвичайних та оригінальних варіантів його закінчення.

Примірний варіант відповіді: Відкрив кран – і звідти випав тюльпан тощо.

«Чи таке буває?»

Мета: розвиток фантазії, логічного мислення.

Класи: 1-4

Предмет: українська мова, літературне читання.

Хід гри:

Учитель пропонує ситуацію. *Наприклад*, вертоліт летить у небі, мишка живе у дзеркалі. Дитина повинна уявити собі цю ситуацію і сказати – чи буває так і про що йдеться.

Якщо ситуація суперечлива, то треба дослідити її всім разом і знайти правильне рішення.

«Упорядкування пропозицій»

Клас: 3

Тема. Узагальнюючий урок за розділом «Речення».

Етап уроку: узагальнення і систематизація отриманих знань.

Мета: вдосконалювати вміння встановлювати зв'язок слів у реченні, вміння складати речення, поширювати їх; розвивати уяву, фантазію, творчість.

Хід вправи

Вчитель дає учням навмання 3 різні слова, які не пов'язані між собою, наприклад «озеро», «олівець», «ведмідь». Учні повинні скласти якнайбільше речень

з цими словами (можна змінювати відмінки і використовувати допоміжні слова). Відповідь може бути банальною і простою із пов'язанням трьох слів «Ведмідь кинув олівець прямо в озеро»; може бути складною, визначеною трьома вихідними словами «Хлопчик взяв олівець і намалював ведмедя, який купається в озері»; і може бути творчою, куди входять предмети, які знаходяться в нестандартному зв'язку «Хлопчик, тонкий. Як олівець, стояв біля озера, яке ревіло як ведмідь».

«Яке призначення?»

Предмет: вправа може проводитись на будь-якому уроці або на ГПД

Клас: 1-4

Мета: розвивати мислення, уяву, вміння входити в різні ситуації, відкривати у незвичайному предметі несподівані можливості.

Хід вправи

Вчитель називає добре відомий предмет, наприклад «книга». Учні повинні назвати якнайбільше методів її застосування. Слід запропонувати заборону аморальних або варварських способів застосування предмета.

Відповіді учнів: книжку можна використовувати при виконання домашнього завдання, нею можна прикладати папір або щось інше тонке для його випрямлення, можна сховати обличчя від поглядів.

«Живий звук»

Клас: 1

Мета: навчити учнів відтворювати звуки природи; розвивати уяву, увагу, комунікативні здібності; виховувати любов до навколишнього середовища.

Зміст вправи

Вчитель пропонує описати звук (дощ, дзвоник, скрип дверей). Для цього він запитує в учнів: який він – товстий чи тонкий, широкий чи вузький, добрий чи злий, гострий чи тупий...

«Ці три слова обов'язкові»

Вчитель навмання обирає з будь-якої книги три слова, а також пропонує гравцям відгадати й розповісти історію, в якій обов'язково фігуруватимуть ці слова. Перемагає той, хто першим вигідає найцікавішу історію.

«Машина часу»

Мета: вчити дітей фантазувати, познайомити з прийомами універсалізації.

Хід гри: вихователь пропонує перенестися за допомогою машини часу у майбутнє чи у минуле, у жарку країну чи на північ, пофантазувати про те, що можна там побачити, які труднощі доведеться подолати під час подорожі.

«Коло по воді»

Предмет: українська мова

Клас: 1

Тема уроку. «Звук [в], позначення його буквою «В».

Мета: розвивати фантазію, вчити їх розуміти єдність і суперечності навколишнього світу, бачити і розв'язувати проблему.

Зміст вправи

- 1) обрати слово (з 5-6 букв, без м'якого знака апострофа);
- 2) записати це слово в стовпчик;
- 3) написати поряд з буквою будь-який іменник, який починається з даної букви;
- 4) скласти оповідання з використанням усіх слів.
В – вовк
О – орел
Р – ріпка
О – океан
Н – ноги
А – апельсин

Незвичайна історія:

Потоваришували вовк і орел та почали господарювати. Вовк вирив ногами – лапами, яму, а орел приніс з океану води і посадили ріпку. Але чомусь замість ріпки вирив апельсин.

«Жит і кіт»

Предмет: літературне читання

Клас: 1

Тема уроку. «Закріплення букви «Ка»»

Мета: розвивати фантазію, винахідливість, активність; розвивати вміння бачити і розв'язувати проблему.

Зміст вправи

- 1) обрати два слова, схожих за звучанням (казка-каска);
- 2) поміняти місцями обрані об'єкти (казка опинилася на голові у будівельника, а каска – в книжці);
- 3) дати пояснення як так може статися;
- 4) розвиток сюжету, при думання продовження.

Ворона - корова

Розповідь. Наша ворона пасеться на вигоні. Вона дуже дає смачне молоко. Коли вона хоче їсти дуже голосно мукає. А злодійка корова лише каркає. Все блискуче зносить на своє вороняче гніздо. Все літає і роздивляється.

«Що трапиться, якщо...»

Предмет: літературне читання

Клас: 1

Тема. Читаючи, керуйте своїм голосом. Т.Маршалова «Лісова кравчиня»

Мета: розвивати навички творчого мислення, уваги, уяви.

Зміст вправи

-Я задам вам питання, а ви повинні назвати наслідки якоїсь події.

1. Що трапиться, якщо лісова кравчиня зшиє ведмедику беретик?
2. Що зшила лісова кравчиня синичкам?
3. Де проживає лісова кравчиня?

4. Хто така лісова кравчиня?

«Будуємо ланцюжок»

Предмет: вправа може проводитись на будь-якому уроці або на ГПД

Мета: розвивати у школярів мислення, уяву, кмітливість, уміння швидко знаходити правильну відповідь, уміння працювати у колективі.

Зміст вправи

Учні сідають у коло. Хтось із школярів називає будь-який предмет. Сусід повинен назвати інший, що якимось чином пов'язаний із попереднім. Наступний учасник називає інший предмет, який пов'язаний із попереднім. Таким чином утворюється ланцюжок слів.

Наприклад: *телевізор – антена – зображення – художник – пензлик – фарба – ...*

«Що у крузі»

Мета: формувати системне бачення світу.

Круг це: група, дитячий садок, місто, країна, планета, Земля.

Дітям пропонують називати, що входить у даний круг. Наприклад: групова кімната: роздягала: шафи, лави, стільчики, одяг, взуття, двері, вікно, штора і т.д.

«Добре – погано»

Предмет: природознавство

Клас: 3

Тема. Перелітні птахи

Мета: вчить в будь-якому об'єкті, явищі, якості бачити обидві сторони: позитивну і негативну; розвиток творчого мислення, пам'яті, уваги, спостережливості; виховувати бережливе ставлення до природи.

Зміст вправи

Етап уроку. Закріплення вивченого матеріалу

• Для цього береться будь-який об'єкт (в нашому випадку слово ПТАХ), який не викликає в дитини стійких асоціацій, позитивних або негативних емоцій.

• Кожен учень має назвати, що в об'єкті «поганого», а що «доброго».

ПТАХ

Добре – знищує шкідливих комах

Погано – знищує врожай

Добре – радує співом

Погано – заважає спати

Добре – можна тримати вдома і дружити з ним

Погано – дорого коштують і т.д.

«Хто уважніший»

Предмет: вправа може проводитись на будь-якому уроці або на ГПД

Мета: розвивати увагу школярів, кмітливість, слухову пам'ять, мислення, уміння класифікувати предмети.

Зміст вправи

Учитель зачитує шість слів з інтервалом у 2-3 секунди.

Наприклад: *цукерка – троянда – шоколад – ромашка – торт – тюльпан.*

Після цього дітям ставлять такі запитання:

- *Які назви квітів ви почули?*
- *Скільки їх було у цьому списку?*
- *У які групи можна об'єднати ці слова?*

Відповіді учнів:

- *Ми почули такі назви квітів: троянда, ромашка, тюльпан.*
- *У списку їх було 3.*
- *Ці слова можна об'єднати у 2 групи: квіти і солодоці.*

«У магазині дзеркал»

Предмет: фізична культура

Клас: 1

Мета: розвиток спостережливості, уваги, пам'яті; створення позитивного емоційного тла; формування почуття впевненості, а також уміння підкорятися вимогам іншої людини.

Хід вправи

Дорослий (а потім дитина) показує рухи, які після нього точно повинні повторювати всі гравці.

Зараз я розповім вам історію про мавпочку. Уявіть собі, що ви потрапили до магазину, де стоїть багато великих дзеркал.

Туди ввійшов чоловік, на плечі в нього була мавпочка. Вона побачила себе в дзеркалах і подумала, що це інші мавпочки, і почала корчити їм мордочки. Мавпочки у відповідь скорчили їй точнісінько такі самі образи.

Мавпочка показала їм кулака, і їй із дзеркал також показали кулаки. Вона тупнула лапою, й усі мавпочки тупнули. Що не робила мавпочка, всі інші точно повторювали її рухи. Починаємо гру. Я буду мавпочкою, а ви — віддзеркаленнями.

«Дивися на руки»

Клас: 2

Предмет: фізична культура

Мета: розвиток довільної уваги.

Хід вправи

Діти, рухаючись по колу, точно виконують різні рухи, показані дорослим чи «командиром».

Для початку нам потрібно вибрати командира, що буде придумувати рухи для рук. Спочатку командиром буду я а потім той, кого ми виберемо за допомогою лічилки. Усі учні, стоячи один за одним у колі, повинні почати рухатися під музику. Першим буде стояти командир — зараз ним буду я. Всі уважно стежать, які рухи рук показує командир, і повторюють їх точно за ним. Починаємо!

Примітка. На етапі освоєння гри рухи рук показує дорослий (варіанти показу рухів: руки нагору, у сторони, на пояс, руки зі зчепленими пальцями витягнуті вперед, занесені за голову тощо). Потім показ рухів рук здійснюють діти.

«Вітрина магазину»

Клас: 2

Предмет: математика

Мета: розвиток обсягу уваги і спостережливості.

Обладнання: картка із зображенням вітрини магазину.

Зміст вправи. Дитині необхідно знайти (не рахуючи) коробку з найбільшою кількістю цукерок і пояснити свій вибір.

Хід вправи

Подивися, на цій картці зображена вітрина магазину, у якій щойно надійшли у продаж цукерки, їх поклали в прозорі коробки різної величини. Мама сказала своєму сину: «Можеш вибрати будь-яку коробку».

Хлопчик захотів ту коробку, де більше цукерок. Ти повинен допомогти хлопчику знайти коробку, яка вміщує найбільшу кількість цукерок. Поясни свій вибір. Якими способами можна перевірити правильність вибору? (Можна порахувати.) Уважно подивися ще раз на картку, подумай і скажи, чому на перший погляд здається, що в коробках — різна кількість цукерок.

Приступай до роботи!

«Знайди зайве слово»

Предмет: українська мова

Клас: 2

Тема. Слова, які називають ознаки предметів (прикметники). Роль прикметників у мовленні

Мета: розвивати увагу, логічне мислення, спостережливість, мову учнів, виховувати старанність.

Зміст вправи

- Знайдіть в кожному рядку зайве слово.

Дуб (який?) старий високий, білокорий, гіллястий.

Вишня (які?) смачні, червоні, достиглі, міцні.

Книжка (яка?) цікава, нова, висока, улюблена.

ТВОРЧІ ЗАДАЧІ

❧Винахідницькі задачі❧

«Бідні, бідні руді комашки-мурашки»

Мета: розвиток винахідливості учнів, вчити ставити гіпотези та доводити їх; виховувати любов до навколишнього середовища.

Предмет: природознавство

Тема уроку. Яка група тварин найчисельніша на Землі? (за підр. І.В.Грушинської)

Клас: 3

На півдні України живуть великі руді мурашки. Їх щелепи схожі на криві та гострі ножі, якими зовсім неможливо чистити та прибирати мурашник, годувати личинок. Але ж це необхідно робити! Як же бути войовничим рудим мурахам – як годувати личинок та прибирати мурашник? Без цього не обійтись. Невже їм залишається лише заздрити чорним мурахам, у яких щелепи у формі лопати чудово виконують всю роботу у мурашнику?

Відповідь: руді мурашки нападають на мурашник чорних мурах і приносять у свій будинок їхні личинки. З личинок виростають робочі мурахи, які і виконують всю роботу. А руді мурашки постачають мурашник їжею та охороняють його.

«Їжак у яблуках»

Мета: навчити учнів логічно мислити, ставити гіпотези, обґрунтовувати їх; розвивати винахідливість, творчість; виховувати любов до природи.

Предмет: природознавство

Тема уроку. Як звірі пристосувалися до життя в різних умовах? (за підр. І.В.Грушинської)

Клас: 3

Вам знайома така картина: їжак, що несе на своїх голках яблуко. Куди він його несе? Ну, звичайно ж, у гніздо, адже усім відомо, що їжак заготовляє запаси на зиму. Проте, вчені стверджують, що яблука йому ні до чого, адже він – комахоїдний. І на зиму йому ніяка їжа не потрібна – у цей час їжак спить, як ведмідь. І, нарешті, було помічено, що з безлічі яблук їжак вибирає лише найкисліші. Навіщо вони їжаку?

Відповідь: Їжаки натикають на свої голочки найкисліші яблука, дезінфікуючи в такий спосіб голки.

«Як бути коту?»

Мета: розвивати творчу уяву школярів, уміння знаходити вихід зі складної ситуації, знаходити рішення проблеми.

Предмет: задача може використовуватись на будь-якому уроці або на ГПД

Клас: 1-4

Кіт з казки «Кіт у чоботях» загубив чобіт. В одному чоботі ходити не зручно, а босоніж він вже відвик ходити. Як тепер бути коту?

Можливі відповіді учнів

1. Влаштуватися на роботу і купити нові чоботи.
2. Попросити чарівну фею начаклувати другий чобіт.
3. Попросити у друзів чоботи, тощо.

« Фантастичні гіпотези »

Мета: розвивати уміння розв'язувати питання, приймати рішення; навчити висловлювати свої думки та нові ідеї.

Предмет: « Природознавство»

Клас: 4

Тема уроку. «Вода»

Зміст вправи

Вчитель ставить учням запитання:

- Що було б, якби...раптом зникло сонце, вміли дерева говорити, в клас зайшов дуб – велетенський? Завдання учнів – придумати цікаву відповідь на запитання, яка може бути і в кумедному забарвленні.

«Як би зробити...»

Клас: 3

Предмет: літературне читання

Тема. Усна народна творчість. Казка «Колобок»

Етап року: закріплення вивченого матеріалу.

Мета: розвивати творчу уяву школярів, уміння знаходити вихід зі складної ситуації, знаходити рішення проблеми.

Зміст задачі

Після читання казки «Колобок» вчитель проводить узагальнюючу бесіду і учні з'ясовують зміст казки. Потім вчитель ставить перед учнями завдання: Як зробити так, щоб лисичка не з'їла Колобка?

Можливі відповіді учнів

1. *Не спекти Колобок.*
2. *Спекти довгий великий, щоб не помістився в роті лисички.*
3. *Сісти не на ніс, не на язик, а на голову.*

❧Дослідницькі задачі❧

Тема. Чи живуть рослини взимку?

Предмет: природознавство

Клас: 2 клас

Мета: навчити учнів досліджувати стан різних рослин, тобто навчити працювати в групі, бути відповідальним перед поставленим завданням; розвивати увагу, уяву, комунікативні здібності, творчі здібності; виховувати любов до навколишнього середовища, старанність.

Поділити клас на 3 групи.

1 група – досліджує стан зимового спокою листопадних дерев. Виконуючи завдання учні розглянули бруньки, понюхали їх, пожували, знявши лусочку, відчували гіркуватий смак і запах весни. Зробили висновок: без листя дерева не вимерли, вони живі.

2 група – досліджує «вік хвоїнок» та як вони зимують від літературних джерел. В результаті дослідження 2га гр.. зробила висновок, що хвоїнкам мороз не страшний. Вони добре захищені тонкою жироподібною плівкою, тому живуть і взимку.

3 група – досліджує чи дійсно трав'янистим рослинам тепло під сніговою ковдрою. Протягом 3-х днів учні вимірювали висоту сніжного покриву, температуру повітря на поверхні сніжного покриву та температуру повітря під снігом і отримавши результати переконалися, що чим товстіша снігова ковдра, тим тепліше в ґрунті.

Тема. Людина як частина природи і суспільства

Предмет: Я у світі

Клас: 3

Мета: розвивати вміння відповідати на поставленні запитання, робити висновки пропонувати свої ідеї; сприяти формування всебічного розвитку.

Зміст задачі

Етап уроку. Закріплення вивченого матеріалу

Наприклад:

- Чому після зими наступає весна?
- Чому влітку листя дерев зелені, а восени жовті?
- Чому після ночі наступає день?

ЖКонструкторські задачі

Мета: навчити учнів розв'язувати задачі даного характеру; розвивати увагу, увагу, творчі здібності, комунікативні, вміння логічно мислити; виховувати любов до казок.

За допомогою міміки жестів 1 учень показує іншим дітям задумане слово. Ті намагаються його відгадати, вимовляючи свої варіанти по черзі в голос

- 1) уявіть себе півником, ведмедем, будильником, лікарем...
- 2) розкажіть казку про Червону Шапочку навпаки (персонажі добрі міняються зі злими)

ЖПрогнозні задачі

«Добре-погано»

Предмет: природознавство

Клас: 3

Тема уроку. Різноманітність тварин у природі

Мета: розвиває мову дитини, її фантазію, вчить розмірковувати; яскраво ілюструє деякі закони діалектики, зокрема такі її категорії, як протиріччя, якість і кількість, можливість і дійсність.

Зміст вправи

(Для гри обирають будь-який об'єкт, який не викликає в дитини стійких асоціацій, позитивних або негативних емоцій.)

Слова: птахи, звірі, комахи.

Кожен гравець має назвати, що в об'єкті «погано», а що «добре», що подобається і що не подобається, що зручно і що не зручно.

Наприклад, поняття «снігопад»: добре ліпити із свіжого снігу снігову бабу, але засніженими шляхами погано їхати машинам; «голосна музика»: добре зранку – швидко прокидаєшся і робиш зарядку, але ввечері заважає робити уроки і спати.

«Перебріхування казок»

Предмет: літературне читання

Клас: 1

Тема уроку. «Закріплення букви «Ка»»

Мета: розвивати уміння бачити і розв'язувати проблему, фантазію, творчість.

Зміст вправи

Вчитель дає завдання учням скласти казку на новий лад. Наприклад, «Хитрий колобок».

Можливий варіант казки: Спекла баба колобка. Як гора. Він був такий великий, що не зміг вискотитися з печі. Прийшлося діду розбирати піч.

Предмет: природознавство

Клас: 3

Тема: «Кругообіг води в природі. Значення води в природі і для людей. Охорона води й економне її використання»

Мета: розвивати допитливість, дослідницький інтерес до вивчення предмету, уяву, фантазію; розширювати кругозір, формувати творче мислення; вчити аналізувати, прогнозувати та робити висновки.

Вправа проводиться на етапі «Актуалізація опорних знань».

Хід роботи

1. Перед класом постає проблемне питання, яке декілька хвилин всі обговорюють.

Проблема : «Вода - це добре, чи погано?»

2. Клас ділиться на дві групи: Перша група повинна довести, що «Вода – це добре», а Друга група повинна довести, що «Вода – це погано».

3. Робота в групах

4. Презентація учнівських думок

1 група: « Вода – це добре» (доведіть)	2 група: « Вода – це погано» (доведіть)
<ul style="list-style-type: none">• Вода – це врожай на городах, садах, полях.• Після дощу свіже повітря.• Вода потрібна людям і тваринам.• Водою мисомся, у воді перемотують одяг.• По воді плывуть човни, кораблі.• На воді будують електростанції.• Водою гасять пожежі.	<ul style="list-style-type: none">• У воді можна потонути• Коли багато випадає дощів, рослини можуть загинути.• Коли мокро, мама не пускає надвір гратися, щоб не захворіти.• Можна забруднити одяг, взуття.• Якщо їсти лід, сніг, можна застудити горло

5. Висновок вчителя з поданих пропозицій учнів: Вода має дуже велике значення у житті людини, без неї не може існувати жодна істота на планеті, жодна рослина. Вода, діти, незвичайна, чудодійна речовина. Потрібно бережно ставитися до води.

Але вона може бути і руйнівником, стихією. Пропоную вам провести досліди і дізнатися ще про деякі властивості води.

Задачі з доповненою умовою

Предмет: математика

Клас: 2

Тема: «Одиниці вимірювання часу. Секунда. Визначення часу за годинником»

Мета: розвивати логічне мислення, вміння аналізувати та робити висновки; вчити концентрувати увагу на головній, а не другорядній умові; виховувати вміння цінувати час

Вправа проводиться на етапі «Підсумкова рефлексія».

Хід роботи

Завдання: уважно прослухавши задачу-жарт, дайте відповідь на головне питання.

У суботу, стомившись від занять у школі та ігор, Костя ліг спати о 9 годині вечора. Щоб не вставати рано ранком, але і не проспати дуже довго, він завів будильник на 11 годину наступного дня. Скільки всього часу він проспав, перш ніж його розбудить будильник?

(Відповідь до задачі: Костя проспить всього 2 години, тому що об 11 годині вечора того ж дня, тобто в 23 години будильник його розбудить).

Висновок за вправою: вправа корисна тим, що:

- викликає цікавість до предмету, її умова допускає декілька варіантів трактування думки,

- вчить логічно мислити, аналізувати думки однокласників та доводити істинність своєї думки.

Недоліки:

- завдання такого типу вимагають більше часу на обговорення;

- складність в тому, що такі задачі не записуються на дошці, а в дітей ще переважає предметно-образне мислення і вони не все сприймають на слух.

Предмет: математика

Задача. Мама прийшла додому і побачила, що в коридорі стоїть 8 черевиків.

Скільки дітей грається в кімнаті?

Гіпотези:

1) Припустімо, не більше 4-х, якщо всі діти роззулися і всі черевики були дитячими.

2) Припустімо, більше, ніж 4, якщо хтось з дітей не роззувся або прийшов босий.

3) Припустімо, менше, ніж 4, якщо черевики були не тільки дитячими, а й дорослими. У задачі нічого не сказано про розмір взуття.

«Задача-відкриття»

«Біном фантазії»

Предмет: природознавство

Клас: 3

Тема. Значення рослин і тварин в житті людини

Мета: розвивати уміння фантазувати, приймати рішення; навчити висловлювати свої думки та нові ідеї.

Зміст задачі

1) Два учні записують по одному слову з різних сторін дошки так, щоб не бачити, що пише інший. Один записує назву живого предмета, інший — неживого. Потім дошка відкривається і записана пара слів стає початком нової незвичайної історії.

Наприклад: лев — сітка.

2) За допомогою різних прикметників складаються і записуються різні словосполучення.

3) Розвиток теми. Придумати історії з відповідним заголовком або побудувати ланцюжок речень від першого слова до другого.

Гуманно-особистісна технологія – технологія, яка сприяє становленню, розвитку та вихованню в дитині благородної людини шляхом розкриття її особистих якостей.

Навчання спрямовується на формування у школярів мотивів навчальної діяльності, пізнавальної активності і самостійності, на перетворення учня з об'єкту навчання на суб'єкт. Сутністю гуманно-особистісної технології є послідовна реалізація гуманістичного принципу, основою якого є навчання заради розвитку особистості учня.

Навчально-пізнавальна діяльність школяра стимулюється не тільки за допомогою цікавої й різноманітної подачі навчального матеріалу, але й характером відносин, які реалізує педагог у процесі навчання. В атмосфері любові, доброзичливості, довіри, співпереживання та поваги дитина охоче й легко сприймає навчально-пізнавальне завдання, тобто якщо дитина відчуває, що ціниться її гідність, її самостійна думка, творчий пошук, вона починає прагнути до рішення більш складних завдань. Отже, гуманно-особистісна технологія передбачає таку організацію дитячого життя, яка допомагає дорослому спрямувати енергію дитини на продуктивні заняття.

УРОК-РОЗДУМ

Клас: 3

Тема. Твоя активна життєва позиція. Життєве кредо: «Чесність і справедливість. Щирість і щедрість».

Мета: закріплювати уявлення учнів про моральні цінності людини; розширити зміст понять чесність і правдивість; навчити розпізнавати ці моральні явища; формувати вміння оцінювати власні вчинки та вчинки товаришів; сприяти вихованню в учнів чесності і справедливості, щирості і щедрості.

Обладнання: роздатковий матеріал, тлумачні словники, таблиці, вірші та оповідання за темою.

Хід уроку

I. Організація учнів до уроку

II. Створення проблемної ситуації

1. Розігрування моральної ситуації «Розбите вікно» (розігрують заздалегідь підготовлені учні).

Автор. Петрик вдарив по м'ячу, і м'яч влучив у вікно. Вікно розбилося, а м'яч, відскочивши від рами, впав прямо в руки Андрійкові, який проходив біля вікна.

(Виходить учителька. Оцінивши побачене, вона звертається до Андрія.)

Учителька. Андрійку, хіба ти не знав, що гратись м'ячем під вікнами не можна? Це призвело до того, що ти розбив вікно.

У даному випадку можливі два варіанти розвитку діалогу:

I варіант. Андрій, не бажаючи видати Петрика, бере провину на себе.

II варіант. Петрик зізнається, що це він розбив шибку.

- Як ви оціните кожен із запропонованих варіантів?

(Діти висловлюють своє ставлення до вчинків Андрія і Петрика, оцінюють їх).

2. Складання портрета Андрія і Петрика

- Погляньте уважно на дошку, перед вами записані цінності людини, іншими словами – її характерні риси. Спробуймо, використовуючи зазначені цінності скласти характеристику хлопчиків.

(Діти добирають із ряду чеснот ті, які властиві героям)

- У будь – якому випадку, ми можемо стверджувати, що ту, чи іншу людину можна охарактеризувати з моральної сторони проаналізувавши її вчинки, слова, дії.

Кожна людина є неповторною (вона наділена тими, чи іншими рисами характеру, темпераменту; має свою особисту думку на кожне питання (відмінну від інших), свій погляд на розв'язання різноманітних проблем). Проте кожному людину можна охарактеризувати, виділивши притаманні їй якості, тим самим створюючи її психологічний портрет.

Іншими словами – кожна людина формує власну систему цінностей, та ідеалів, має свою власну життєву позицію. Складовими такої системи можуть бути: ввічливість, доброта, щирість, щедрість, правдивість, чуйність, дружелюбність, лагідність, милосердя, працьовитість, скромність, а також - лінь, байдужість, заздрість, підлість, злоба і т. д.

III. Повідомлення теми уроку

- Тож сьогодні ми з вами поговоримо про такі цінності, як чесність, справедливість, щирість і щедрість. Познайомимося з термінами, визначимо кому притаманні ті, чи інші цінності.

IV. Робота над темою уроку

1. Складання сенкану (вірша)

Клас ділиться на групи. Кожній із груп учитель роздає 4 картки з написами:

- ввічлива людина;
- щедра людина;
- добра людина;
- справедлива людина.

Діти обирають собі картку, яка є першим рядком вірша.

Завдання: Скласти вірш за схемою:

- прикметик та іменник;
- два прикметники;
- три дієслова;
- речення про прикметник та іменник;
- синонім до прикметника в першому рядку.

(Схема записана на дошці.)

Презентація у групах.

Після завершення презентації вчитель збирає вірші і вивішує їх в авторському куточку.

2. Бесіда «Культура спілкування – одна з найголовніших якостей школяра»

- Психологи відзначають, що дітям молодшого шкільного віку важко оволодіти вміннями культури спілкування. Батьки навчають вас бути людьми, охайними, шанувати працю, добре вчитися, проте свої корективи вносить і спілкуванні з ровесниками, старшими й молодшими. В основі культури спілкування лежить доброзичливе ставлення до людей.

Ми з вами повинні міцно засвоїли правила спілкування, співжиття у колективі й виконували їх, адже від того як ми опануємо їх залежатиме як ставитимуться до кожного з нас, чи будемо ми цікавим співрозмовником, чи матимемо ми друзів...

Зараз ми з вами переглянемо і проаналізуємо ці правила.

(Учні працюють з «Правилами спілкування з однолітками» - пам'яткою, котра лежить у кожного на парті, - аналізують кожен пункт.)

ПРАВИЛА СПІЛКУВАННЯ З ОДНОЛІТКАМИ.

1. Ти - хлопчик, сильніший за дівчаток, а це означає, що ти повинен допомагати, коли їм важко. Будь ввічливим у взаєминах з ними. Коли дівчинка йде разом з тобою до класу або виходить у коридор, пропусти її у дверях поперед себе. Якщо в неї впала книжка, олівець чи портфель, не соромся підняти й подати їй – тобі це неважко, а дівчинці твоя допомога буде приємною. Не гідний називатися хлопцем той, хто б'є дівчаток або кривдить їх. Навпаки, треба завжди захищати дівчаток.

2. Ти - дівчинка. Будь скромною і ввічливою. Ніколи не говори своїм товаришам грубих і різких слів. Коли звертаєшся з проханням, не забудь сказати «будь ласка» (це чарівне слово). Якщо товариш зробив тобі послугу, не соромся подякувати. Це показує, що ти розумна і культурна людина. Будь для хлопчиків прикладом охайності, старанності, вихованості.

3. Усі однокласники – твої товариші, але хтось один із них тобі подобається найбільше. Це – твій друг або твоя подруга. Допомагай другові. Ділися з ним усім, що в тебе є. А якщо він хоче зробити щось погане, відвертай його від такого вчинку, допоможи зрозуміти, що це недобре.

4. Будь справедливим. Щоразу думай над власними вчинками і, якщо ти в чомусь помилився, чесно визнай свою помилку перед товаришами. Цим ти не осоромишся, а навпаки, покажеш усім, що ти чесна, справедлива людина. Коли вчинив щось погане – чи ненароком, чи в пориві роздратування, - попроси вибачення. Тільки несправедлива людина відмовляється визнати свою провину і вибачитися за неї.

5. Будь чесним у навчанні. Не списуй домашніх завдань, не підказуй і не чекай підказки від однокласників. Якщо відчуваєш труднощі, звернися за допомогою до товариша або чесно скажи вчителю: «Я цього не можу зробити».

6. Будь стриманим. Якщо в поведінці друга тобі щось не подобається, не гарячкуй, не кричи, не кидайся у бійку, не плач. Стримай себе і подумай: «Може, я й сам щось неправильно роблю?» Завжди краще спочатку подумати, а потім зробити, ніж навпаки.

3. Робота з тлумачними словниками.

- Сьогодні ми почули багато термінів, значення яких спробуємо знайти у тлумачному словнику.

(Діти знаходять слова «чесність» і «справедливість», «щирість», «щедрість» читають їх тлумачення. Доходять до висновку, що слова «щирість» і чесність є близькими за значенням.)

4. Фізкультхвилинка.

V. Закріплення вивченого.

1. Читання вірша Д. Павличка «Мухомори»

Мухомор сказав до мухомора:

— В нашій лісі ти — найкращий гриб! —

І подумав: «От яка потвора —

де ти взявся, чорти тебе взяли б!»

Мухомор одмовив мухомору:

— В нашій лісі кращий ти за всіх! —

І подумав: «Хто таку потвору

Сотворив і виставив на сміх!»

- Подумайте, як можна назвати таких мухоморів?

- Яких людей вони нагадують?

- Чи не нагадає цей вірш-прислів'я: «Два брехуни одної правди не скажуть»?

- Яким терміном можна охарактеризувати Мухоморів? (*Нещирі*.) Чи володіють вони культурою спілкування?

2. Читання казки «Хлопчик-пастух»

- Іноді наслідки від брехні бувають непоправними. Як це і трапилося в одній казці.

Троє братів пасли отару овець. Двом старшим братам потрібно було зійти з гори в село. Вони залишили молодшому ріжок і сказали йому, що як тільки буде загрозувати небезпека, одразу дути в ріжок. Не встигли брати відійти, як пролунали звуки ріжка, що сповіщали про небезпеку. Вони швидко повернулись назад, але виявилось, що малий просто пожартував.

Брати знову вирушили в дорогу та невдовзі змушені були повернутись назад. Їх зустрів живий-здоровий брат. Брати розсердилися і знову почали спускатись з гори.

Почувся звук ріжка, але брати не зважали, вони думали, що це знову витівки малого пустуна. Та на цей раз небезпека була насправді: на отару напали вовки. Два рази збрехавши, на третій не чекай, щоб повірили.

- Що неправильно зробив молодший брат?

- Що б ви йому порадили під час зустрічі з ним?

- Навіть сказавши один раз неправду, людина втрачає частку довіри серед оточуючих, втрачає моральне право вимагати правдивого ставлення до себе.

3. Читання та обговорення оповідання Г.М.Кирпи «Маленька брехня»

- Послухайте історію про дівчинку Наталку, яка вважала, що маленька брехня — це і не брехня зовсім.

Ганнуса впала і зламала ногу. Довелося в гіпсі лежати вдома. Вона дуже переживала, що багато в школі пропустить, а тоді зовсім відстане від однокласників.

Друзі вирішили виручити однокласницю: домовилися щодня носити їй уроки і пояснювати, коли вона щось не зрозуміє.

Коли настала черга Наталки провідувати Ганнусю, вона не пішла до однокласниці. В класі збрехала, що у неї, мовляв, бабуся захворіла.

- Як тобі не соромно! — обурилася Надійка. Та ти ж учора цілий день через скакалку на вулиці стрибала.

- Подумасш, злочин великий,— трохи зашарілася Наталка.— Я зовсім трішечки збрехала.

- Як ви гадаєте: брехня може бути малою чи великою?

- Мала брехня спричиняє таку саму шкоду, що і велика. Адже і мала брехня - це неправда, і пів брехні — теж неправда. І починається все завжди з малого: пішов у кіно, а мамі сказав, що був у школі. Гасав у дворі, а вдома сказав, що ходив до хворого товарища.

Здавалося б дрібниці. Аж ні! Мала брехня з часом переростає у велику брехню, якій немає прощення.

- Чи справедливо вчинила Надійка, виказавши таємницю Наталки?

(Учні доходять до висновку, що «ишла в мішку не сховаси». Так і правда -десь впливе. І стане людині ще гірше: будуть з неї сміятися або дорікати. Тому треба намагатися відповідати за свої слова і вчинки, а якщо не так щось трапляється - казати щиро та чесно, не боячись. Адже «краще гірка правда, ніж солодка омана». А якщо бути чесним і справедливим — буде більше поваги до такої людини. І в її оточенні, і до себе самої.)

4. Гра «Дайте відповідь»

- Як ви вчините, коли:

- знаєте, що товарищ завинив, а карають іншого?
- соромно сказати правду?

5. Інсценування підготовленими учнями смішинки П.Кальченка «Мій тато»

Батько й мати поїхали з дому, а Данилко, лишившись на господарстві, до школи не пішов. Раптом - телефонний дзвінок...

Данилко впізнав по голосу свою вчительку.

- Чому сьогодні Данилко в школу не прийшов?

- Тому, що він захворів.

- А хто це зі мною розмовляє?

- Мій тато...

- Як можна назвати вчинок Данилка?

- Як, на вашу думку, оцінять вчинок Данилка учні його класу?

- Як би ви вчинили на його місці?

- Не завжди легко говорити правду, особливо про некрасиві вчинки. Але, коли обманюєш когось, особливо близьку людину, — на душі стає ще гірше. Недаремно кажуть: «в обманщика має бути гарна пам'ять». Це означає, що він повинен пам'ятати, що і кому сказав, і постійно приховувати правду. А це породжує страх і відчужує від людей. Обманювати означає боятися. Тобто виходить, що обманщик — це найчастіше богуз.

- Аби на нас не поставили тавро брехуна, слід пам'ятати правила чесності.

ПРАВИЛА ЧЕСНОСТІ

1. Сказав - зроби.
2. Не впевнений - не обіцяй.
3. Помилувався - визнай.
4. Забув - попроси пробачення.
5. Говори тільки те, що думаєш.
6. Не можеш сказати правду - поясни, чому.
7. Не видавай чужу таємницю.

6. «Скажи мені хто твій друг – і я скажу хто ти».

- Товаришування, дружба – це взаємини між людьми, які народжуються, міцніють на основі спільного навчання, інтересів, уподобань. Товаришувати можна з багатьма ровесниками, а дружити – лише з одним чи кількома. Друзів пов'язує велика повага один до одного, принциповість у взаєминах, симпатія, взаємодопомога.

Василь Сухомлинський писав: *«Діти живуть своїми уявленнями про добро та зло, честь та безчестя, достоїнства людини; у них свої критерії краси, у них навіть свій вимір часу...».*

Дружба не може бути міцною, якщо в ній немає місця чесності, взаємоповазі, принциповості. Друг завжди допоможе в біді, захистить, підтримає, але він же перший скаже прямо про недоліки, запропонує їх виправити.

Сьогодні ми звернемося до висловів про дружбу і перечитаємо їх.

«Дружба — це, насамперед, щирість, це критика помилок товариша. Друзі повинні першими дати жорстку критику для того, щоб товариш міг виправити свої помилки».

М.О. Островський

«Дружба закінчується там, де починається недовір'я».

- Поясніть, як ви розумієте ці вислови?

(Відповіді дітей).

- Кожна людина має право обирати собі друга самостійно, проте народна мудрість, як уже зазначалось, говорить: «Скажи мені хто твій друг – і я скажу хто ти». А чи вмієте ви обирати собі друга?

- Чим ви мотивуєте свій вибір?

(Коментарі дітей.)

- Шановні учні! Погляньте на дошку і спробуйте дати відповіді на такі запитання.

1) Які моральні якості ви найбільше цінуєте в другові?

2) Як ви гадаєте, що саме людина шукає в друзях?

3) Чи можливі суперечки і незгоди між друзями?

4) Про які якості друга йдеться в прислів'ях: «Не той друг, що лащить, а той, що печалиться», «У пригоді пізнавай приятеля»?

5) Як ви ставитесь до дружби між хлопцем і дівчиною?

6) Що характеризує культуру взаємин у колективі?

7) Яке місце посідає людська щедрість при виборі друзів?

VI. Підсумок уроку.

- Кожна людина в праві обирати свою життєву позицію, у якій найбільш вагомі переконання стають «життєвим кредо».

Мені б хотілося, щоб кожен із вас проаналізувавши сьогоднішній урок визначив і своє життєве кредо і пам'ятав – що ставлення інших до себе ми формуємо самі.

Тож будьте завжди уважними, чуйними, добрими, чесними, щирими, справедливими і не забувайте про людську щедрість.

УРОК ДОБРОТИ

Тема. *Творити добро – творити життя*

Мета: формувати уявлення про внутрішній світ людини, показ величі та краси добра, виховання справжньої людської радості - творення добра для інших, участі їх у благодійній діяльності; розвивати вміння осмислювати духовні цінності; спонукати на добрі справи; вчити бути добрим, не скупитися на добро, красиву любов, відкрити найвищі цінності людини; вчити любити й цінувати життя, виховувати віру в силу любові, дружби, добра і справедливості.

Обладнання: портрети О Захаренка, Ш.Амонашвілі, Матері Терези, В.Сухомлинського, конверти із завданнями для груп, різнокольорові серця, свічка, макет дерева, листочки доброти.

Хід уроку

I Організаційний момент

1. *Хвилинка психологічного настрою «Хвилинка доброти» (за Амонашвілі).*

- Закрийте очі і подумки пошліть один одному добрі думки і добрі відчуття. Подаруйте посмішку другу для створення хорошого настрою.

- А я хочу подарувати вам маленькі серця із побажаннями (діти вибирають різнокольорові (4 кольори) серця і зачитують побажання (Приємно тебе бачити, у тебе гарна посмішка, у тебе добрі очі, дякую, що ти є, ти щедра дитина,...))

2. *Вправа «Очікування»*

- Я сподіваюся, що сьогоднішній урок буде уроком роздумів, пошуку, добра, радості і любові.

- А чого ви очікуєте від уроку?

II Мотивація навчальної діяльності

1. *Гра «Банани».*

- Пропоную виконати вправу на кмітливість. Закресліть сім букв і отримаєте ключове слово сьогоднішнього уроку.

ПЕДЧЦОХІБЬСРВІОЗЕТМФА (Доброта)

-Сьогодні ми говоритимемо про добро, доброту, добротворення.

2. *Технологія «Мікрофон»*

-Давайте з'ясуємо, що ж таке доброта? (Діти передають мікрофон.)

- Так, доброта – це насамперед уважне, чуйне ставлення до інших.

- Що сталося б зі світом, якби у ньому не залишилося добра? (Загинув світ.)

- А що ви відчуваєте, коли вам роблять добро? (Радісно на душі, добре.)

3. *Гра «Займи позицію»*

- Скажіть, а уміння пожаліти когось буде проявом доброти?

- А здатність співчувати?

- Підтримка не словом, а ділом означає бути доброю людиною?

- Творити добро – це життєва необхідність чи життєва позиція?

- Для чого потрібна доброта?

- Якою на вашу думку є найголовніша характеристика доброти?

Сьогодні на уроці кожен із нас отримає можливість серйозно подумати та висловити свої міркування щодо етики людських відносин.

III Повідомлення теми уроку

1. Вступне слово учителя

- Найвища наука життя – мудрість, а найвища мудрість – бути добрим. Доброта, чуйність, співпереживання, вміння розуміти чужий біль, вчасно підтримати у важку хвилину – це повинно бути у характері кожної людини. Ось ми і підійшли до серйозної розмови про етику людських відносин, основою яких є, звичайно, добро і доброта.

- Назвіть якості, у корені яких у буквальному або переносному розумінні закладене поняття добра?

(Відповіді: доброта, доброзичливість, добродушність, добросердечність, добропорядність, добросусідство, добросовісність, добродійність.)

- Дуже мудро говорить народ: «Роби добро – і воно повернеться до тебе». Якщо ми робимо добро, то.....(відповіді дітей). Будеш робити зло – зло й отримаєш. Щира усмішка, добре слово і хоча б краплиночка тепла мають дуже велику силу. І сьогодні на уроці вони допоможуть нам пройти дорогою добра за мудрими заповідями Матері Терези, повчаннями В.О.Сухомлинського, Ш.О.Амонашвілі, О.А.Захаренка. Ці люди усе своє життя присвятили творінню добра.

2. Розповідь про Ш.О.Амонашвілі (Вивіщується портрет)

«Незалежно від того, чекають від тебе добра чи не чекають – Твори добро.

Незалежно від того, помітять твоє добро чи не помітять – Твори добро.

Незалежно від того, приймають твоє добро чи відкидають – Твори добро.

Незалежно від того, чим будуть платити тобі за добро: добром чи злом – Твори добро.

Твори добро і ні у кого не питай дозволу, бо ніхто не може бути володарем твого добра.»

- Ці мудрі слова належать дуже шанованій людині, педагогу, засновнику авторської школи в Грузії Ш.О.Амонашвілі. В даний час Ш.О.Амонашвілі – доктор психологічних наук, професор, академік, Лауреат Державної премії РФ, іноземний член Української академії педагогічних наук, почесний професор багатьох університетів різних країн. Його перу належать десятки педагогічних, психологічних і художніх творів. Ш.О.Амонашвілі очолює однойменний Видавничий Дім і є співавтором стомомної "Антології гуманної педагогіки".

3. Розповідь про В.О.Сухомлинського (Вивіщується портрет)

«Людина народжується на світ не для того, щоб зникнути безвісною пилінкою. Людина народжується, щоб лишити по собі слід вічний.»

Ці слова належать тому, хто все своє життя віддав дітям, видатному педагогу, письменнику В.О.Сухомлинському. За свою педагогічну працю він був нагороджений двома орденами Леніна, багатьма медалями. Заслужений вчитель УРСР, Герой Соціалістичної праці. Він був доброю людиною і тому міг писати добрі і повчальні твори для дітей. Хай його світлий образ живе сьогодні на уроці.

4. Розповідь про О. А.Захаренку (Вивіщується портрет)

«Людина з дитячих років повинна бути доброю, порядною, толерантною. Це наука наук. Поспішайте творити добро. Не запізнитися. Не втрачайте й секунди. Якщо хочете змінити світ на краще, то починайте це робити із себе. І не завтра чи сьогодні, а з цієї хвилини.» Ці слова належать О.А.Захаренку.

Заслужений вчитель України, фізик, директор школи, дійсний член Академії педагогічних наук. Нагороджений медаллю «За трудовое отличие», орденом «Знак пошани», орденом Леніна, «Народний учитель СРСР», іноземним член Російської академії освіти. О.Захаренко є уособленням людської мужності, відданості учительській справі, подвижництва і мудрості.

5. Розповідь про Матір Терезу (Вивіщується портрет)

А ще хай на нашому уроці буде присутній образ відомої на весь світ Матері Терези.

Мати Тереза була настоятелькою Ордена милосердя. У різних країнах світу вона відкривала школи, медичні пункти, притулки для бідних, допомагала хворим і знедоленим. Мати Тереза ніколи не прагнула бути популярною. Вона просто робила людям добро. Удостоєна Нобелівської премії миру. Взірєць доброчинності та милосердя. Коли її не стало – планета осиротіла. Але вона залишила нам свої заповіді та настанови. Доторкніться до мудрості цієї жінки. Прочитайте їх.

Заповіді доброти

(У кожного на парті)

Бути добрим – це забути про себе самого, щоб думати за інших.

Бути добрим – це пробачати, пам'ятаючи, що слабкість людська є сильніша від злості.

Бути добрим – це мати милосердя для слабкості інших людей і пам'ятати, що ми не є кращими від інших, навіть в їхніх ситуаціях ми були б, може, ще гірші.

Бути добрим – це закрити очі на прояви невдячності.

Бути добрим – це давати навіть тоді, коли нічого не отримуємо, посміхаючись до тих, які нас не розуміють, навіть недооцінюючи нашої доброти.

Бути добрим – це вчинити зі свого життя дар для інших, навіть лучити з працею кожного дня клопоти ближніх.

Бути добрим – це приглушити біль власного серця і посміхатися завжди.

Бути добрим – це погодитися на те, що чим більше будемо давати, тим більше від нас будуть очікувати.

Бути добрим – це згодитися на те, що не затримуємо нічого для себе, за винятком радості, яка впливає з чистого сумління.

Бути добрим – це визнати у великій простоті, що правдиво добрим є тільки Бог.

6. Робота над прислів'ями.

-Добро, як сонечко, зігріває, тішить і радує людей. Добро вважають найціннішим скарбом, народна мудрість говорить:

«Роби добро - воно дорожче золота.»

«Не одяг звеличує людину, а добрі справи.»

«Добро посієш - добро й пожнеш.»

«Добро завжди перемагає зло.»

- Совість спонукає соромитися лихих вчинків. Совість у нашій душі - це неначе вогник свічки. Коли совість не спить - світло в душі людській. Коли (учитель запалює свічку) ми питаємо в неї: «Чи добре те, що я роблю?»), коли ми аналізуємо наші вчинки, наші думки, совість наша ніколи не згасне. А якщо не берегти її - вогник погасне. У душі запанує п'ятьма (гасить свічку).

7. Складання дерева життя.

- Перед вами макет дерева. Воно сухе і мертво. Зараз ми вдихнемо в нього життя і силу. У вас на партах листочки. Напишіть на них слова, які притягує до себе доброта. Прочитайте їх і прикріпіть листочок. (Читають слова і прикріплюють листочки до дерева).

- Наше деревце затріпотіло зеленим листячком від ваших добрих сердець і теплих слів.

8. Слухання притчі «Чарівні окуляри»

Один чоловік забажав мати окуляри, через які б можна було бачити людські помисли, бажання і те, що знаходиться в людських серцях. Знайшов цей чоловік чарівні окуляри і побачив, що в людських серцях зла більше, ніж добра. Поступово чоловік почав зневажати злих людей, уникати їх, згодом зневага перейшла в ненависть, чоловік втрачав друзів, знайомих, став зовсім самотнім. Дійшло до того, що життя втратило для нього сенс. Тоді прийшов до цього мудрець зі словами: - «Чоловіче милий! Ти шукаєш досконалості в інших. Я раджу тобі пильно подивитися у власне серце. Якщо не знайдеш там недоліків, тоді берись за чужі гріхи.» Торкнувся мудрець окулярів, і чоловік побачив своє власне серце, сповнене гріхів, більших, ніж це було у ненависних йому чужих серцях. «Боже милостивий! Який я грішний! Прости мене, Господи, і навчи покаятися та смиренно виправляти свої власні помилки!», - промовив чоловік. Цієї ж миті окуляри розбилися.

- У нашій душі горить незгасний вогник совісті, який підказує нам, що добре, а що погане. Але буває так, що совість нам підказує - слід зробити добру справу, а ми не робимо. Тоді згадаймо, з якими трьома найбільшими недугами треба боротись («не хочу», «зроблю пізніше», «а чому я?»).

9. Робота у творчих групах

- Пропоную попрацювати за завданнями.

Завдання для I групи.

Зеленою долиною тече широка повновода річка. Повільно несе вона води свої. По ній пливають кораблі й плоти. Тиха річка, мовчазна. А поміж гір тече маленький струмок. Швидкий і гомінкий, він усе поспішає, бігає навколо камінчиків і все щось балакає-жебонить. Розказує про те, що народився високо в горах із талого снігу. Аж ось і місце зустрічі гомінкого струмка з мовчазною річкою. Зачарований могутністю річки, гомінкий струмок замовк, притих. Йому соромно п'яткати річка мовчить (За В. Сухомлинським).

Висловіть власну думку.

Чому стало соромно струмкові?

Чи відчув він сторонній погляд на собі?

-Чи зробив самооцінку?

Завдання для II групи.

Оля й Ліда надумали сходити до лісу. Ішли та йшли, в дорозі стомилися та й сіли на траві перепочити. Витягли з сумки хліб, масло, яєчка та й підобідують. Коли це на дерево сів соловейко і заспівав. Зачаровані його чудовим співом, Оля й Ліда сиділи й боялися поворухнутися. Аж тут він замовк. Оля збрала недоїдки й шматки газети, кинула під кущ. Ліда збрала недоїдки, загорнула в газету й поклала в сумку.

Навіщо ти зібрала сміття? - запитала Оля. - Це ж у лісі... Ніхто не бачить. Соромно перед соловейком... - тихо відповіла Ліда (В. Сухомлинський).

Висловіть власну думку.

Як розуміти слова Ліди?

Яку самооцінку вчинків зробила дівчинка?

Коли людині стає соромно?

Завдання для III групи.

В одного хлопчика був маленький приятель - Скляний чоловічок. Був зовсім прозорий і вмів угадувати, що думає й переживає його приятель - хлопчик. Не вивчив хлопчик уроки й хоче йти гуляти - Скляний чоловічок уже помутнів і каже хлопчикові: - Не треба так чинити, друже. Спочатку зроби діло, а потім гуляй. Соромно стає хлопчикові, він зараз же береться до діла: вивчить уроки, а тоді йде гуляти. Чоловічок мовчить, але стає прозорим. Якось у хлопчика занедужав товариш, з яким він сидів за однією партою. Минув день, другий, а хлопчик і не згадує про товариша. Дивиться, а Скляний чоловічок став темний, як хмара. - Що я зробив чи подумав поганого? - з тривогою питає хлопчик. - Ти нічого не зробив поганого, нічого не подумав поганого... Але ти забув про свого товариша... Соромно стало хлопчикові, і він пішов провідати хворого. Поніс йому квіти й велике-велике яблуко, яке дала йому мама. Так Скляний чоловічок навчав хлопчика життю. Це була його совість (В. Сухомлинський).

Висловіть власну думку.

Коли й чому Скляний чоловічок темнів?

Коли хлопчикові ставало соромно?

Хто оцінював його вчинки?

IV Підсумок уроку

- Ось ми і підійшли до найважливішого – підведення підсумків. Тож пропоную до вашої уваги добірку повчань. Який із даних висловів стосується особисто ваших вражень?

3. Творча гра « Чим я зігріваю оточуючих?»

- Мені здається, що усе сказане сьогодні не минеться, не залишиться лише словами. Добра, гарна людина завжди сонячна, світла і зігріває все довкола своїми лагідними промінцями. І сонце в кожному може жити дуже велике! Давайте спробуємо частіше дарувати іншим своє тепло і доброту. Запишіть на ваших промінчиках, що гарного є в кожному з вас, чим ви можете зігріти оточуючих.

(Заповнюють промінці, прикріплюють на партах до сонечок. Деякі за бажанням називають записане.)

- Тепер наші сонечка стали живими і на душі стало тепліше і затишніше.

- Велич і красу добра пізнає лише той, хто переживає справжню людську радість-радість творення добра для інших людей. Тільки ця безкорислива людська радість є силою, що облагороджує серце. Є люди, котрі роблять добро іншим не тільки в силу своєї людяності, а ще й тому, що це творення вони визначили для себе професією, щоденною роботою. Щоб самому бути щасливим, треба бережно, сердечно і чуйно торкатися серця інших людей. Спішіть творити добро, станьте справжніми творцями Життя. Бо життя штука проста, але скільки протягом усього життя доводиться людині прикладати зусиль, щоб зробити його складним.

4. Слухання притчі.

В одній християнській притчі говориться, що коли Бог виліпив із глини людину, то залишився у нього ще невикористаний шматочок.

- Що ще зліпити тобі? – запитав Бог.
- Зліпи мені щастя, – попросила людина.

Нічого не відповів Бог, лише поклав людині у долоню шматочок, що залишився.

Ми самі творці свого щастя, свого життя. Ми мабуть менше робили помилок, якби Бог ще додав:

- Людино, не чекай, що усе для тебе буде зроблено чужими руками. Берися за будь – яку справу, тоді і щастя буде завжди з тобою.
- Пам’ятай, що мовлене слово не повинне жалити інших. Тоді можна прожити життя без страху, не потрібно буде ні від кого ховатися. Тоді знайдеш щастя.
- Хай усе в тобі, людино, буде красивим. Тоді і навколо тебе усе буде прекрасним. Тоді і матимеш щастя.
- Чи справдилися ваші очікування?
- Посміхніться сьогоднішньому уроку радістю пізнання.

УРОК-РОЗДУМ

Клас: 3-4

Тема. Радість життя

Мета: закріпити поняття про те, що людина – найбільша цінність; сформувані в дітей почуття гордості за звання людини, за свою неповторність, самобутність; учити любити й цінувати життя.

Обладнання: картки для дидактичної гри.

Хід уроку

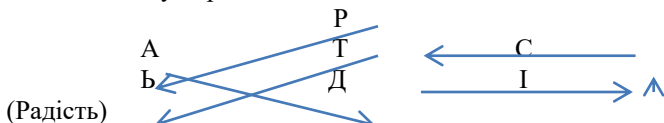
I. Організація класу

II. Повідомлення теми та завдань уроку

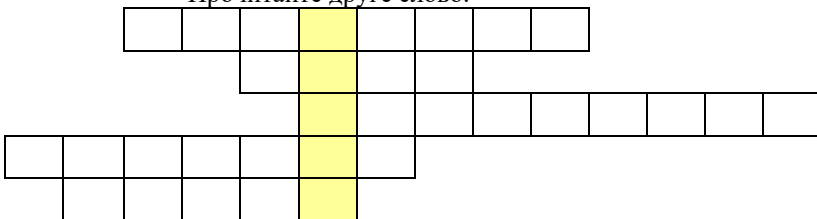
а) вступна бесіда

- Подивіться на дошку. На ній записана тема нашого сьогоднішнього уроку.

Прочитайте спочатку перше слово.

- Що ви розумієте під поняттям «радість»?
- Що приносить людині радість? Чим ми радіємо?
- Прочитайте друге слово.

(Життя)

- Що таке життя?
- Так. Це диво. Одні кажуть, що це диво створене Богом, інші – природою в результаті еволюції.
- Що не дає людині спокою в житті? (Совість. Ми завжди запитуємо її про свої вчинки).
- Що спрямовує діяльність людини в житті? (Творчість. Без творчості, розвитку людина бідна).
- Без чого життя не може бути повноцінним? (Без щастя).
- Що приносить справжню насолоду в житті? (Служіння людям, можливість бути потрібним, корисним іншим).

III. Сприймання та усвідомлення теми уроку

а) бесіда

- Отже, тема нашого уроку – «Радість життя». Гляньте, який прекрасний вислів:

Яка це радість – жити!

Творити чудеса!

Сміятись і радіти,

Як вранішня роса!

- Що ви розумієте під словом «життя»? У чому полягає радість життя? (Життя людини – найвища цінність. Радість полягає в самому усвідомленні, що ти дихаєш, смієшся, можеш побачити сонце, торкнутися ніжної квітки, почути пісню жайворонка – радість від того, що ти існуєш).

б) слухання казки

В одному іржавому крані жила малесенька Краплинка. Вона тихенько сховалася і безтурботно спала. Та була одного разу незрозуміла сила, яка штовхнула її. Але так, як кран був іржавим, Краплинка зависла між краном і страшною чорною діркою. Важко було Краплинці триматися.

- Кап чи не кап?! – лячно подумала вона і вперше замислилась над своїм життям. – А я ж могла стати Росинкою і зараз би сяяла, відбиваючи сонце, на якійсь чарівній квітці. Мала б бути Бризкою водоспаду – зараз би летіла і цілувалась з повітрям. Господи! Якщо вже падати, то з цілющим дощем на поле. Або ж хоч у калюжу і там створити Бульбашку, нехай короткочасну, зате таку неповторну. А туди ні, не хочу! Допоможіть! – відчайдушно закричала Краплинка.

в) бесіда за змістом казки

- Як ви гадаєте, що сталося далі?
 - У чому бачила Краплинка мету свого життя?
 - Поспішімо на допомогу Краплинці, швидше, поки вона не впала, підставте свої долоньки. Тримайте її обережно, бо зараз у ваших долоньках тепліє життя, а до життя треба ставитися дбайливо. Зараз саме від вас залежить життя маленької Краплинки.
 - Подумайте, що б ви їй сказали?
 - А тепер перемістимо вашу Краплинку в склянку і подумаємо, куди її відпустити.
 - Який кінець казки ви б придумали?

г) робота над висловами

- Як ви гадаєте, для чого народжується і живе людина?

- Прочитайте і поясніть ці слова:
 - Життя створюють мудрі люди, які окрилені вірою.
 - Жити – це творити.
 - Життя має початок, але не має кінця.

Що є життя, хто до кінця збагне?
 Воно прекрасне, як би все не склалось.
 Та є у нього правило одне,
 Що нам у спадок з давнини дісталось.
 Торкаєш Душу, а чи грішну плоть –
 Біда прийти від тебе не повинна.
 Ні словом, а ні ділом – не зашкодь,
 Якщо ти справді на землі Людина.

д) *бесіда*

- Ми говорили, що життя немислиме без щастя. Його ми бажаємо, коли підписуємо вітальні листівки. Що ж таке щастя?
- Чи доводилось вам зустрічати щасливих людей і за якими ознаками ви бачили, що ці люди щасливі?
- Заплющіть очі й уявіть, що ви доторкнулись до щастя. Що ви відчули?
- Чи вважаєте ви себе щасливими?
- Кого ваше життя робить щасливим?
- Що може зіпсувати щасливе життя?

е) *слухання притчі*

Колись давно в одному місті будували великий собор. Трьом робітникам поставили одне запитання: «Що ви робите?» Як ви думаєте, що відповіли робітники?

Один робітник відповів крізь стиснуті зуби: «Тягаю тачку із важким камінням. Ось які мозолі намуляв на руках». Другий відповів, добродушно: «Що роблю? Заробляю на кусень хліба для сім'ї». А третій витер піт з обличчя, усміхнувся весело та сказав: «Я будую собор».

- Хто з цих робітників був насправді щасливим?
- Що може принести людині щастя?

є) *гра «Я обираю життя»*

- Народна мудрість говорить, що людина – коваль свого щастя. Тільки людина сама вирішує, як житиме. І від того, якими цінностями керуватиметься, залежить і її життя, і життя оточуючих.

- Яке б життя ви обрали для себе? Подумайте і скажіть.

Я обираю життя

Насичене	Одухотворене
Гідне	Нудне
Безцільне	Повноцінне
Цілеспрямоване	Нескладне
Благородне	Пасивне
Світле	Багатогранне
Змістовне	Нецікаве
Бездіяльнісне	Радісне
Мудре	Жалюгідне
Сонячне	Бідне
Багате	Активне
Щасливе	Важке
Легке	Животворче

ж) слова подяки

- Ваші батьки – це ті люди, які подарували вам безцінний скарб – життя. Як ви гадаєте, чи потрібно їм за це дякувати? Які б слова ви підібрали?

Люблять тебе без якихось причин.

За те, що онук,

За те, що ти – син.

За те, що малий,

За те, що ростеш.

За те, що в батьків обличчям ідеш.

Нехай ця любов зігріває всяк час

В житті це опорою стане ще раз.

IV. Підсумок уроку

- Наш урок добігає кінця. Що ви взяли для себе з цього уроку? Скажіть, чи потрібен вам цей урок? У вас на партах лежать яскраві листівки, які ви принесли. Я б хотіла, щоб ви написали, якого життя бажаєте один одному, своєму сусіду по парті.

- Обміняйтесь листівками. Від себе скажу, що я вірю в те, що ви проживете гідне життя. Нехай воно буде багате на хороших друзів, насичене щастям і любов'ю. І хай кожен день приносить радість від праці, щастя від того, що ви живете і можете бути потрібними комусь.

УРОК ДОБРОТИ

Клас: 1

Тема уроку. *Доброта врятує світ*

Мета уроку: вчити дітей читати, складати слова із схем, самостійно завершувати читати слова, де пропущені літери, вчити міркувати над філософськими висловами, заучувати напам'ять вірш, перевірити як учні засвоюють прочитане учителем і вміють проаналізувати; розвивати мислення, пам'ять, увагу, спостережливість; виховувати почуття любові до слова, мови.

Обладнання: таблиці-схеми, дидактичний ілюстративний матеріал.

Хід уроку

I. Організаційна частина

Клас у мене 1,

Дружна весела сімейка моя,

Друзів тут є так багато,

Все працюємо завзято.

1. Вступна бесіда вчителя

- Діти, сьогодні я прокинулась рано-вранці у надзвичайно хорошому настрої і навіть святковому. А це неспроста. Сьогодні свято мого імені. Свято усіх жінок, дівчаток на ім'я Оксана. А у наших діток є матусі з таким іменем. Є. Пам'ятаю. А тому я щиросеречно вітаю твою, Мар'янку, матусю і твою, Назарчику. Передавайте їм вітання від мене. З нагоди свят, вітаючи, даруємо подарунки. Від вас, мої любі друзі, подарунків і гостинців я не чекаю.

Я вас хочу попросити ось про що:

Подаруйте мені, будь ласка, сьогодні урок, свої хороші думки і міркування. Це буде для мене найкращим дарунком. Цього дня я з нетерпінням чекала і щиро вірю у ва

- Погоджуєтесь?

Ми з вами впродовж багатьох уроків вивчали віршики про хороші слова. А зараз спробуємо розгадати тему уроку.

2.Робота над розкриттям змісту теми уроку

- Тут перше слово теми.

О Д Б О Т Р А

ВРЯТУЄ

СВІТ

Вірно, перше слово „Доброта”, а решта прочитаємо разом „Доброта врятує світ”.

- Дякую вам. Ось і перший подарунок.

3.Пояснення змісту теми

- Як ми розуміємо ці слова?

- Чому так говорять?

II. 1. Гра „Блискавка”

- На дошці слова. Спробуйте їх прочитати швидко і запам’ятайте, хто скільки зможе.

2. Читання слів

Добро, радість, зло, тепло, злагода, мир.

3.Відтворення запам’ятованих слів.

- Яке слово ви б не хотіли з них подарувати?

- А ще які б подарували – побажали?

- Я вам вдячна за ці хороші слова! Я вас дуже люблю!

III. Робота над словами

Пова...

Лас...

Якось приснився сон, де потрібно було розгадати до кінця написання двох слів. А мені ніяк це не вдавалось. Допоможіть, любі друзі. Подаруйте мені ці слова. Хто здогадається, шепне мені на вушко.

IV. Фізкультхвилинка

Стали, друзі, потягнулись,

Один одному всміхнулись,

Ще до гостей повернулись

Й до них щиро посміхнулись,

Повертілись бубенцем.

Ще дружніші за ручки взялись

Й нижче всі попрогинались.

V. Творча робота

Філософське міркування над висловами.

Постановка.

1) Завдання учителя. Вітання від друзів.

Любі друзі, сьогодні дорогою йдучи до школи, я одержала вітання і побажання від друзів, але побачила, що окремі слова розкидані по аркуші. Допоможіть мені, будь ласка, правильно їх розмістити.

- 1) Тільки, будь ласка, хто здогадається, шепніть мені на вушко.
 - 2) Розгадування.
 - 3) Колективне читання.
- Дякуй за допомогу.

VI. Робота над оповіданням В. Сухомлинського

- 1) Вступне слово вчителя.
- 2) Читання емоційне вчителем.
- 3) Перевірка засвоєння тексту із повторним читанням із дошки останніх

слів оповідання.

Колись у мене був знайомий старший сивий мудрий учитель. Тоді він також навчав дітей. І побажав мені бути доброю, мудрою. Я стараюсь наслідувати його. Все ж вам видніше, як у мене це виходить.

Я запам'ятала на все життя розповідь про історію, яка трапилась з його першокласниками.

- Послухайте!

Перший клас розв'язував задачу. Тридцять учнів схилились над зошитами. Коли це у двері хтось тихо постукав.

- Відчини двері і подивись, хто там стукає, - мовить учитель.

Чорноокий хлопчик, що сидів за першою партою, жвавенько відчинив двері. До класу зайшов директор школи з маленькою дівчинкою. Тридцять пар очей дивились на незнайомку. Вона була горбатенька. Учитель затамував дух і повернувся обличчям до класу. Він дивився у вічі пустотливих школярів і наполегливо благав: хай не побачить дівчинка у ваших очах ні подиву, ні насмішки.

У їхніх очах була тільки цікавість. Вони дивились на незнайомку і лагідно всміхались.

- Цю дівчинку звать Катя, - каже директор. – Вона здалеку приїхала до нас. Хто поступиться їй місцем на першій парті? Бачте, яка вона маленька?

Усі шість хлопчиків і дівчаток, що сиділи за передніми партами, піднесли руки:

- Я...

Клас витримав випробування на доброту і людяність.

- Чому так сказав учитель?

- Якими були діти у цьому класі?

- А мені, діти, цей мудрий учитель сказав: „Я бажаю тобі, Оксанко, щоб і твої учні з честю витримували випробування на доброту і людяність.”

VII. Робота над віршем

Мій подарунок дітям.

Сьогодні, любі друзі, ви подарували мені безліч прекрасних думок. А я хочу кожному із вас і собі подарувати наступні рядки.

- 1) Читання учнями вибіркове.

Як людей полюбиш, пошануєш,

Силу для добра в душі відчуєш.

І закрутиться Земля скоріш,

Якщо разом станемо добріші.

- Правда, чудові слова? Спробуємо ще раз прочитати. А тепер вивчимо ось як. І ряд – першу стрічку,

І ряд – другу,
ІІ ряд – третю,
ІІІ – всі разом.

2) Колективне заучування вірша.

VIII. Підсумок уроку

- Любі друзі, ви створили для мене справжнє свято. Я побачила поруч розумні, щирі, добрі, кмітливі оченята. Я, мабуть, найщасливіша людина у світі. Адже моє свято вдалось на славу. Я окрилена як мій старенький мудрий учитель.

Релаксація.

Закрийте оченята, пригадайте, про які слова ми з вами говорили: доброта, ласка, повага, тепло, людяність. А тема уроку: „Доброта врятує світ”.

- А зараз повторіть, будь ласка, мовчки за мною слова:

Іди по стежині, дитино,

Даруй любов і тепло

І пам'ятай: ти – людина,

Вчись, думай, твори добро.

- Дякую.

- А ще в знак вдячності і нашої співпраці я потисну вам руку.

УРОК ЩЕДРОСТІ

Клас: 3

Тема. Гостинність і щедрість українців

Мета: на основі біблійних висловів і життєвих оповідань допомогти дітям зрозуміти зміст понять «гостинність», «щедрість», вчити робити висновки із почутого і прочитаного; розвивати почуття відповідальності, стриманості; сприяти вихованню щедрості та гостинності у дитячих серцях.

Обладнання. Біблія, вишитий рушник, хліб, сіль, картки для роботи в парах та групах, презентація до уроку.

Хід уроку

I. Організаційний момент. Християнське вітання.

Учитель. Щоб наш сьогоднішній урок відбувся, давайте, діти, налаштуємося на нього, звернемося до нього думками.

«Урок! Ти сходинок в моєму житті. Допоможи мені стати розумнішим, добрішим. Допоможи мені стати хорошою людиною. Я буду сьогодні рости, буду думати, у мене все вийде!»

–Опустіть руки.

• Діти, без чиєї допомоги ми не обходимось на кожному уроці?

• Тож давайте зараз звернемося до Бога, щоб дав нам сьогодні мудрості, бажання зрозуміти сьогоднішній урок.

Молитва «Отче наш»

• Дякую, сідайте, будь ласка.

II. Мотивація навчальної діяльності

Учитель. Діти. Сьогодні у нас черговий урок серцезнавства. Пригадайте, які людські чесноти живуть у наших серденьках?*(на дошці – серце, в кишеньках якого –*

чесноти: любов, милосердя, вдячність, доброта). Урок несе в собі знання. Які ж знання подарує нам сьогоднішній урок?

Робота в парах. Перед вами на партах – листки із завданням. Вам знайомі не тільки зашифровані слова, а й людські якості, які вони означають. Розшифруйте ці слова. (*Гостинність і щедрість українців*). (Додаток Б)

III. Повідомлення теми і мети уроку

Учитель. Сьогодні на уроці ми доторкнемося до таких людських чеснот, як гостинність і щедрість, будемо прагнути виховувати ці якості у своїх серцях. Відкрийте, будь ласка, робочі зошити і запишіть тему уроку: «*Гостинність і щедрість українців*» (*Слова на дошці*)

• Діти, як ви гадаєте, чому на сьогоднішній урок я принесла на вишитому рушникові хліб і сіль?

IV. Вивчення нового матеріалу

1. Вступна бесіда про гостинність

Учитель. Наш український народ завжди славився своєю щедрістю і гостинністю. З давніх–давен і до сьогоднішнього дня українці зустрічають гостей хлібом–сіллю. А на свята готують багато страв для частування, щиро запрошуючи всіх у гості.

- А ви любите ходити в гості?
- А приймати гостей?
- А чи знаєте, як потрібно поводити себе в гостях?

2. Слухання вірша «У гостях»

Послухайте вірш «У гостях» і запам'ятайте, які поради дає хлопчик.

Якщо в друга іменини
ти не гай ані хвилини!
Торт хапай двома руками,
Їж великими шматками.
Завітай до нього вранці
ввімкни музику для танців,
Після торту руку жирну
витри краєм скатертини.
А коли вікно є поруч,
витри руки краєм штори.
ще й пісні горлай щосили
щоб скоріше стіл накрили.
Подарунок лишай вдома –
треба він тобі самому.
За один обід не варто,
подарунок віддавати
Загрібай цукерки в жмені
і ховай їх у кишені.
А коли ступнеш на ганок,
скажи: «Стіл був препоганий!»
Стане соромно родині,
і тоді матуся вдруге
іменини зробить другу.

- Які поради дає хлопчик?
- Чи подобаються вони вам? Чому?

3. Фізкультхвилинка

*Я печу – печу – печу
Діткам всім по калачу
Медом я їх примащу
В піч гарячу посаджу
Випікайтесь, калачі,
У напхненій печі
Гостей буду я скликати
Калачами пригощати*

4. Робота в групах.

Цікаві пазли: «Збери прислів'я і поясни»

(для кожної групи завдання в конвертиках – сердечках)

1. *Що хата має, тим і приймає.*
2. *Веселий гість – дому радість.*
3. *Любиш у гостях бувати – люби і приймати.*
4. *Шануй людей, і тебе шануватимуть.*
5. *Будь гостем доти, доки гостина триває.*
6. *Слова щирого вітання дорожчі за частування.*

Чи добре ви справились із завданням – перевіримо

(ПОЯСНЕННЯ ПРЕДСТАВНИКАМИ ГРУП СКЛАДЕНИХ ПРИСЛІВ'ЇВ)

Учитель. Гостинність є доброю християнською чеснотою. У Біблії написано, що той, хто щедро сіє, щедро й пожне. Та проявляти свою гостинність і щедрість ми повинні щиро, з радістю, без нехоті і примусу. Про це ми зараз і прочитаємо в оповіданні.

5. Робота над оповіданням «Про Марійку та Олесю»

6. а) словникова робота

7. б) читання тексту вчителем

Діти, слідкуйте уважно, бо ви будете продовжувати.

8. в) читання закінчення оповідання учнями.

9. г) обговорення:

• Чия пожертва вам подобається більше: Олесина чи Марійчина? Чому? Кого з дівчаток можна назвати щедрою?

• Який подарунок ви виберете, для тих, кого любите?

• Як ви думаєте, який подарунок слід дарувати? *(такий, який сподобається і принесе радість)*

10. Релаксація. *(звучить запис)*

Закрийте очі, ...увявіть, що вас запросили в гості.....але не хто-небудь, А сам..... Ісус! Подумайте, який подаруночок ви приготуєте господарю. Відкрийте оченята. *(відповіді дітей)*.

Щедрість, діти, це така риса характеру, коли людина радо ділиться з іншими тим, що має. Біблія стверджує, що Бог дає нам всім і життя, і дихання, і все-все. Він дарує нам дощ, світло.... Коли ми даємо щось іншим, то тим радуємо Бога і крім того щедрість приносить щастя і нам. Що отримала взамін на свою щедрість Квітка Сунічки, ми дізнаємось із «Історії про Красиву квітку і Квітку Суніці»*(Додаток В)*

11. Гра «Прикрась галявинку»

Діти, чого не вистачає на галявинці? Давайте прикрасимо її своїми пожертвами. Коли мова іде про пожертву, то ми переважно думаємо лише про гроші. Але не тільки гроші можна жертвувати. Що ми ще можемо пожертвувати? (час, знання, вміння, любов, зроблений своїми руками подарунок...) *(на галявинку прикріплюються сунічки)*

V. Підсумок уроку

- Про які людські чесноти ми говорили на сьогоднішньому уроці?
- Діти, хто допомагав нам зрозуміти тему уроку? *(Ісус, хлопчик, Марійка і Олеся, Красива Квітка і Квітка Суніці)*

- Закрийте оченята *(Слова з дошки переміщую в серце)*

- Підніміть голови, відкрийте очі і подивіться уважно на дошку.

- Куди поділися слова?

Вони поселилися у ваших сердечках.

- Які мудрості ви забереєте сьогодні додому?

Бажаю, щоб у ваших сердечках гостинність і щедрість залишилися на все життя.

УРОК - МИЛУВАННЯ

Предмет: математика

Клас: 1

Тема: Повторення вивченого матеріалу. Узагальнення знань учнів.

Мета: зацікавити першокласників роботою на уроці математики; повторювати і закріплювати нумерацію чисел в межах 20, таблиці додавання і віднімання в межах 10; закріплювати навички порівняння чисел, довжин відрізків; вчити обчислювати усно в процесі роботи над виразами і задачами; вчити дітей уважно слухати вчителя, виконувати завдання свідомо, вчасно і старанно; сприяти глибокому засвоєнню вивчаного про пори року (зокрема, про весну); домагатися правильної поведінки учнів під час письма; розвивати увагу, уяву, фантазію, логічне мислення першокласників; прищеплювати любов до природи, прагнення оберігати її; виховувати дітей добрими, дружніми, турботливими.

Обладнання: малюнок «Нарциси» (усний рахунок), «Дерево», «Птахи», музичний супровід «Звуки лісу», кошик з паперовими підсніжниками.

Хід уроку

Вчитель. – Діти, закрийте очі і уявіть собі картину.

Лагідне сонечко викотилося на бездонне волошкове небо. Воно піднімається все вище і вище. Та ось впливли білі хмаринки. Лагідний вітерець погнав їх по безкрайньому блакиттю.

День подовшав, а ніч стала короткою і теплою. Ніжне тепло огорнуло всю землю. Загомоніли дзвінкоголосі струмочки. Тягнеться до сонечка несміла травичка. Оживають перші квіти, на деревах з'являються молоді листочки.

Додому з вирію повертаються перелітні птахи. Природа оживає, дихає, квітує, буяє ароматом.

- Відкрийте очі, сідайте, будь ласка.
- Про яку пору року я розповідала?

- А ви хочете запросити весну в гості?
- Ой, Весно, Весняночко!

Йди до нас, наша паняночко! (заходить Весна)

Весна

Я три місяці в садочку,
Зимувала на кілочку.
Від морозів і вітрів
Берегла озимий хліб.
Ниточки для травки ткала,
Сорочку сонечку в'язала,
В голубі легкі пушинки
Весняні вдягла хмаринки.
Повернула всіх птахів
Із вирію у рідний дім.

Я подорожую по світу. В мене дуже багато справ. Мені потрібно обігріти землю, повернути з вирію птахів, дерева і кущі одягнути в зелене вбрання, виростити квіти і травичку.

Подивіться, яке дерево сумне. Допоможіть мені його «одягнути». А для цього треба виконати багато цікавих і важких завдань.

Вчитель.

Спасибі тобі, Веснонько, за такі чудові справи. Сідай та відпочинь з дороги. А нам треба працювати, щоб тобі допомогти.

Усний рахунок

Перше завдання – рахуємо усно (розв'язування прикладів виду $12+1, 17-1$).

Молодці, навчились розв'язувати приклади. І зразу на нашій картині засіяло весняне сонечко. (чіпляю на малюнок сонечко)

Друге завдання вам приготували лісові мешканці, які теж з нетерпінням чекають приходу весни.

Гляньте, білочка

Одна визирає із дупла.

Ще одна стрибнула з гілки,

А за нею ще три білки.

Діти, часу не марнуйте,

Скільки білок, порахуйте! ($1+1+3=5$) (чіпляю на картину хмарку)

Ішов їжак, знайшов буряк,

Знайшов ще шість,

З сім'єю з'їсть.

Скільки буряків

Усього в їжаків? ($1+6=7$) (чіпляю на картину хмарку)

Біля річки, на галявці,

Знайшли моркву сірі зайці.

Вісім морквин – це чимало,

Одну з'їли, скільки стало? ($8-1=7$) (чіпляю на дерево листочок)

По дорозі вовчик біг,

Ніс сім яблук на пиріг.

Одне впало, покотилосьь,

Скільки яблук залишилось? ($7-1=6$) (чіпляю на дерево листочок).

– Наша картина стає все кращою та кращою. (чіпляю на картину травичку).

Ви звернули увагу, що на партах у вас не звичайні зошити, а чарівні весняні листочки. На них ми будемо записувати розв'язання прикладів, задачі, креслити відрізки.

Математичний диктант

Зараз у нас математичний диктант. Будьте уважні (записуємо в рядок, кожне число через клітинку)

- Запишіть число, яке містить 1 десяток 3 одиниці, 1 десяток 5 одиниць
- Запишіть сусідів числа 10
- 11 зменште на 1
- Запишіть число, яке передує числу 20
- Запишіть число, наступне до числа 17
- Скільки см в 1 дм 4 см?

Перевірка: один учень читає.

Молодці, наша картина оживає. (чіпляю на дерево листочок)

Розвиток математичних знань

1. Розв'язання прикладів (повторення в межах 10)

До нас прилетіли перелітні птахи, які допоможуть прискорити прихід весни. (чіпляю на дошку птахів, які тримають приклади.)

Хто знає, що це за птахи?

А ще які птахи повертаються з теплих країв. (шпаки, жайворонки, зозулі, солов'ї, лелеки, ластівки)

А як ми з вами можемо допомогти пташкам на весні? (чіпляти на дерева шпаківні, підгодовувати птахів, не руйнувати гнізд)

Давайте всі разом (коментовано) розв'яжемо приклади, які тримають у дзьобу лелеки. (4 учні біля дошки)

Записуємо у перший стовпчик.

Ось вже лелеки звили гніздо на нашому дереві. А тепер самостійно розв'яжіть приклади, які тримають у дзьобу ластівки. (перевірка прикладів, друге гніздо – на дереві)

Фізкультхвилинка

Ось прийшла до нас весна. – марширують

Все навколо ожива:

Підсніжники прокидаються, – потягнутись

Проліски посміхаються, – посміхнутись

Пташки прилітають, – махають руками

Діти вибігають, – біг на місці

На луках стрибають, – стрибки

А тепер, Весно, ми покажемо тобі, як уміємо розв'язувати задачі. Щоб наше дерево та інші рослини добре росли, їм потрібна вода, тому зараз будемо носити водичку.

Задача

Дівчатка принесли 3 відра води, а хлопці – 6 відер води. Скільки відер води вони принесли разом? (на дошці скорочений запис). Записуємо розв'язання і відповідь задачі на листочках. (чіпляю на дерево квіточку)

Творча робота над задачею

Як змінити запитання, щоб задача розв'язувалась іншою дією? (на скільки більше?) (чіпляю на дерево квіточку)

Молодці! Нехай наше дерево п'є водичку і швидко росте, а нам час працювати далі.

Ну що, Веснонько, подобається тобі, як допомагають наші діти?

Весна.

Так, звичайно!

Цікава задача

Вчитель.

На плоті 6 горобців. До одного з горобців підскаочив кіт, щоб схопити його, але горобець втік на дерево. Скільки горобців залишилося на плоті? (жодного, бо всі полетіли)

(використовується прийом «нашіптування на вухо») (чіпляю на дерево квіточку)

Побудова відрізка

(чіпляю на дошку равлика)

Хто це?

Равлики теж дуже люблять весну, люблять природу. Вони теж поспішають на зустріч весні, але по-своєму, помаленьку.

За одну хвилину равлик проповзе відстань 1дм 2 см. Давайте накреслимо шлях равлика. Чому буде дорівнювати відрізок в см?

Накреслить на листочках відрізок довжиною 12 см. (самостійно) (чіпляю на дерево квіточку)

Гарне вийшло у нас дерево?

А тепер слово Весні

Весна

Низький уклін вам всім, малята.

За це Весни чудове свято.

В боргу залишитись не можу.

Закрийте очки, дуже прошу

Сидіть тихенько, всі замріть,

Готую я для вас сюрприз.

Очей ніхто не відкрива

Я бачу все, я чарівна

(Весна роздає підсніжники)

Тепер відкрийте оченята –

Це мій сюрприз для вас, малята.

Зичу радості ясної – два крила,

Щоб весна у вашім домі

Завжди квітами цвіла.

(Весна виходить з класу)

Підсумок уроку

– Бачите, яке гарне весняне дерево ми з вами створили своєю працею, наполегливістю, старанністю. Природа теж потребує вашої допомоги.

– Сподобався вам наш весняний урок?

– Що сподобалось найбільше?

– У вас на партах лежать файли. Покладіть ваші листочки в файли – це буде перший подарунок вашим батькам до свята Букваря. Ми будемо тепер складати сюди ваші перші зошити, малюнки.

Дякую вам за вашу роботу. А гостям вдячні ми за те, що завітали до нас. Давайте попрощаємось з нашими гостями.

«ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ»

Вправи на формування критичного мислення

Критичне мислення - мислення, що забезпечує вміння зайняти свою позицію з обговорюваного питання і вміння обґрунтувати її, здатність вислухати співрозмовника, ретельно обмірковувати аргументи і проаналізувати їхню логіку; вміння не тільки опанувати інформацією, але і критично її оцінити, осмислити, прийняти. Це розумний, виважений підхід до прийняття складних рішень як слід чинити і в що вірити. Критичне мислення передбачає певну недовіру, сумнів в загальноприйнятих істинах. Думати критично значить проявляти допитливість і користуватися дослідницькими методами.

Критичне мислення характеризується тим, що: це мислення самостійне; це узагальнена мислення; це проблемне і оціночне мислення; це мислення аргументоване; інформація є відправним, а не кінцевим пунктом розумового процесу; починається з постановки питань і з'ясування проблем, які потрібно вирішувати.

Вправа «Думай-обговорюй-спілкуйся»

Предмет: Я у світі

Клас: 4

Тема уроку. «Культурна спадщина українського народу»

Мета: розвивати уміння відстоювати свою позицію, робити власні думки, помічати свої помилки, вміння адекватно оцінювати свої знання, критично мислити.

Зміст вправи

Цю вправу проводять у швидкому темпі, щоби підготувати учнів до спільного навчання, поміркувати над темою й отримати допомогу партнера у формуванні відповідей. Учитель готує запитання заздалегідь.

Наприклад: «Уявіть, що ви мандруєте там, де панує інша культура. Хтось запитує вас, звідки ви, і пропонує навести два приклади з вашої культурної спадщини.

- Якою буде ваша відповідь?».

- Учитель пропонує всім стисло письмово відповісти на це запитання.

- Потім учнів об'єднують у пари. Кожна пара обговорює відповіді одне з одним, намагаючись дійти спільної думки. Пари презентують свої варіанти впродовж 30-ти секунд.

Вправа «Алфавіт»

Предмет: природознавство

Клас: 4

Тема уроку. «Вода»

Мета: розвивати уміння ставити запитання, навчити проводити дослідження брати участь у дискусіях та відстоювати свою позицію.

Зміст вправи

Учні отримують завдання написати якнайбільше фактів про тему навчання, при цьому кожне слово- факт має починатися з літер алфавіту.

Наприклад, вивчення теми «Вода»:

Аква

Болото

Водоспад
Гідростанція
Дистиляція
Екологічно чиста
Жорстка
Замерзає при температурі

Вправа «Чарівний кубик»

Предмет: літературне читання

Клас: 3-4

Тема. Корінь. Спільнокореневі слова

Мета: розвиток критичного мислення, мислительних операцій, творчості.

Вправа використовується на етапі осмислення матеріалу.

Зміст вправи

Для виконання вправи готується кубик, на гранях якого записані запитання. Ця вправа дозволяє визначити, яка інформація учню відома, і яку він хоче дізнатися. Це найголовніше, тому що дитина може сказати собі: «Я це знаю, але хочу дізнатися більше».

Приклад «кубування». Іменник «ведмідь» (Робота в групах)

1. Що означає слово? (Лексичне значення слова)

Ведмідь – дика кошлата тварина, що живе, зимує у барлозі, любить мед.

2. Від яких слів походить?

Ведмідь – означає «поїдавший мед», медоїд.

3. Сполучення слів

✓ Великий, крупний, клишоногий, вайлуватий, старий, голодний, чорний, бурий, гімалайський, білий.

✓ Побачити, зустріти, вислідити.

✓ Реве, ричить, смокче (лапу), спить.

4. Спільнокореневі слова

Ведмідь, ведмежа, ведмедик, ведмежатник, ведмежий.

5. Синоніми

Ведмідь – клишоногий, топтигін, ведмежа.

6. Фразеологізми

✓ Ведмідь на вухо наступив.

✓ Ведмежа послуга.

Прислів'я

✓ Два ведмеді в одному барлозі не живуть.

✓ Для ведмедя зима – одна ніч.

Загадка

Клишоногий, вайлуватий,

Смокче у барлозі лапу,

Вміє голосно ревіть,

Називається... (ведмідь)

Вправа «Ромашка Блума»

Предмет: літературне читання

Клас: 3

Тема. В.Сухомлинський «Кінь утік»

Мета: розвивати критичне мислення, творчість.

Вправа використовується на етапі осмислення матеріалу.

Зміст вправи

Складається вчителем ромашка, на пелюстках якої містяться запитання 6 видів:

- 1. Прості (фактичні)** - Коли відбувалися події в оповіданні? В якому класі?
- 2. Уточнюючі:** Ти вважаєш, що Віталік поступив правильно?
- 3. Пояснюючі:** Яка головна ідея оповідання? Що автор хотів донести до нас?
- 4. Творчі (де є елемент прогнозу):** А що було б, якби Віталік не пожалівся вчителеві?
- 5. Оцінювальні:** Наскільки цінним для нас є це оповідання? Чого воно нас вчить?
- 6. Практичні:** Чи будете ви поступати так зі своїми однокласниками, як поступив Віталік з Петриком?

Пелюстки роздаються командам для обговорення, а потім кожна команда звітує перед класом про свої висновки. Пелюстки складають в одну ромашку, серединка якої – назва оповідання, яке опрацьовується, тобто «Кінь утік».

Вправа «Знаю-Хочу знати-Дізнався(лася)»

Предмет: літературне читання

Клас: 2 клас

Тема. Тарас Шевченко: сторінки життя і творчості

Вправа використовується на етапі актуалізації опорних знань (фаза виклику).

Мета: актуалізувати знання учнів з даної теми; розвивати вміння аналізувати, порівнювати, ставити мету і досягати її, спостережливість; виховувати інтерес до творчості Т.Шевченка.

Зміст вправи

На дошці таблиця з 3-ох колонок.

Знаю	Хочу знати	Дізнався(лася)

У першу колонку записують те, що учням уже відомо про життєвий і творчий шлях Тараса Шевченка. Наприклад: *відомий український письменник, поет; народився у селі Моринці; написав такі твори – «Зоре моя вечірняя», «Світає», «Встала й весна»,* тощо.

У другу колонку записують те, що хочуть дізнатися на уроці про життя та творчість митця. Наприклад: *Яким було дитинство у Т.Шевченка? Які ще твори він писав?*, тощо.

Третю колонку заповнюють у кінці уроку, записують туди нову інформацію, яку дізналися учні на уроці. Наприклад: *дитинство письменника було важким, рано втратив маму; багато часу провів у неволі, тому багато творів присвятив батьківщині; написав ще такі твори – «Тече вода із-за гаю», «Село! І серце одпочине»,* тощо.

Вправа «Тонкі-товсті питання»

Предмет: природознавство

Клас: 2

Тема: Птахи восени

Мета: закріпити знання учнів про перелітних птахів та тих, що залишаються на зиму вдома; розвивати увагу, вміння швидко знаходити і давати правильну відповідь.

Зміст вправи:

Перед тим як почати виконувати вправу. Вчитель пояснює, що він буде задавати учням «товсті» і «тонкі» запитання. «Тонкі» питання передбачають відповідь лише «так» чи «ні». «Товсті» питання вимагають розгорнутої відповіді з аналізом, власною думкою.

«Тонкі» питання до учнів:

1. Чи правда, що ті птахи, які відлітають на зиму у теплі краї називаються перелітними?

2. Чи правда, що горобчик перелітний птах?

«Товсті» питання до учнів:

1. Назвіть перелітних птахів нашого краю.

2. Чому птахи відлітають у теплі краї?

Вправа «Знайди зайве»

Клас: 1

Предмет: математика

Тема: Геометричні фігури. Взаємне розміщення предметів.

Етап уроку: закріплення вивченого матеріалу.

Мета: закріпити вміння розпізнавати форму оточуючих предметів; розвивати критичне мислення, логічне мислення.

Хід вправи

Учні даються будь-які 3 різні слова, наприклад «портфель», «помідор», «сонце». Діти повинні скласти попарно і записати в зошит ті слова, які об'єднані певною ознакою (на даний момент це форма предмета) і вилучити зайве слово. Цими словами будуть «помідор» та «сонце»

Вправа «Інтерв'ю»

Клас: 2

Предмет: літературне читання

Тема: Казка «Сильніше за силу»

Етап уроку: закріплення вивченого матеріалу.

Мета: формувати в учнів уміння висловлювати оцінні судження; навчати розуміти прочитане, виділяти головне; розвивати критичне мислення; виховувати позитивні риси характеру.

Хід вправи

Вчитель виразно читає казку і дає завдання учням скласти запитання до частин казки.

Сильніше за силу

Заліз кіт під стріху і спіймав горобця. Горобець попросив kota:
— Відпусти мене. Може, і я коли стану тобі в пригоді.
— Чим ти мені можеш знадобитися? — фиркнув кіт.— Я дужий, спритний, а це головне в житті.
Горобець заперечив:
— Це не зовсім так. Є на світі щось сильніше, ніж сила.
— Сильніше, ніж сила? — здивувався кіт.— Що ж це, скажи?
— Коли вже так хочеш, скажу. Ось ти ходиш тихо, а кажуть, коли ти випустиш кігті, уся сила твоя пропаде.
— Це у мене сила пропаде? — підскачів кіт.— Дивись, дивись! — і застрибав по даху. А горобець піднявся у повітря і крикнув:
— Знай, що сильніше за силу...
— Куди ти? — закричав кіт так сильно, що не чути було останніх слів горобця.

Хтось з учнів призначається кореспондентом, який бере інтерв'ю у героя чи героїв твору.

Наприклад, бесіда з котом
«Навіщо Ви спіймали горобця?»,
«Чому Ви не виконали його прохання?»,
«Як сталося, що горобець полетів?»,
«Чи зрозуміли Ви, що ж сильніше за силу?».

Вправа «Пригадай, розкажи»

Предмет: українська мова

Клас: 3

Тема. Власні і загальні іменники. Велика буква у власних іменниках.

Зміст вправи

- Згадайте письменників, твори яких читали на попередніх уроках. Запишіть їх прізвища в алфавітному порядку.
- Назвіть прізвище свого улюбленого письменника. Про кого він пише у своїх творах. Які імена вам запам'яталися. Запишіть їх.
- Запишіть в алфавітному порядку прізвища учнів нашого класу з буквою а.
- Які вулиці нашого села ви знаєте? Запишіть їх. Чому вони так називаються?
- Запишіть назви сіл, міст нашого району. Які знаєте. У яких селах, містах ви були? Складіть і запишіть про це кілька речень.

Вправа «Поміркуй, обгрунтуй»

Предмет: математика

Клас: 2

Тема. Логічні вправи, цікаві задачі. Підсумок за чверть.

Мета: активізувати мислення дітей; сприяти розвитку критичного мислення, уваги, пам'яті.

Зміст вправи

- Всі учні 3-А класу вміють плавати. Таня Строчак вчиться у цьому класі. Чи вміє Таня плавати?
- Маємо перехрестя трьох шляхів. Один з них веде до річки, другий до міста, третій - в село. Шлях, який іде прямо не веде до річки. Щоб потрапити до міста, не треба йти прямо і не слід звертати праворуч. Куди ведуть шляхи? село, місто, річка.

Вправа «Сенкан» (п'ятиряддя)»

Предмет: українська мова

Клас: 3-4

Мета: розвивати критичне мислення, комунікативну компетентність

Зміст вправи

Сенкан – це білий вірш, в якому синтезована інформація в стислому вислові з 5 рядків.

Алгоритм складання сенкану:

- 1) Тема (іменник)
- 2) Опис (прикметник)
- 3) Дія (дієслово)
- 4) Ставлення (фраза), почуття з приводу обговорюваного.
- 5) Перефразування сутності (синонім, узагальнення, підсумок).

Приклад сенкану:

- 1) Рушник.
- 2) Гарний, полотняний, різнокольоровий.
- 3) Зацікавлює, дивує, зворушує, приваблює.
- 4) Бережімо, пишаємося, даруємо.
- 5) Оберіг, зв'язок з минулим.

Вправа «ПРЕС»

Предмет: літературне читання

Клас: 2

Тема. Авторські казки. Б.Грім «Пані метелиця»

Мета: вчити знаходити вихід з будь-якої ситуації; розвивати розумові здібності; виховувати самостійність, активність і креативність.

Зміст вправи

Етап уроку. Узагальнення і систематизація знань

- Висловлюю свою думку: «Я вважаю...»
- Пояснюю причину такої точки зору «Тому що...»
- Наводимо приклад додаткових аргументів на підтримку своєї позиції: «Наприклад...»
- Узагальнюємо, формуємо висновки: «Отже...», «Таким чином...»

Приклад

- ❖ *Вивчення казки Б. Грім «Пані метелиця».*
- Я вважаю, що посеребриця отримала свою нагороду заслужено
- Тому що була роботящою, старанною та терплячою
- Наприклад, про це свідчать її вчинки, описані у казці
- Отже, наполеглива праця привела її до заслуженої нагороди

«КЕЙС-ТЕХНОЛОГІЯ»

Кейс (з лат. – казус – заплутаний випадок, ситуація) – це спеціально підготовлений навчальний матеріал, який містить структурований опис ситуацій, які запозичені з реальної практики. Кейс має кілька варіантів рішення. Учасник завжди може придумати свій неповторний варіант рішення.

Кейс-технологія – складна багатоаспектна технологія навчання, яка є специфічним різновидом дослідницької аналітичної технології. Її суть полягає у використанні конкретних випадків (реальних ситуацій, історій, тексти яких називаються «кейсами») для спільного аналізу, обговорення або вироблення рішень учнями з певної теми навчального предмету.

Цінність КТ полягає у тому, що вона одночасно відображає не тільки практичну проблему, а й актуалізує певний комплекс знань, який необхідно засвоїти при вирішенні цієї проблеми. До того ж, вдало поєднує навчальну, аналітичну і виховну діяльність, що є ефективним в реалізації сучасних завдань системи освіти.

Застосування КТ формує в учнів такі навички:

- аналітичні (виділяти суттєву і несуттєву інформацію, аналізувати, класифікувати, мислити чітко і логічно);
- практичні (вміння застосувати теоретичні знання на практиці);
- творчі (знаходити альтернативні рішення, розв'язки);
- комунікативні (вміння вести дискусію, переконувати, кооперуватися в групі);
- соціальні (вміння слухати, контролювати себе, оцінювати поведінку людей).

Предмет: математика

Клас: 3

Тема. Позначення частин числа цифрами. Дроби

Мета: розвивати аналітичні навички - уміння представляти та добувати інформацію, класифікувати, виділяти суттєву та несуттєву інформацію, аналізувати, мислити чітко і логічно; формувати практичні навички - використання теорії, методів та принципів; вчити комунікації - уміння вести дискусію, переконувати, використовувати наочний матеріал, кооперуватись в групі, захищати власну точку зору, переконувати опонентів, робити загальні висновки.

Хід уроку

Створення умов для формулювання теми уроку і постановки цілей

III. Створення проблемної ситуації.

1 крок:

Кейс 1. (Підготовчий етап + стратегічний кейс)

(клас розділений на три групи по 10 чоловік у кожній)

Кожна група отримує кейс із завданням.

1 група - розділити яблучний пиріг на 8 рівних частин і пригостити 8 чоловік.

2 група - розділити вишневий пиріг на 10 рівних частин і пригостити 10 чоловік.

3 група - розділити грушевий пиріг на 12 рівних частин і пригостити 12 чоловік.

2 крок: Представники кожної команди виходять зі своїми частинками і намагаються пояснити, що у кожного в руці. Після обговорення визначаємо першу частину теми. «**Частини**» (відкривається одна частина теми)

3 крок: (створення проблеми) Запишіть, яку частину пирога тримає в руках представник кожної команди. (Проблема полягає в тому, що учні не знають дробу)

4 крок: Неможливість виконати завдання перетворюється на задачу.

5 крок: Для її вирішення я пропоную скористатися теоретичної підказкою.

Кейс 2 (Ознайомлювальний етап - інформаційний) (Кожна група намагається знайти потрібний теоретичний матеріал із запропонованого мною. В теоретичний кейс включені відомості про натуральні числа (1), іменовані (2) і дробові (3). Учні читають теоретичний матеріал у запропонованому мною порядку і визначають, підходять ці відомості для вирішення завдання чи ні)

6 крок: Відповідь знайдена: $1/8$, $1/10$, $1/12$

7 крок: Виводимо другу частину теми: «Дроби» (відкривається друга частина теми)

8 крок: Для первинного закріплення пропоную виконати завдання

Кейса 3 (практичний + аналітичний) (на цьому етапі формулюємо мету уроку)

А тепер я пропоную розділити кожна групу на дві підгрупи і виконати практичне завдання.

(Робота в 6 мікрогрупах. Підбираю завдання так, щоб кожен учасник міг виконати по кілька завдань - від простого до завдання підвищеної складності).

Обговорення та виконання завдань.

Звіт мікрогруп по практичній частині кейса.

IV. Рефлексія.

Предмет: природознавство

Клас: 3

Тема. Чим живляться тварини. Ланцюги живлення

Мета: розвивати аналітичні навички - уміння представляти та добувати інформацію, класифікувати, виділяти суттєву та несуттєву інформацію, аналізувати, мислити чітко і логічно; формувати практичні навички - використання теорії, методів та принципів; вчити комунікації - уміння вести дискусію, переконувати, використовувати наочний матеріал, кооперуватись в групі, захищати власну точку зору, переконувати опонентів, робити загальні висновки.

Хід уроку

Створення проблемної ситуації

Кейс 1. (Підготовчий етап) Вчитель готує ситуацію, додаткові інформаційні матеріали, визначає місце заняття в системі предмета.

III. Актуалізація опорних знань

— Яких тварин називають рослиноїдними? Наведіть приклади.

— Яких тварин називають хижими, або хижаками? Наведіть приклади.

— Яких тварин називають усеїдними? Наведіть приклади.

— Ви вже знаєте, що організми пов'язані між собою ланцюгами живлення.

— Ланцюг живлення починається з рослини. Це перша його ланка.

Друга ланка — рослиноїдна тварина. Третя ланка — хижа тварина.

Кейс 2 (Ознайомлювальний етап - інформаційний) (залучення учасників до живого обговорення реальної ситуації, введення в ситуацію, опис ситуації, виконання індивідуального завдання, пошук необхідного інформаційного матеріалу).

Завдання: уявіть, що один із ланцюгів живлення зник... Що станеться у природі, як вона зміниться, чому?

1 група: - зникли рослиноїдні;

2 група: - зникли хижаки;

3 група: - зникли всеїдні

Кейс 3 (аналітичний) (на цьому етапі формулюємо мету уроку)

(Робота в 6 мікрогрупах.).

Обговорення та виконання завдань.

Звіт мікрогруп по практичній частині кейса.

Кейс 4 (Пропозиція концепцій або "мозковий штурм").

Читання екологічної казки.

- Уважно послушайте і скажіть, з якою метою я прочитала казку і що вона доводить.

В одному селі жив хлопчик, звали його Олексійко. Йому минуло 8 років. Він ходив до школи, а у вихідні гуляв з татом у лісі, або біля річки недалеко від села. Часто грався у лузі за будинком. Там росла трава, було багато квітів. А скільки незвичайних мешканців жило в них! Хлопчику дуже кортіло дізнатися, про що вони дзижчать і пищать, розповідають один одному. А ще він хотів знати, навіщо в природі так багато тварин, яка з них найпотрібніша.

Одного разу Олексійко заплющив очі і побачив фею. Вона підійшла до нього і, простягнувши паличку, сказала:

-Бери, вона чарівна. Якщо ти забажаєш чого-небудь, махни тричі і все здійсниться.

Сказавши це, фея зникла. Олексійко дуже здив, адже тепер він може дізнатися, хто з тварин найпотрібніший.

- Піду я до річки,- подумав хлопчик. Першою, кого він побачив, була зелена жаба.

- Ось вона нікому не потрібна, – сказав хлопчик і махнув палицею. Жаби зникли, але відразу з'явилися хмари комарів. Тільки хлопчик хотів схватися від них, як з усіх боків почали злітатися чаплі. Вони були голодні і шукали жаб.

- Виявляється, без жаб мешканці річки ніяк не можуть обійтися,- сказав Олексійко і повернув їх у водяний «будинок».

- Так, - подумав Олексійко,- виявляється, все не так просто. А ось без комарів точно нічого не трапиться, адже вони тільки докучають і кусаються. Він махнув паличкою, і комарів наче й не було. Але що це ? Усі жаби закричали, запищали бабки й ластівки. Хлопчик згадав, що без комарів вони загинуть – це їхній корм.

- Виходить, навіть комарі комусь потрібні!- здивовано сказав хлопчик. Хотів Олексійко піти в ліс, але передумав. Адже там все так само! Тепер він зрозумів, що в природі все важливе. Не стане когось одного, то погано стане всім: тваринам, рослинам, людям.

Кейс 5 (Аналіз наслідків прийняття того чи іншого рішення).

- Поміркуйте, чи зможуть жити лисиці, якщо не стане мишей?

- Чи зможуть існувати миші, якщо зникнуть рослини?

Отже, тварини живляться рослинами, або іншими тваринами, тобто пов'язані між собою, тому вчені кажуть, що живі організми з'єднані у ланцюги живлення.

- Спробуйте пояснити, як розумієте значення слова ланцюг.

Ланцюг – ряд з'єднаних між собою ланок. Саме в такий ланцюг тісно з'єднані між собою живі організми.

Предмет: трудове навчання, основи здоров'я

Мета: виховувати любов до праці; навчити учнів норми моралі, правила поведінки; розвивати комунікативні здібності, вміння висловлювати свою думку, аналізувати, робити висновки.

Мачуха зранку до ночі примушує Попелюшку працювати. Нещасній дівчинці заборонено брати участь в іграх і забавах сестер. Яка стаття Конвенції була порушена, якби подібне відбувалося в наші дні?

Питання :

- Яке право порушене?
- Ким порушене?
- На які нормативні документи можна посилатися?
- Що потрібно зробити для його відновлення?
- Хто зобов'язаний це робити?

Назва: Дві білки

Предмет: я у світі, природознавство

Класи: 1-4

Хід вправи

«Дві білки знайшли горіх і засперечалися між собою.
— Він мій,— сказала перша білка,— бо я його перша знайшла.
— Ні, він мій,— кричала друга.
— Я його підняла. Почула їх...»

Питання:

- * У чому полягає проблема?
- * Які способи вирішення проблеми ви можете запропонувати?

Назва: «Хто правий»

Предмет: Я у світі

Клас: 4

Тема уроку. «Совість»

Мета: розвивати уміння аналізувати ситуації, приймати рішення, висловлювати свої думки, ідеї, пропонувати алгоритм вирішення поставлених завдань.

Зміст вправи

- Учні зараз ми спробуємо вирішити ситуацію яка трапилася з товаришами четвертого класу.
- Петрик, побачивши свого товариша, коли той увійшов до класу, каже йому: «Ти виглядаєш дуже втомленим». Як на вашу думку, може відреагувати товариш ?

Варіанти відповідей:

1. Я думаю, що з твого боку не дуже пристойно робити мені такі зауваження.
2. Так, я погано почуваюся.

3. Не хвилюйся за мене, краще на себе подивися.
4. Я сьогодні погано спав, у мене багато роботи.
5. Ти дуже уважний, дякую за турботу!

Назва: «Чи правда, що...»

Предмет: природознавство

Клас: 3

Тема. Як тварини пристосувалися до життя на Землі?»

Метод: ситуаційний аналіз

Мета: розвиток критичного мислення

Зміст кейсу:

Хлопчики підійшли до ставка та побачили жабу. Григорій взяв камінь і кинув в неї. Жаба засмикалась, а потім завмерла. Павло обурився:

- Навіщо ти це зробив?
- Через них бородавки на руках – сердито відповів Григорій.
- А ти не бери їх в руки, якщо боїшся бородавок. Проте, мені говорили, що це – неправда.

Питання:

1. Чи правильно хлопчик вчинив з жабою? Чи зробили б ви так?
2. Чи з'являються від жаб бородавки?

Відповідь: від жаб не з'являються бородавки, адже бородавки бувають навіть у тих, хто жаб навіть не бачив. Це – міф, вигадка.

Назва: «Якби поступив ти...»

Предмет: природознавство

Клас: 3 клас

Тема. Охорона рослинного і тваринного світу

Мета: розвивати в учнів критичне мислення, уміння аналізувати, висловлювати і обґрунтовувати свою думку; виховувати дбайливе ставлення до природи.

Зміст кейсу

Дівчатка прийшли в ліс за чорницею. Ягід було стільки багато, що можна було не сходячи з місця нарвати повне відерце. Щоб не було нудно збирати і їсти ягоди, вони повісили на гілку радіоприймач і увімкнули гучніше. Коли відерця та наповнились, а руки і губи почервоніли від ягід одна з дівчаток сказала:

- Шкода, що Оленки нема з нами і вона не бачить, яке хороше місце ми знайшли.
- Нічого, ми для неї нарвемо гілочки з ягодами і покажемо – запропонувала подруга.

Завдання до кейсу

1. Поміркуйте, що дівчатка робили не правильно, яку шкоду вони зробили природі?
2. Як би вчинили ви?

Можливі відповіді учнів

1. Дівчатка робили не правильно в лісі те, що по перше увімкнули гучно радіоприймач, що могло сполохати лісових жителів і по друге хотіли ламати гілочки чорниці, що шкодить природі.

2. Ми б у лісі не галасували і гілочок чорниці не ламали.

Цікава інформація

Кущ чорниці перед тим як дати перші плоди росте аж 10 років, а потім дарує свої ягоди 300 років.

Назва: *«Справжній друг чи ні?»*

Предмет: Я у світі

Клас: 3

Тема уроку. Дружба та товаришування

Мета: допомогти учням зрозуміти духовну цінність дружби; розвивати вміння аналізувати ситуації; виховувати почуття поваги до товаришів.

Зміст вправи

- Послухайте ситуацію, та скажіть чи можуть дівчатка називатись справжніми друзями?

Маринка та Наталка живуть в одному будинку, в одному під'їзді. Вони обидві живуть на 8 поверсі. Вони разом ходять до школи, завжди разом повертаються до дому. І тому називають себе « друзі – не розлий вода».

- А ви як гадаєте, чи достатньо цього, щоб називатись справжніми друзями?

Можливі відповіді:

1. Так, цього достатньо.

2. Ні, цього замало, щоб називатись справжніми друзями, адже...

3. Справжні друзі пізнаються в біді.

- Хто для вас є справжній друг? Чому?

- Якими якостями повинен володіти справжній друг?

Назва: *«Подумай та скажи»*

Предмет: природознавство

Клас: 2

Тема. Як рослини пристосувалися до зими?

Мета: розвивати мовлення, увагу, пам'ять, уяву; виховувати емоційне сприйняття природи.

Зміст вправи

Учитель пропонує учням прослухати таку інформацію:

«У суніці, барвінку, озимої пшениці, жита листки і стебла взимку зелені. Вони не гинуть тільки тоді, якщо їх вкриває товстий, пухнастий шар снігу».

Далі учні під керівництвом вчителя залучаються в аналіз, під час якого актуалізуються опорні знання та вміння, які дозволяють усвідомити суперечність, що міститься у поданій інформації.

Хід міркування може бути таким:

- Що може статися з зеленими рослинами взимку?

- Вони загинуть.

- Прочитайте, за яких умов вони не гинуть?

- Добре тоді, коли їх вкриває товстий, пухнастий шар снігу.
- Яке значення в цьому випадку має сніг для рослин?
- Сніг «гріє» рослини.
- Згадайте, який сніг на дотик?
- Сніг холодний
- Ви зробили два висновки. Вони записані на дошці: «Сніг - гріє рослини» і «сніг холодний». Порівняйте їх зміст між собою. Чи не виникає у вас питання? Чому холодний сніг «гріє»?

Назва: «Асоціативний куц»

Предмет: українська мова

Клас: 2

Тема. Уявлення про службові слова та їх роль у реченні.

Мета: ознайомити учнів із службовими словами та їх роллю у реченнях, навчати самостійному мисленню та діям; розвивати уміння розрізняти службові слова та писати їх окремо від інших слів; виховувати культуру поведінки на уроці; любов та бережне ставлення до природи.

- Давайте спробуємо скласти асоціативний куц «Маленькі слова».

Пригадайте, які маленькі слова ви зустрічали, читаючи речення та тексти (на, до, та, під, а, у, і, але, в, з, для, по, за, біля, й, ж).

Діти виходять по черзі до дошки і записують.

Назва: «Займи позицію»

Предмет: природознавство

Клас: 3

Тема. Запитаємо у матінки природи: вода – руйнівниця, чи вода – рятівниця

Мета: розвивати спостережливість, життєві компетенції, вміння аналізувати, узагальнювати; виховувати дбайливе ставлення до природи, вміння знаходити шляхи її захисту.

Зміст вправи

Етап уроку. Мотивація навчальної діяльності

- На сьогодні вода майже у половині всіх річок і озер не придатна не лише для пиття, а й для нормального існування мешканців водойм. У них потрапляють отруйні речовини з фабрик і заводів, вода забруднена на фермах і у побуті.

- ✓ Гра «так», «ні» (про воду)

- ❖ Вода – найвідоміша, найцінніша у світі речовина. Без неї не будуть існувати ні люди, ні тварини, ні рослини. Люди п'ють воду для того, щоб постійно поповнювати її запаси в організмі. Без води живий організм гине. Крім того вода приносить багато лиха.

- Учні, зараз ми почули багато цікавої інформації про воду і з цього виникає у нас запитання: **Вода – руйнівниця чи вода – рятівниця?** (Відбувається певна дискусія одні учні висловлюють думки, що вода – рятівниця, а інші, що вода – руйнівниця)

☞ ТЕХНОЛОГІЯ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО НАВЧАННЯ ☜

Диференційоване навчання – організація освітнього процесу з урахуванням типових особливостей школярів.

Використовуючи досвід С.П.Логачевської, диференційовані завдання можна звести до таких видів: диференціація за ступенем складності завдань та диференціація за ступенем самостійності учня.

Застосовуючи **диференціацію за ступенем складності**, добираються різноманітні завдання, які можна класифікувати таким чином:

- завдання, що потребують різної глибини узагальнення й висновків;
- завдання, розраховані на різний рівень теоретичного обґрунтування роботи, що виконується;
- завдання репродуктивного і творчого характеру.

Разом з цим, диференціація за ступенем складності використовується також для формування позитивного ставлення учнів до навчання, бо розв'язання посильної задачі стимулює їх до подальшої праці і підвищує самооцінку своїх можливостей. Для цього добираються завдання з нарощуванням ступеня складності. Поступове ускладнення завдань відкриває учням можливість перейти на більш високий рівень пізнавальної діяльності.

При **диференціації за ступенем самостійності** завдання добираються однакової складності, але при цьому диференціюється міра допомоги різним групам школярів, зокрема, кількість інформації про хід рішення дозується від найбільш повної до найменш повної. Інформація також варіюється за характером конкретизації завдань; розв'язання допоміжних завдань, що приводять до вирішення основного завдання; вказівок на прийом розв'язання; навідних питань; наочного підкріплення.

Диференційовані завдання за рівнем складності (за С.Логачевською)

Робота над задачами, які містять іменовані числа

Предмет: математика

Клас: 4

Тема. Розв'язування задач, що включають дії з іменованими числами

Мета: закріпити знання учнів розв'язувати задачі, що включають дії з іменованими числами; розвивати логічне мислення, обчислювальні навички; прищеплювати інтерес до математики.

Хід виконання завдання

Учитель умовно поділяє учнів на 3 групи і пропонує кожній групі розв'язати задачу.

Низький рівень складності	Середній рівень складності	Високий рівень складності
Учні зібрали, висушили і здали в аптеку лікарські рослини. М'яти – 6 кг 200 г, звіробою – на 2 кг 300 г менше, ніж м'яти, а ромашки – на 5 кг 500 г більше, ніж м'яти і звіробою разом. Скільки кілограмів	Учні зібрали, висушили і здали в аптеку лікарські рослини. М'яти – 6 кг 200 г, звіробою – на 2 кг 300 г менше, ніж м'яти, а ромашки – на 5 кг 500 г більше, ніж м'яти і звіробою разом. Скільки кілограмів	Учні зібрали, висушили і здали в аптеку лікарські рослини. М'яти – 6 кг 200 г, звіробою – на 2 кг 300 г менше, ніж м'яти, а ромашки – на 5 кг 500 г більше, ніж м'яти і звіробою разом. Усі лікарські рослини

<p>ромашки здали учні в аптеку?</p> <p>Розв'язок: 1) $6\text{кг}200\text{г}-2\text{кг}300\text{г} = 3\text{кг}900\text{г}$ (звіробою); 2) $6\text{кг}200\text{г} + 3\text{кг}900\text{г} = 10\text{кг}100\text{г}$ (м'яти і зв. разом); 3) $10\text{кг}100\text{г} + 5\text{кг}500\text{г} = 15\text{кг}600\text{г}$ (ромашки). Відповідь: в аптеку здали $15\text{кг}600\text{г}$ ромашки.</p>	<p>лікарських рослин здали учні в аптеку?</p> <p>Розв'язок: 1) $6\text{кг}200\text{г}-2\text{кг}300\text{г} = 3\text{кг}900\text{г}$ (звіробою); 2) $6\text{кг}200\text{г} + 3\text{кг}900\text{г} = 10\text{кг}100\text{г}$ (м'яти і зв. разом); 3) $10\text{кг}100\text{г} + 5\text{кг}500\text{г} = 15\text{кг}600\text{г}$ (ромашки); 4) $10\text{кг}100\text{г} + 15\text{кг}600\text{г} = 25\text{кг}700\text{г}$ (разом лікарських рослин). Відповідь: в аптеку здали $25\text{кг}700\text{г}$ лікарських рослин.</p>	<p>розфасували в картонні коробки, по 100г у кожному. Скільки коробок лікарських рослин приготували для продажу?</p> <p>Розв'язок: 1) $6\text{кг}200\text{г}-2\text{кг}300\text{г} = 3\text{кг}900\text{г}$ (звіробою); 2) $6\text{кг}200\text{г} + 3\text{кг}900\text{г} = 10\text{кг}100\text{г}$ (м'яти і зв. разом); 3) $10\text{кг}100\text{г} + 5\text{кг}500\text{г} = 15\text{кг}600\text{г}$ (ромашки); 4) $10\text{кг}100\text{г} + 15\text{кг}600\text{г} = 25\text{кг}700\text{г}$ (разом лікарських рослин); 5) $25\text{кг}700\text{г} : 100\text{г} = 257$ (коробок). Відповідь: для продажу підготували 257 коробок.</p>
---	---	--

Робота над іменником як самостійною частиною мови

Предмет: українська мова

Клас: 4

Тема. Зв'язок іменників з прикметниками

Мета: формує позитивне ставлення до навчання; підвищує самооцінку своїх можливостей.

Зміст

I вар. (сильніші учні) виконати завдання до вправи 92 – виписати сполучення іменників з прикметниками;

II вар. (решту) – виконати вправу 90. Додають до іменників слова з довідки.

I рівень (високий).

Знайди і виправ помилки.

а) Мій брат на канікулах зібрав колекцію болотистих рослин. Відшукав їх у болотних лісах.

б) Бабуся зварила риб'ячу юшку. Рибний хвостик ми відділи котові.

II рівень (середній)

Прочитай. Із дужок вибери потрібний прикметник. Спиши.

Усміхнувся (променистий, ясний) ранок. (Погідне, ясне) блакитне небо дихало на землю теплом. (Ясні, сонячні) промені виблискували на деревах, траві.

III рівень (низький).

До іменників добери за змістом прикметники.

а) День, струмок, привіт.

- Дзвінкий, гарячий, сонячний.
б) Птах, комбінат, місцевість.
Гористий, гірський, гірничий

Робота над іменником як самостійною частиною мови

Предмет: українська мова

Клас: 3-4

Тема. Вправи на визначення роду і числа прикметника за іменником

Мета: Розвивати і удосконалювати вміння визначати рід і число прикметника у зв'язку з іменником

I. Колективна робота

Завдання: Виконати вправу з підручника. Визначити рід і число прикметників.

II. Перевірка виконаного завдання

III. Самостійно обрати посильний варіант роботи

1. Вправа. Випишіть з перших трьох речень виділені прикметники з іменниками. У дужках позначте рід прикметника. Користуйтеся зразком.

2. Вправа. До даних словосполучень доберіть протилежні за значенням і запишіть. Визначте рід, число, закінчення прикметників.

3. Робота з учителем. Назвати предметні малюнки, дібрати до них прикметники, визначити їх рід і число.

IV. Перевірка всіх завдань

V. Робота у парах

1-й варіант: виписати з орфографічного словника 2-3 іменники різного роду, дібрати до них прикметники, визначити рід і число. Скласти і записати речення з одним словосполученням за схемою:

_____ .

2-й варіант: виписати з II частини вправи словосполучення іменників з прикметниками, визначити рід і число прикметників.

3-й варіант: до даних словосполучень дібрати протилежні за значенням, визначити рід, закінчення.

VI. Взаємоперевірка, доповідь про виконане завдання

Робота над іменником, як самостійною частиною мови

Клас: 4

Предмет: українська мова.

Тема. Зміна приголосних [г, к, х] на [з, ц, с] перед закінченням –і в іменниках у Д. і М. відмінках

Мета: закріпити знання учнів щодо зміни приголосних перед закінченням –і в іменниках у Д. і М. відмінках.

Хід виконання

1 етап

I варіант

Встав пропущені
букви:

II варіант

Користуйся опорною схемою
і постав іменники у М.в.

III варіант

Працюють з
учителем.

У ву.і, в моло..і, бік, поріг, кожух
у яблу..і.

Перевірка. Пояснюють учні I варіанту.

2 етап

I варіант

Випиши з орфографічного словника іменники на дане правило, запиши їх у М.в.

II варіант

Встав пропущені букви:
у ру..і, на бере..і, в барю..і

III варіант

Користуйся опорною схемою і запиши ім. у М.в.відмінку:
рік, око, вухо, крок

Перевірка. Пояснюють учні II варіанту.

2 етап

I варіант

Склади речення зі словами: *на кожному кроці, на лузі, на порозі.*

II варіант

Випиши з орфографічного словника іменники на дане правило, запиши їх у М.в.

III варіант

Встав пропущені букви

Перевірка. Пояснюють учні III варіанту.

3 етап. Спільне завдання. Вправа з підручника. Списати, вставити замість крапок пропущені букви.

Робота над таблицями множення та ділення

Предмет: математика

Клас: 2

Тема. «Засвоєння таблиці множення і ділення. Розв'язування задач»

Мета: адаптація завдань до змісту і рівня знань, умінь і навичок кожного учня, а також надання можливості кожному учню спробувати свої можливості у більш складних завданнях; надання більшої уваги відстаючим у навчанні учням; реалізувати бажання сильних учнів швидше і глибше просуватися у навчанні

Вправа проводиться на етапі «Узагальнення та систематизація знань».

Хід роботи

Розв'язати задачу за варіантами (Зрівні складності).

Умова: учні можуть вибрати самостійно рівень складності або, розв'язавши самостійно перший рівень, перейти до завдання наступного за складністю рівня.

I рівень

У перший день учні підклеїли 35 книг, у другий – на 7 книг більше, а в третій день – у 6 разів менше, ніж у другий. Скільки книг учні підклеїли в третій день?

Розв'язання:

$$35 + 7 = 42 \text{ (кн.)}$$

$$42 : 6 = 7 \text{ (кн.)}$$

Відповідь: 7 книг учні підклеїли в третій день

II рівень

У перший день учні підклеїли 35 книг, у другий – на 7 книг більше, а в третій день – у 6 разів менше, ніж у другий. Скільки книг учні підклеїли за три дні?

Розв'язання:

$$35 + 7 = 42 \text{ (кн.)}$$

$$42 : 6 = 7 \text{ (кн.)}$$

$$35 + 42 + 7 = 84 \text{ (кн.)}$$

Відповідь: 7 книг учні підклеїли за три дні.

III рівень

У перший день учні підклеїли 35 книг, у другий – на 7 книг більше, а в третій день – у 6 разів менше, ніж у другий. Скільки книг учні підклеїли за три дні?

Розв'язати задачу виразом.

Розв'язання:

$$35 + (35 + 7) + (35 + 7) : 6 = 84 \text{ (кн.)}$$

Відповідь: 7 книг учні підклеїли за три дні.

Робота над темою: Живі організми

Предмет: природознавство

Клас: 2

Тема. Способи живлення тварин. Ланцюги живлення

Мета: адаптація завдань до змісту і рівня знань, умінь і навичок кожного учня, а також надання можливості кожному учню спробувати свої можливості у більш складних завданнях; надання більшої уваги відстаючим у навчанні учням; реалізувати бажання сильних учнів швидше і глибше просуватися у навчанні

Вправа проводиться на етапі «Актуалізації опорних знань».

Хід роботи

1. Виконати завдання на карточках

I рівень

Підкреслити в кожному рядку зайві слова:

1) **рослиноїдні:** косуля, лось, сонечко, олень, лелека, слон

2) **хижі:** лисиця, орел, заєць, вовк, ящірка, гадюка

3) **всеїдні:** білка, лев, ведмідь, їжак, миша, щука

II рівень

Розділити всіх тварин у три колонки за способом живлення:

Рослиноїдні	Хижі	Всеїдні

Ведмідь, косуля, сонечко, лелека, слон, лисиця, заєць, вовк, олень, ящірка, гадюка, білка, лев, їжак, орел, миша, щука, лось.

III рівень

Дати визначення та навести приклади груп тварин за способом живлення:

1) **Рослиноїдні тварини** - це _____

2) **Хижі тварини** - це _____

3) **Всеїдні тварини** - це _____

Робота над темою: Робота над числівником як самостійною частиною мови

Предмет: українська мова

Клас: 4

Середній рівень

1. Поставити числівники разом з іменниками в орудному та місцевому відмінках. З трьома словосполученнями скласти речення. 200 учнів, 131 тонна, 42 літри, 275 глядачів, 943 грами, 347 кілограмів, 253 дні.

2. Відредагуйте подані словосполучення.

Дві дівчата, три кури, два селяни, чотири очі, стотридцять три телята, чотири коней.

Достатній рівень

1. Запишіть подані приклади словами (двома способами).
 $85,7 + 12,4$; $825 - 405$; $126, 7 - 16,9$; $40 - 26$; $3/5 + 1/3$; $68 + 15$.

2. Відредагуйте подані речення.

Микола приніс двоє відер води. У класі знаходиться двадцять три дівчат. Я купив троє книжок. На початку двадцяте століття з'явився український переклад Біблії. Треба поспішати, вже дві години. Музей зачинається в шість годин. Вони пробігли дві десятіх кілометрів. Три брата зустрілися після довгої розлуки.

Високий рівень

1. Записати цифри словами.

До 478 додати 16; від 5309 відняти 372; від 65 відняти суму чисел 24 і 7; сума чисел дорівнює 256; скільки разів 15 міститься в 949.

2. Напишіть твір-мініатюру на тему: «Тарасовими шляхами», використовуючи числівники.

Диференційовані завдання

за рівнем самостійності (за С. Логачевською)

Робота над задачею на знаходження величини за двома різницями

Предмет: математика

Клас: 4

Тема. Розв'язування задач на знаходження величини за двома різницями (III етап)

Мета: закріпити знання учнів розв'язувати задачі на знаходження величини за двома різницями; розвивати мислення, обчислювальні навички, вміння самостійно шукати розв'язок задачі; прищеплювати інтерес до математики.

Задача

Першого разу для бібліотеки купили 6 шаф, а другого – 4 таких самих шаф. Першого разу заплатили на 140 грн. більше, ніж другого разу. Скільки гривень заплатили першого і другого разу окремо?

Низька працездатність	Середня працездатність	Висока працездатність
1) $6 - 4 = \triangle$ (ш.) 2) $140 : \triangle$ (грн.) 3) $\square \cdot 6 = \diamond$ (грн.) 4) $\square \cdot 4 = \bigcirc$ Міра допомоги – висока Вказано кількість дій, які дії, значення кожної.	1) $6 - 4 = \triangle$ (ш.) 2) $140 : \triangle$ (грн.) 3) $\square \cdot 6 = \diamond$ (грн.) 4) Міра допомоги – середня Вказано кількість дій, 3 основні дії, їх значення.	1) $\square - = \square$ 2) $\square : = \square$ 3) $\square \cdot = \square$ 4) Міра допомоги – низька Вказано кількість дій, названі 3 дії.

Міра самостійності – низька Учням потрібно провести обчислення записавши розв'язок і відповідь.	Міра самостійності – середня Учням потрібно підібрати 4 дію (2 варіанти), провести обчислення записавши розв'язок і відповідь.	Міра самостійності – висока Учням потрібно підібрати 4 дію (3 варіанти), провести обчислення, вказати значення кожної дії, записати розв'язок.
--	---	---

Робота над задачею на збільшення (зменшення) у кілька разів

Предмет: математика

Клас: 4

Мета: формує позитивне ставлення до навчання; підвищує самооцінку своїх можливостей, створення ситуації успіху.

Задача

На овочевий склад привезли 660 кг Овочів, 10 мішків цибулі, по 36 кг у кожному і кілька мішків моркви, по 60 кг у кожному. Скільки привезли мішків моркви?

Учні класу поділено на 3 групи: 1 – з високим рівнем активності; 2 – з середнім; 3 – з низьким рівнем.

1 етап. Самостійне розв'язування задачі (1 група)

- 1) $36 \times 10 = 360$ (кг)
- 2) $660 - 360 = 300$ (кг)
- 3) $300 : 60 = 5$ (міш.)

Решта школярів працюють з учителем.

Задача. В магазин завезли 340 кг. Овочів: 5 ящиків огірків, по 20 кг у кожному і кілька ящиків помідорів, по 24 кг у кожному. Скільки завезли ящиків помідорів?

ог. – 5 ящ. по 20 кг
пом. - ? ящ. по 24 кг

- 1) $20 \times 5 = 100$ (кг) – ог.
- 2) $340 - 100 = 240$ (кг) – пом.
- 3) $240 : 24 = 10$ (ящ.) – пом.

II етап. 1 група – скласти аналогічну задачу і розв'язати її.

2 група – (текстова задача)

Задача. До шкільної їдальні завезли 480 кг крупів: 4 мішки гречки, по 50 кг у кожному, і кілька мішків рису, по 40 кг у кожному. Скільки завезли мішків рису?

- 1) $50 \times 4 = 200$ (кг) – гр.
- 2) $480 - 200 = 280$ (кг) – р.
- 3) $280 : 40 = 7$ (міш.) – р.

3 група (працюють з учителем)

Задача. У новому саду посадили 170 саджанців: 4 ряди яблунь, по 20 дерев у ряду, і кілька рядів груш, по 30 дерев у ряду. Скільки рядів груш посадили?

ябл. – 4р. по 20 дерев
груш -?р. по 30 дерев

1) $20 \times 4 =$

1) $20 \times 4 = 80$ (дерев ябл.)

$$2) \dot{y} - \ddot{y} = \quad 2) 170 - 80 = 90 \text{ (дерев груш)}$$

$$3) \dot{y} : \ddot{y} = \quad 3) 90 : 30 = 3 \text{ (рядів груш)}$$

III етап. 1 група (скласти обернену задачу)

2 група (скласти аналогічну задачу)

3 група (текстова задача)

Задача. До магазину привезли 460 кг овочів: 10 мішків картоплі, по 40 кг у кожному, і кілька мішків капусти, по 20 кг у кожному. Скільки мішків капусти привезли)

$$1) 40 \times 10 = 400 \text{ (кг) – кар.}$$

$$2) 460 - 400 = 60 \text{ (кг) – кап.}$$

$$3) 60 : 20 = 3 \text{ (міш.) – кап.}$$

IV етап. Перевірка завдань.

Робота над задачею на спільну роботу

Предмет: математика

Клас: 3

Тема. Розв'язування задач на спільну роботу

Мета: адаптація завдань до змісту і рівня знань, умінь, навичок і самостійності кожного учня, надання більшої допомоги відстаючими у навчанні учням; можливість враховувати загальну готовність учнів до наступної діяльності; спосіб передбачати труднощі, які можуть виникнути в учнів під час засвоєння матеріалу.

Вправа проводиться на етапі «Узагальнення та систематизація знань»

Хід роботи

I. Розв'язати задачу за варіантами (Зрівні – міри допомоги вчителя).

Діти поливали рослини з бочки місткістю 120л. Хлопчик за 1 раз приносив 5л води, а дівчинка за 1 раз приносила 3л води. Скільки ходок потрібно зробити, щоб принести всю воду: окремо хлопчику? Окремо дівчинці? Разом?

Розв'язування задачі за схемою – опорною.

I рівень

Розв'язання:

$$1) 120 : 5 = \underline{\quad} \text{ (раз хл.)}$$

$$2) 120 : 3 = \underline{\quad} \text{ (раз дів.)}$$

$$3) 120 : (5 + 3) = \underline{\quad} \text{ (разів разом)}$$

Відповідь: хлопчику – 24 ходки, дівчинці – 40 ходок, разом – 15 ходок.

II рівень

Розв'язання:

$$1) 120 : 5 = \underline{\quad} \text{ (раз хл.)}$$

$$2) \underline{\quad} : \underline{\quad} = \underline{\quad} \text{ ()}$$

$$3) 120 : (\underline{\quad} + \underline{\quad}) = \underline{\quad} \text{ (разів разом)}$$

Відповідь: хлопчику – $\underline{\quad}$ ходки, дівчинці – $\underline{\quad}$ ходок, разом - $\underline{\quad}$ ходок.

III рівень

Розв'язання:

$$1) \underline{\quad} : \underline{\quad} = \underline{\quad} \text{ ()}$$

$$2) \underline{\quad} \quad \underline{\quad} = \underline{\quad} \text{ ()}$$

3) $\underline{\quad} (\underline{\quad} + \underline{\quad}) = \underline{\quad} (\underline{\quad})$

Відповідь:.

Робота над задачами на додавання та віднімання

Клас: 2

Щоб виконати наступне завдання нам потрібно поділитися на 5 груп, по ... чоловік. Кожна група буде мати свою назву: «Понеділок», «Вівторок», «Середа», «Четвер», «П'ятниця». Всі групи отримують

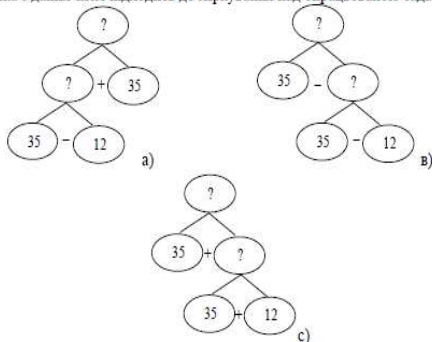
однакове завдання – розв'язати задачу по діях:

«Першого дня виставку відвідало 35 учнів, другого – на 12 учнів менше, ніж першого, а третього – стільки, скільки першого і другого дня разом. Скільки учнів відвідало виставку третього дня?»

Після завершення даної роботи кожна група отримує окреме завдання, пов'язане з перевіркою задачі (завдання записати на великих аркушах паперу за допомогою різнокольорових маркерів). Наприклад:

Група «Понеділок»:

Яка з даних схем підходить до міркування над опрацьованою задачею?

Група «Вівторок»:

Підкреслити вираз, який є розв'язком даної задачі:

$35 + (35 - 12) =$

$35 - (35 - 12) =$

$35 + (35 + 12) =$

Група «Середа»:

Який схематичний вираз підходить до розв'язку даної задачі?

$\triangle + (\triangle - \square) = \text{відповідь}$

$\triangle - (\triangle - \square) = \text{відповідь}$

$\triangle + (\triangle + \square) = \text{відповідь}$

Група «Четвер»:

Підкреслити відповідь задачі:

24, 59, 58, 30, 42.

Група «П'ятниця»:

Підкресли правильну відповідь на запитання: „Скільки учнів пройшли виставку за три дні?”

120 учнів; 116 учнів; 119 учнів

Робота над іменником як самостійною частиною мови

Предмет: українська мова

Клас: 3

Тема. Зв'язок іменників з прикметниками

Мета: Вдосконалювати уміння встановлювати зв'язок прикметників з іменниками.

Хід уроку

I вар. (сильніші учні) виконати завдання до вправи 92 – вписати сполучення іменників з прикметниками;

II вар. (решту) – виконати вправу 90. Додають до іменників слова з довідки.

I рівень (високий).

Знайди і виправ помилки.

а) Мій брат на канікулах зібрав колекцію болотистих рослин. Відшукав їх у болотних лісах.

б) Бабуся зварила риб'ячу юшку. Рибний хвостик ми відділи котові.

II рівень (середній)

Прочитай. Із дужок вибери потрібний прикметник. Спиши.

Усміхнувся (променистий, ясний) ранок. (Погідне, ясне) блакитне небо дихало на землю теплом. (Ясні, сонячні) промені виблискували на деревах, траві.

III рівень (низький)

До іменників добери за змістом прикметники.

а) День, струмок, привіт.

Дзвінкий, гарячий, сонячний.

б) Птах, комбінат, місцевість.

Гористий, гірський, гірничий

❧ ТЕХНОЛОГІЯ «СТВОРЕННЯ СИТУАЦІЇ УСПІХУ» ❧

Ситуація успіху – це те, що може організувати вчитель для успішного виховання і навчання учня, досягнення ним радості; це суб'єктивний психічний стан задоволення наслідком інтелектуальної, фізичної або моральної напруги виконавця справи, творця явища.

Головна мета діяльності вчителя – створити ситуацію успіху для розвитку особистості дитини, дати можливість кожному вихованцю відчувати радість досягнення успіху, усвідомлення своїх здібностей, віри у власні сили.

Для успішного застосування цієї технології педагог повинен володіти силою сугестивного впливу через мовні засоби педагогічної техніки, ставитися до дитини як до особистості, яка формується, розуміти її внутрішній світ, володіти емоційною культурою, мати психологічну компетентність.

Ситуації успіху

Ситуація. «Що ж Ви, з власним сином справитися не можете? От, подивіться, три двійки підряд! Якщо ще хоч одну одержить, я обіцяю — виставлю йому двійку за півріччя. І зверніть увагу на його нестерпну поведінку! Я його більше на уроки пускати не буду. Так що вживайте заходів! Я Вас попередила».

Яке почуття пережили батьки учня після розмови з учителем? Дайте оцінку поведінці вчителя. Чи порушила вчителька норми педагогічної етики?

Як слід вести бесіду з батьками? Ваші педагогічні дії і план розмови?

Розв'язання. У даній педагогічній ситуації вчителька допустила педагогічну нетактовність і продемонструвала свою фахову неспроможність. Ми спостерігаємо повну відмову учителя від визнання своїх помилок. У поганому навчанні і поведінці вчителька звинувачує тільки учня і його батьків. Наказ учителя «Уживайте заходів!» не дає ніяких рекомендацій батькам.

Вчитель і батьки повинні стати союзниками, і високу культуру спілкування, насамперед, демонструє вчитель. Учитель зобов'язаний знайти потрібні слова для батьків. Наприклад: «Я запросила Вас, щоб порадитися з Вами і разом знайти розв'язання проблеми, як поліпшити навчання Вашого сина і мого учня».

Ситуація. Ірочка Б. — учениця третього класу. Учиться прекрасно, успіх за успіхом, похвала за похвалою. Але раптом маленька невдача: замість очікуваної відмінної оцінки — «задовільно»! Реакція бурхлива: сльози, пригнічений настрій. Така ж картина і вдома, усі засмучені. Мама з бабусею негайно побігли до школи. Гарячі з'ясування з Лідією Семенівною, учителькою: «Ірочка так сумлінно готується. Для неї ця оцінка — удар. Вона загубить віру в свої сили» — така була аргументація дорослих.

Аргументи Лідії Семенівни виявилися теж переконливими і слухними. Поставивши заслужену негативну оцінку, вчителька вирішила дати Ірині життєвий урок.

Хто правий у даній ситуації: мама і бабуся Ірочки чи Лідія Семенівна?

Дайте свій психолого-педагогічний аналіз цієї ситуації.

Розв'язання. У даному випадку Лідія Семенівна обрала правильний шлях, трійка сильно вдарила по серцю дитини і батьків. Дівчинка болісно переживає трійку, тому що давно звикла до вищих оцінок, які вже не приносять колишньої

радісті. Це позначилося на її ставленні до своїх обов'язків. Впевненість Ірочки перейшла в самовпевненість.

Вчителька ж не піддалася батьківському натиску, а змусила Ірину похвилюватися та змінити своє ставлення до навчання.

Ситуація. Олена взяла щоденник, у який я тільки-но поставив середню оцінку, і, відвернувшись, змахнула сльозу. Розумію, вона, звісно ж, розраховувала на більше. Нелегко учитися в школі молодшому в сім'ї, якщо старший був учнем зразковим... Олена — третя дитина в родині. Дівчинка здібна, одна з кращих у класі. Але пам'ятають учителі старшу Іру. От була учениця. Олена переважно програє в порівнянні зі старшою сестрою. І здібності не ті, і завзятості характеру такої немає. Іншу на її місці хвалили б постійно. Але вчителі чекають від неї чогось більшого. Оцінки ставлять не найвищі. От і я поставив сьогодні Олені лише «задовільно», хоча іншому за відповідь, напевне, поставив би й більше. Я теж чекаю від дівчинки чогось такого... Вважають, що людина стає кращою і сильнішою, якщо від неї вимагають більшого, ніж вона робить...

Чи вважаєте ви правильною цю педагогічну позицію вчителя?

Чи правильні його підходи до оцінки праці дівчинки?

Опишіть свої психолого-педагогічні пошуки шляхів до дитини.

Розв'язання. У даній ситуації педагогічна позиція вчителя явно має вади. Чітко виявляються слабкі місця педагогічної діагностики вчителя. Незавжди спрогнозувати і подальший стан Олени, якщо учитель вчасно не перегляне свою позицію і не перестане систематично занижувати оцінки дівчинці. Учні найбільш болісно реагують на несправедливість з боку вчителів, особливо на необ'єктивність оцінки. Психологічна сліпота вчителя може породити інтелектуальне й емоційне блокування дитини.

Головна ж мета діяльності вчителя повинна полягати в тому, щоб створити кожному учню ситуацію успіху, вселити дитині віру в себе. Шукати своїх шляхів емоційного контакту з дітьми.

Ситуація. Директор однієї школи у дитинстві пережив складну ситуацію. До восьмого класу хлопець вчився добре. А потім через нові захоплення відстав з математики. В результаті на черговій контрольній роботі він неправильно розв'язав задачу, за що й дістав двійку, хоча іншим учням за таку саму помилку вчителька поставила трійки. Виникла образа на несправедливість, що призвело до повного відвертання від предмета. Якось вчителька сказала: "Я вважала, що ти здібний, а ти..." Після цього стан справ погіршився настільки, що із 9-го класу цієї школи учень повинен був піти. Почав працювати, навчаючись у вечірній школі. До математики ставився боязко. Але вчителька одного разу сказала: "Але ж ти здібний! Ось тобі задачі для вищої школи. Впевнена — справишся!" І учень справився, повірив у себе і вчителів. І як результат цієї віри — вступ до педагогічного інституту на історичний факультет, закінчення його з відзнакою і подальша робота директором у тій самій школі, звідки довелося піти.

Уже в процесі його педагогічної діяльності з'явилось переконання: якщо не бажаємо "зламати" дитину в період формування її особистості, маємо мету

допомогти в розвитку, оберігаючи природну індивідуальність, то ні в якому разі не можна позбавляти дитину чекання *завтрашньої радості, віри у свої можливості, сподівань на позитивні перспективи у майбутньому.*

Ситуація. На уроці української мови учні самостійно виконували вправу. Сергійко щось уважно писав. Він — двічник, маленький на зріст, худенький, завжди чимось наляканий. Вчителька похвалила Сергійка за його працьовитість. Тут хтось із дітей іронічно зауважив: “То, може, він уже на відмінно став учитися?” Всі в класі засміялися, бо знали, що Сергійко і «відмінно» ніяк не поєднуються. Але вчителька серйозно відповіла, якщо Сергійко правильно виконав завдання, то заслужено може отримати задовільну оцінку. Роботу над вправою закінчено, вчителька просить Сергійкові принести зошит до столу. Проте в зошиті тільки номер вправи записано і більше нічого. “Сідай, Сергійку, 10 балів”, — звучить на всю класну кімнату голос вчительки. Клас був вражений — перші 10 балів Сергія! Він швиденько сів за парту, а зошит сховав у портфель. Після закінчення уроку Сергійко довго збирав свої речі, наче очікуючи, поки вийдуть однокласники. Вчителька покликала його до столу і тихенько сказала: “Я сьогодні до шістнадцятої у школі. Зробиш вправу і покажеш мені. Добре?” Сергійко мовчки закивав головою. Після уроків він з радісним обличчям заніс зошит в учительську і показав правильно виконану вправу.

Ситуація. Їй дістався складний клас, за один рік в 4-В змінилося декілька вчителів. Швидко вдалося “прибрати до рук” (приборкати) класний колектив, крім одного учня — К.Б. Завжди переможець, але за знаннями — найслабший у класі. Тому кожний виклик до дошки був ударом по його самолюбству. Усунути недоліки в знаннях самостійно не міг, а допомоги ніхто не пропонує. Та й прийняти її від однокласників вважав за принизливе. Якось вчителька попередила дітей: “Жодного поганого слова про своїх друзів не говорити, відзначати лише хороше”. При цьому потайки від усіх дітей самовпевненому хлопцеві сказала: “Запитаю тебе лише тоді, коли разом зі мною вивчиш все, що тобі не вдається”. І одного разу клас був приємно здивованим. Для розв’язування було надано важку задачу, і одним з перших, хто її розв’язав, був К.Б. Тепер йому будь-що захотілося закріпити за собою набрану висоту. Старалися всі: і К.Б., і вчителька, і клас, який бурхливо виражав свою радість, повагу до однокласника, за прикладені зусилля.

Ситуація. «Одного разу із всіх бажаючих відповісти по карті вчитель Олег Іванович викликав Михайла. Учень був хлопчиком старанним, але не завжди добре готувався до уроку. До того ж був неквапливим і незграбним. Учитель задав йому неважке завдання знайти на карті Австралію, але почувши, що його викликають, Михайло так розгубився, що ледве піднявся із-за столу. Боязко підійшовши до столу учителя, він винувато подивився на нього і повернувся до карти. Вчитель побачив його стан, підійшов до нього, поклав руку на плече і лагідно сказав: «Не хвилюйся, Михайле, все буде добре. Ось указка, починай сміливіше! Ти ж розумієш». Цими словами Олег Іванович намагався вселити хлопчикові впевненість в собі. Кузин повільно підійшов до карти, але замість Східної кулі, він підійшов до Західної. В

класі почався шум. «Хвилинку, друзі, не будемо заважати людині, — сказав учитель. — Михайло зараз сам зрозуміє. Тільки, будь-ласка, спокійніше». Але Кузин стояв на тому ж місці. З ним діялось щось недобре. Потім хлопчик буде говорити, що він дійсно бачив не дві, а одну півкулю.

Між тим Олег Іванович поводив себе стримано. Інший би на його місці зробив би за час цієї сцени не одне зауваження, на когось крикнув би і посадив Михайла на місце. Однак обличчя учителя залишалося спокійним, погляд уважним, але не суворим. Заспокоївши клас жестом, він покликав до себе Михайла і сказав: «Такі ситуації бувають, Михайле. Людина хоче розповісти дуже важливе і добре підготовлена, але їй щось заважає, й перш за все хвилювання. Таке трапляється навіть з відомими артистами: знаючи напам'ять роль, вони, вийшовши на сцену, чомусь її забувають, і їх рятує лише суфлер. Підійдемо разом до карти і добре подумаємо».

Взявши хлопчика за руку, Олег Іванович підвів його до карти півкуль і сказав: «Дай відповідь спочатку, скільки є півкуль? Ти ж це напевно знаєш». «Дві — Західна та Східна», — відповів Кузин. «Ось бачиш, добре! Я не мав сумнівів, що ти відповіси. А тепер знайди, в якій півкулі більше частин світу?». «В Східній півкулі», — сказав Михайло. «Правильно. Подумай, де нам шукати Австралію? До якої півкулі треба підійти?».

Як пізніше з'ясувалося Михайло, тільки після цих слів перед очима у нього з'явилося два круги, розфарбовані різними кольорами, виплила зелена Австралія, яку без успіху шукав у Західній півкулі.

Раптом Кузин почав говорити так, як ніколи! Впевнено і рішуче. Олег Іванович не рушав з місця до кінця відповіді, щоб не відволікти і не завадити, слухав Михайла з великою повагою. Він не приховував своєї радості за успіх Михайла. Коли учень закінчив свою розповідь, Олег Іванович голосно сказав: «Молодець. Ти ж знаєш все відмінно. Навіть краще, ніж написано в підручнику. Дякую за відповідь». Михайло був щасливий. На перерві він ходив по коридору справжнім героєм».

✂ ПЕДАГОГІЧНИЙ МАЙСТЕР-КЛАС ✂

Педагогічний майстер-клас (від англ. майстер – кращий у якій-небудь сфері, клас – заняття, урок) – локальна технологія трансляції педагогічного досвіду, яка демонструє конкретний методичний прийом, метод, методика викладання або педагогічну технологію. Це одна з форм розповсюдження власного педагогічного досвіду, ефективного професійного навчання. Це особливий жанр узагальнення і поширення педагогічного досвіду, що представляє собою фундаментально розроблений оригінальний метод або авторську методику, що спирається на свої принципи і має певну структуру.

Майстер розкриває Учасникам авторську систему роботи. МК створює умови для зростання педагогічної майстерності на основі рефлексії власного педагогічного досвіду.

Завдання майстер-класу: створення умов для професійного самовдосконалення педагогів; вивчення авторської моделі занять в режимі демонстрованої педагогічної технології; впровадження вчителем-майстром педагогічного досвіду шляхом прямого і коментованого показу послідовності дій, методів, прийомів і форм педагогічної діяльності.

Тема. ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИЙ ПІДХІД В НАВЧАННІ: ПРОБЛЕМИ, ПОШУКИ, РІШЕННЯ

Мета: презентувати досвід роботи вчителів початкової ланки загальноосвітньої школи з проблеми семінару та показати результативність роботи з проблеми; сприяти підвищенню професійної компетентності педагогів, прагненню до самоосвітньої діяльності; сприяти формуванню комунікативних умінь та навичок методичної діяльності.

Учасники майстер-класу: вчителі початкових класів, учні 3 - 4 класів

Тезаурус: диференціація, диференційоване навчання, диференційований підхід до навчання, здібності, індивідуальність

План проведення

I. Організаційний етап

Добрий день, шановні колеги!

Сьогодні наш майстер – клас буде присвячений важливій проблемі – проблемі диференційованого підходу в початковій школі. Але спочатку налаштуємось психологічно на нашу подальшу роботу. В цьому нам допоможуть інтерактивні вправи.

Вправа «Стрічка знайомств».

- Умовою ефективною праці є невимушене, неформальне спілкування. Передусім давайте познайомимося. Передаючи стрічку, по черзі називатимемо себе, і нехай кожен скаже, чим він пишається, який він. (Наприклад, мене звать Антоніна, я пишаюся тим, що займаюся улюбленою справою – навчаю і виховую дітей).

Підсумок. Подивіться, яке чудове вийшло у нас мереживо. Кожний із нас неповторний, має свої індивідуальні риси, якості, розвиток, а отже, формує власний підхід у навчанні і вихованні учнів. Але спільним, мабуть, є прагнення дізнатися більше, щоб підвищити ефективність навчання та виховання, сприяти гармонійному розвитку особистості.

Рефлексія: що Ви відчували під час виконання цього завдання? З якою метою, на вашу думку, виконують цю вправу?

Вправа «Самооцінювання».

- Для того щоб визначити, хто з нас як орієнтується у темі заняття, пропоную виконати таку вправу: «Перед вами будинок. Він символізує тему сьогоденного заняття. У кожного є особиста позначка. Подумайте і розмістіть свою картку там, де ви зараз перебуваєте у своїй діяльності відносно диференційованого навчання, а в нашому випадку відносно будинку. Якщо зовсім не знайомі або не лежить душа до такої роботи – ви поза малюнком; якщо чули і знаєте, але ще не застосовували – біля будинку; якщо вже використовували у практиці – сміливо заходьте до будинку, але визначте рівень, якого досягли, тобто поверх».

Вправа "Мозковий штурм"

Мета: активізувати учасників, підготувати їх до виконання наступних вправ.

Очікування: підвищення рівня інформованості щодо даної проблеми.

Ресурсне забезпечення: ватман, роздатковий матеріал (документи), маркери.

Хід вправи:

Тренер озвучує завдання: (поділ на групи – скласти пазли картинки)

1 група – розшифрує поняття «здібності»

2 група – розшифрує поняття «індивідуальність»

3 група – розшифрує поняття «диференціація».

Після виступів кожної з груп, тренер узагальнює інформацію.

II. Основна частина

1. Презентація педагогічного досвіду Майстром «Диференційований підхід у навчанні молодших школярів».

Диференціація навчання – основа врахування індивідуальних особливостей і розумових здібностей кожного учня.

Державним стандартом початкової загальної освіти передбачено одне з найголовніших завдань школи – всебічний розвиток та виховання особистості через формування в учнів бажання і вміння вчитися, повноцінних мовленнєвих, читацьких, обчислювальних умінь і навичок відповідно до пізнавальних можливостей дітей молодшого шкільного віку.

Мета початкової школи полягає у спрямованості її діяльності на забезпечення інтелектуального, соціального, морального і фізичного розвитку кожної особистості. Це – навчити всіх, без винятку, добре читати, писати, рахувати, в кожного учня формувати вміння самостійно працювати з підручником, посібником. Одним із головних шляхів реалізації цих завдань є диференціація.

Найбільш корисний масовий і доступний диференційований підхід – так званий внутрішній, з врахуванням індивідуальних особливостей учнів на кожному уроці (добір спеціальних вправ, зорієнтованих на окремих школярів із різними здібностями, оптимальне поєднання колективної, групової та індивідуальної роботи). Диференціація навчання передбачає застосування методів, організаційних форм, спрямованих як на підтягування відстаючих у навчанні, так і на поглиблення знань учнів, що вчать з випередженням.

Диференційовані завдання передбачають індивідуальну роботу з усіма категоріями учнів, конкретну допомогу кожному для максимального розвитку його розумових здібностей, дають змогу одночасно працювати з учнями різного рівня готовності до навчальної діяльності.

Сутність зовнішньої і внутрішньої диференціації

Розрізняють два види диференціації: внутрішню і зовнішню. Часто вживають інші терміни: внутрішня диференціація – рівнева диференціація; зовнішня диференціація – профільна диференціація.

Перший вид диференціації – рівнева диференціація виражається в тому, що, навчаючись в одному класі, за одною програмою і підручником, учні можуть засвоювати матеріал різного рівня складності. За цих умов визначальним повинен бути не середній і не високий рівень вимог до результатів навчання, в якому формулюються мінімально необхідні вимоги до засвоєння знань. Рівнева диференціація навчання є запорукою розвитку дітей з різними здібностями й інтересами.

Другий вид диференціації – зовнішня диференціація. Зміст зовнішньої диференціації полягає в конкретній спеціалізації навчання в області стійких пізнавальних інтересів, схильностей і здібностей школярів з метою створення умов для їх максимально-індивідуального розвитку.

Зовнішня диференціація в свою чергу поділяється на:

- регіональну – за типом шкіл (спецшколи, гімназії, ліцеї, коледжі, приватні школи, комплекси);
- внутрішньошкільну (рівні, профілі, відділення, поглиблення, нахили, потоки); по паралелях (групи і класи різних рівнів: гімназійні, класи компенсуючого навчання и т.д.);
- між класами (факультативні, збірні, різновікові групи).

Види диференціації:

1) Диференціація за ступенем складності – це добір різноманітних завдань, які можна класифікувати таким чином: завдання, що потребують різної глибини узагальнення і висновків; завдання, розраховані на різний рівень теоретичного обґрунтування роботи, що виконується; завдання репродуктивного і творчого характеру.

Завдання пропонуються на картках чи на дошці. Легше завдання позначається синім кольором, складніше – червоним. Діти самі обирають завдання, що вчить їх оцінювати свої можливості.

2) Диференціація за ступенем самостійності – всім учням пропонуються завдання однакової складності, але при цьому диференціюється міра допомоги різним групам школярів. Зокрема, кількість інформації про хід розв'язання допускається від найбільш повної до найстислішої.

У завданнях першій групі учнів вказується лише мета, а шляхи її досягнення вони знаходять самі. Учням другої групи дається підказка. На що слід звернути увагу під час роботи над завданням. З учнями третьої групи детально розглядається послідовність мислительних операцій, необхідних для пошуку рішення.

3) Диференціація за обсягом передбачає завдання однакового змісту, але диференціюється або його обсяг, або час на його виконання.

4) Наступний вид диференціації – багаторазове пояснення. Рівень засвоєння у школярів різний і залежить від багатьох факторів. Тому вже при поясненні нової теми важливо забезпечити індивідуальний темп просування дитини

в засвоєнні, допомогти кожній дитині включитися в навчальний процес. Таку можливість дає організація багаторазового пояснення.

5) Диференціація навчальних завдань по рівню творчості.

Такий спосіб передбачає різноманітність в характері пізнавальної діяльності школярів, яка може бути репродуктивною або продуктивною (творчою).

6) Диференціація завдань по об'єму навчального матеріалу.

Даний спосіб диференціації передбачає, що учні 2-ої і 3-ої групи виконують крім основного також ще і додаткове завдання, аналогічне до основного, однотипне із ним.

Необхідність диференціації завдань по об'єму обумовлена різним темпом роботи учнів. Повільні діти, а також діти із низьким рівнем навчання, як правило не встигають виконати самостійну роботу до моменту її фронтальної перевірки в класі, їм потрібно для цього додатковий час. Інші діти затрачають цей час на виконання додаткового завдання, яке не є обов'язковим для всіх учнів.

Прийоми диференціації навчальних завдань.

Прийоми опитування

Дуже часто на уроках форми опитування спрямовані на пошук прогалин і недоліків у знаннях учнів. А адже це має бути пошук достоїнств, знань і умінь. Головне завдання в ході опитування - підтримати, допомогти, навчити.

Приєм 1. Солідарне опитування.

Учень, викликаний до дошки, не може впоратися із завданням. Звертаємося до класу із запитанням: Хто може виконати це завдання? Потім з числа бажаючих вибираємо найбільш пріоритетним (того, хто перебуває в хороших відносинах із які відповідають), і пропонуємо йому пошепки допомогти товаришеві і навчити його так, щоб той міг сам виконати завдання.

Приєм 2. Взаємоопитування.

Три учні, підготовлені провести опитування тих, хто хотів би відповісти на "12", на "9" і на "6", сідають кожен на своєму ряду і запрошують бажаючих. Якщо учень записався в групу, де він швидко відповів на питання і отримав "6", він може мігрувати в групу більш високої якості і спробувати щастя там.

Приєм 3. Тихий опитування.

Бесіда з одним або декількома учнями відбувається напівпошепки, в той час як клас зайнятий іншою справою, яку запропонував учитель.

Приєм 4. Захисний лист.

Учень нерідко приходиться на урок невідповідним. У таких випадках звичайні два сценарії Перший: строгий вчитель перед кожним уроком перевіряє знання. Попався - покараний, не трапився - пощастило... Така гра в "кошки-мишки" породжує недовіру і багато інших негативних ефектів.

Другий: Перед кожним уроком, завжди в одному і тому ж місці, лежить "Лист захисту", куди кожен учень без пояснення причин може вписати своє прізвище і бути впевненим, що його сьогодні не спитають. Зате вчитель, підшиваючи ці листи, тримає ситуацію під контролем.

Приєм 5. Ідеальний опитування (майже жарт).

Ідеальний опитування - коли опитування немає, а функції його виконуються. Учні самі оцінюють ступінь своєї підготовки і повідомляють про це вчителя.

Прийоми подачі домашнього завдання

Шкідливий і досить поширений прийом - покарання домашнім завданням підвищеного обсягу або складності. Але якщо вже ставити, то задавати з максимальною користю.

Прийом 1. Три рівні домашнього завдання.

Учитель одночасно задає домашнє завдання трьох рівнів. Перший рівень - обов'язковий мінімум. Головне властивість цього завдання: воно має бути абсолютно зрозуміло і посилено будь-якому учневі.

Другий рівень - тренувальний. Його виконують учні, які бажають добре знати предмет і без особливих труднощів засвоюють програму. Ці учні можуть звільнитися від завдання першого виду.

Третій рівень - творче завдання. Зазвичай воно виконується на добровільних засадах і стимулюється учителем високою оцінкою і похвалою.

Прийом 2. Завдання масивом.

Задається великий масив завдань відразу на досить великий проміжок часу. Наприклад, з 50 завдань учень повинен виконати 20. Важливий психологічний ефект: самостійний вибір завдання дає можливість самореалізації для учня.

Прийом 3. Сам собі вчитель.

Протягом останніх 10 хвилин уроку пропонуємо учням придумати найбільш цікаву форму і зміст домашнього завдання. Хто яке домашнє завдання для себе придумав, той і буде його виконувати. Хто не зумів чи не захотів придумати, тому домашнє завдання формулюємо самі.

Прийом 4. Ідеальне завдання.

Досить схожий з прийомом 3. Учитель не дає ніякого певного завдання, але функція домашньої роботи виконується, тобто вчитель пропонує школярам виконати вдома роботу за їх власним вибором і розумінню.

2. Представлення системи роботи

Власний досвід роботи дозволяє зробити висновок, що епізодичне використання диференційованих завдань не дає істотних змін у знаннях і розвитку дітей. Диференційовані завдання мають бути постійною формою навчання. Враховуючи те, що рівень готовності учнів до навчальної діяльності різний, конструюються диференційовані завдання для школярів з різними навчальними можливостями. Тому необхідно використовувати такі завдання, що поєднують навчальний процес усього класу з допомогою тим учням, які повільніше сприймають матеріал, і постійним удосконаленням умінь та навичок сильніших учнів.

Отже, основне призначення диференційованих завдань у тому, щоб, знаючи і враховуючи індивідуальні відмінності в навчальних можливостях школярів, забезпечити для кожного з них оптимальний характер пізнавальної діяльності у процесі навчальної роботи. Диференційована форма навчання застосовується для роботи з усіма учнями, але особлива увага приділяється тим дітям, які мають низький рівень навчальних досягнень. Для них потрібно добирати завдання, які спрямовані на активізацію процесу сприймання та осмислення нового матеріалу,

вчасно надавати допомогу в ході його початкового закріплення, вчити найпростіших способів раціонального мислення.

На етапі актуалізації опорних знань використовується підготовка до вивчення нового матеріалу і робота дворівневих груп, що дозволяє систематично повторити вивчений матеріал, готує учнів до усвідомлення нового матеріалу.

На етапі вивчення нового матеріалу використовуються способи:

- багаторазове пояснення, яке допомагає кожній дитині включитись у навчальний процес, ефективно засвоювати новий матеріал;
- поєднання фронтальної, парної та індивідуальної роботи, що дозволяє застосувати в процесі вивчення нового матеріалу колективну роботу, роботу в парах та індивідуальну роботу;
- вироблення правильного свідомого виразного читання, що дає змогу значно вдосконалити навички читання школярів.

На етапі закріплення вивченого матеріалу застосовуються такі способи:

- зменшення міри допомоги слабшим і ускладнення завдань сильнішим учням, що сприяє переходу сильних учнів до творчих завдань, а слабшим учням – навчитися працювати самостійно;
- варіативна робота над задачами, яка дає змогу навчити кожен дитину самостійно розв'язувати задачі;
- додаткові завдання до основного, які допомагають кожній дитині відшукати самостійний шлях вирішення проблеми на різних етапах розвитку;
- вільний вибір варіантів, який дає можливість кожній дитині самостійно вибрати завдання різної складності;
- складання учнями плану, який допомагає виділити головну думку, переказати прочитане за планом.

У своїй роботі я практикую диференційовані домашні завдання. Вони теж диференціюються за рівнем складності і самостійності. Обсяг диференційованих домашніх завдань такий, що їх перевірка вчителем займає не більше 5 хвилин. Якщо учням пропонуються спільні домашні завдання, то при цьому диференціюється міра допомоги різним групам школярів. Так учні першої групи, які засвоїли матеріал уроку на високому рівні, самостійно виконують домашнє завдання. Учні другої групи виконують домашнє завдання з різною мірою допомоги (алгоритми, пам'ятки, опорні таблиці тощо). Учні третьої групи, які мають низький рівень навчальних досягнень, виконують завдання за зразком. Поряд з домашніми завданнями, спільними для всіх учнів, готуються також індивідуальні завдання, які дають можливість дітям працювати не тільки відповідно до рівня своєї підготовки, а й відповідно до розвитку своїх індивідуальних здібностей. Для сильних учнів це завдання творчого характеру. Також індивідуальні домашні завдання добираються для того, щоб ліквідувати прогалини, які виникли в знаннях окремих дітей. Для них завдання готуються на спеціальних картках.

Найбільш активним учням, які на уроці добре засвоюють навчальний матеріал, пропонується виконати завдання, необхідні для наступного уроку, наприклад, підібрати прислів'я, приказки, загадки, скоромовки, цікаві повідомлення до теми уроку. Деяким учням, як заохочення, надається право самим визначити

домашнє завдання. Завдання на вибір стимулюють роботу кожного учня. Таким чином, під час виконання диференційованих домашніх робіт від нижчого рівня до вищого розширюються і поглиблюються знання учнів, формуються загальнонавчальні уміння і навички, зокрема, вміння працювати самостійно з посібниками. Водночас створюються умови для розвитку творчих здібностей сильніших школярів, а найслабші учні ефективніше засвоюють програмовий матеріал.

3.Проведення імітаційних ігор

Вправа “Джерело знань” (10хв.)

Поділ учасників на 4 групи (за порами року).

Мета: сприяти актуалізації раніше набутих знань учасників тренінгу.

Очікування: вправа дає учасникам можливість для самовираження, формує позитивний настрій на роботу.

Ресурсне забезпечення: роздатковий матеріал, ватман, маркери.

Хід вправи:

Уточнимо значення використаних понять. Ви отримуєте контрольний лист. У ньому визначено певну проблему. Треба продовжити речення, сформулювати власне розуміння нижченаведених понять. Час для обговорення - 3 хв. Відповідь групи на запитання – до 1хв.

Питання:

1 група: Диференціація – це ...

2 група: Диференційований підхід – це ...

3 група: Диференційоване навчання – це ...

Вправа «Конверт проблем». (5 хв.) Робота в групах.

- Сформулюйте на аркуші найбільші проблеми у роботі з дітьми з даної теми і покладіть до конверта. Обміняйтесь. Дайте поради, як краще вирішити це питання. Вони повинні бути конкретними і дієвими.

Вправа “Лабіринт ідей ” (15хв.)

Мета: сприяти виробленню в учасників умінь працювати з різною інформацією в умовах обмеженого часу.

Ресурсне забезпечення: роздатковий матеріал, маркери.

Очікування: розвиток навичок дослідження, аналізу, узагальнення.

Хід вправи:

Кожна група отримує пакет з інформацією. Учасник самостійно опрацьовує її. Після цього – учасники групи разом аналізують дану інформацію, роблять висновки. Пізніше інформують присутніх. Час для опрацювання та обговорення – 7хв. Відповідь групи на запитання – до 4 хв.

Засоби диференціації

I група (заповнити схему). *Захист теоретичних аспектів.*

II група

Аспект1. Диференціація навчання - негуманний спосіб розподілу учнів на різнорівневі групи (Захист негативних аспектів).

III група

Аспект 2. Диференціація навчання - спосіб розкриття індивідуальних здібностей учнів в умовах класно-урочної системи (захист позитивних аспектів).

Особистість учителя має велике значення у впровадженні будь-яких інноваційних процесів.

4. Моделювання (учасники виконують виконують самотійну роботу з конструювання власної моделі заходу в режимі технології Майстра)

Шановні колеги! Послухайте Притчу, яким повинен бути справжній вчитель та використовуйте ці поради у професійній діяльності.

Одного разу вирішив янгол віддати своє янголятко до школи. Взяв він його, і полетіли вони до величезної будівлі. «Треба вибрати вчителя від Серця і з янгольським терпінням, адже янголятко моє ще зовсім не янгол, воно — невгамовний пустун з непокірним характером...»

У класній кімнаті вчителька сиділа перед учнями, заклавши ногу на ногу, милувалася своїми нігтями. На кожному з них було намальоване маленьке сердечко. У той же час пильно слідкувала за учнями, які виконували контрольну роботу, і павиним криком припиняла будь-яку спробу списування, «Ханжа... Не від Серця вона...»

У наступному класі учень записував на дошці речення, яке диктував учитель: «Найголовнішого очима не побачиш, пильне тільки Серце». Учень помилюся і написав «Сердце».

— Скільки разів тобі пояснювати!.. Дай щоденник... Двійка!

«Неук... Не від Серця він...». Заглянув янгол до наступного класу — там учитель поводить урок математики.

— Порахуйте, скільки разів постукає Серце протягом доби, якщо за одну хвилину воно стукає 56 разів.

Один учень, не вираховуючи, зразу вигукнув:

-80 640 разів... А за тиждень — 564 480 разів.

Діти ахнули. А вчитель грубо перебив учня:

— Як ти смієш викрикувати з місця, та ще й без мого дозволу!

«Груб'ян... Не від Серця він».

Янгол сумно подумав, залишаючи будівлю школи: «Усі згадують про Серце, але жити Серцем не хочуть...»

Засумували вчителі.

— Можливо, врятує Мудрість? — сказали вони. І знайшли Мудреця, який сидів у печері.

— О, Мудрецю, — почали благати вони, — вкажи нам шлях до Сердець наших учнів!

Сказав їм Мудрець:

— Дам вам шлях до Сердець ваших учнів, але віддайте мені натомість дар ваш!

Учителі презирнулися: якого дару від них вимагає Мудрець?

Тоді Мудрець сказав:

Якщо в когось є роздратування, дай мені роздратування.

Якщо в когось є гнів, дай мені гнів.

Якщо в когось є жорстокість, дай мені жорстокість
Якщо в когось є грубість, дай мені грубість.
Якщо в когось є сумнів, дай мені сумнів.
Якщо в когось є ненависть, дай мені ненависть.
Якщо в когось є погані думки, дай мені погані думки
А якщо дасте пригорщу дурних звичок, я прийму і ці запилені брязкальця.
Але не забудьте, чого вартий той, хто відніме раз подароване.
Отже, я прийняв увесь бруд вашого Серця, і Воно стає чистим.
А вам відкриваю Мудрість: шляхом до Серця учня
І нехай кожен педагог скаже:
Я — Вчитель Любов і Відданість, Віра і Терпіння.
Я — Радість і Спів-радість, Страждання і Спів-страждання.
Я — Істина і Серце, Совість і Благородство.
Я — Той, хто Шукає і Дарує, Вбогий і Багатий.
Я — Вчитель і Учень, Вихователь і Вихованець.
Я — Вчитель від Бога і Співробітник у Бога.
Молюсь тобі, серце моє, дай мудрості осягати моменти істини в житті дітей!
— Шановні колеги, я гадаю, що поради Мудреця ви будете втілювати у своїй професійній діяльності.

III. Афішування – представлення результатів діяльності Слухачів

Самоаналіз проведених уроків, аналіз відвіданих уроків учасниками майстер-класу.

Підсумки майстер-класу

Метод «Прес»

Підсумовуючи нашу роботу, закінчіть думку:

Сьогодні мене вразило...

Сьогодні мені згадалося...

Мені запам'яталося ...

Мене дратувало...

Мені було цікаво...

Мене порадувало...

Спілкування було...

Дякуємо за увагу! До нових зустрічей!

Тема. РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ УЧНІВ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Мета: популяризувати досвід роботи з теми «Розвиток пізнавального інтересу у загальній структурі навчальної діяльності учнів молодшого шкільного віку»; ознайомити з методами і засобами навчання для реалізації змісту уроку та намічених на уроці навчально-виховних завдань.

Завдання:

- Провести аналіз щодо нових освітніх методик;
- Організувати професійне самовдосконалення та самоосвіту;
- Формувати вміння командної взаємодії.

Ключове поняття: технології.

Глосарій: технології; педагогічні інноваційні технології; компетенція; компетентність; професійна компетентність педагога.

ХІД МАЙСТЕР – КЛАСУ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ЕТАП

ВПРАВА «КОЛЬОРИ»

Мета: підготувати учасників до успішної діяльності; створити комфортну атмосферу, гарний настрій; сприяти згуртованості групи.

Обладнання: картки - смайлики різного кольору: червоний, жовтий, синій.

Хід вправи:

Всі учасники вибирають картку певного кольору.

Тьютор:

- Коли ви заходили, то кожен з вас обрав картку певного кольору. Психологи доводять, що червоний колір означає оптимізм, гарний настрій; жовтий колір – пізнання істини; синій колір - душевний підйом. З таким настроєм ви сьогодні прийшли на тренінг.

Але картки нам також допоможуть об'єднатися у групи для подальшої роботи (об'єднання у групи учасників тренінгу)

ВПРАВА «ОЧІКУВАННЯ»

Мета: сприяти формуванню побажань учасників щодо участі їх у тренінгу; формувати їх професійні прагнення.

Обладнання: кленові листочки 3-х кольорів

Хід вправи: написані незакінчені речення: «Від тренінгу я очікую... », «Від себе я очікую... ».

Кожен учасник зачитує вголос свої очікування та наклеює «клен»

II. ПРЕЗЕНТАЦІЯ ДОСВІДУ РОБОТИ

Вправа «Методична скарбниця»

Мета: популяризувати досвід роботи вчителя.

Обладнання: презентація досвіду роботи з теми «Розвиток пізнавального інтересу у загальній структурі навчальної діяльності учнів молодшого шкільного віку»

Хід вправи:

Майстер: Тема нашого тренінгу «Розвиток пізнавальної активності учнів засобами інтерактивних технологій»

Моя ідея полягає в тому, щоб використовуючи методику навчання в початкових класах, забезпечити значущість пізнавального інтересу у загальній структурі навчальної діяльності, а також діяльність у формуванні та розвитку компетентностей учнів для реалізації їх потенціалу та успішної навчальної діяльності в подальшому.

Перед нами постає питання: « Без чого не може існувати сучасна школа?» Це, звичайно, без високо кваліфікованих вчителів, доброї матеріально - технічної бази, учнів та сучасних методів та форм навчання.

В.О. Сухомлинський казав: «Школа повинна бути місцем, де кожна дитина має бути прийнятою такою, якою вона є: зі своїми почуттями, думками,

проблемами, навіть невміннями і невдачами. Успіх у навчанні-єдине джерело внутрішніх сил дитини, що народжує енергію для подолання труднощів, бажання вчитися».

Тема мого досвіду співзвучна проблемі реформування сучасної освіти: формування самостійної, ініціативної, вдумливої особистості через впровадження активних форм і методів навчання, серед яких провідне місце займає розвиток пізнавального інтересу учнів.

Потенціал продуктивних методик і технологій є дуже високим і реалізація його впливає на досягнення такого результату навчання як компетентність.

Життєві компетентності школярів: пізнавальна, комунікативна, соціальна, полікультурна, інформаційна, компетентність саморозвитку і самоосвіти, ставлення до свого здоров'я.

Сучасний урок вже не можна уявити собі без новітніх технологій. Зовсім звичними на уроках стали прийоми інтерактивного навчання, оскільки вони передбачають створення такого навчального середовища, в якому теоретичні та практичні знання засвоюються одночасно, що дає змогу учням формувати світогляд, розвивати логічне і критичне мислення, зв'язне мовлення, індивідуальні можливості.

На уроках я дотримуюсь таких правил:

1. Виконання вчителем ролі консультанта.
2. Надання дітям ініціативи у пізнавальній діяльності; заохочення самостійності.
3. Ставити перед учнями такі завдання, з якими вони впораються.
4. Створення емоційно стимулюючого навчального середовища.
5. Здійснення навчально-виховного процесу в атмосфері взаємодії, емоційної співдружності.
6. Створення можливостей для максимальної самореалізації кожного учня.
7. Поступове часткове заміщення вчителя учнями – консультантами.

Мета інтерактивного навчання – створювання комфортних умов навчання, при яких учень відчуває свою успішність, свою інтелектуальну досконалість, що робить продуктивним сам освітній процес.

Суть інтерактивного навчання полягає у тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учнів. Це базується на співпраці, взаємонавчанні: вчитель – учень, учень – учень. При цьому вчитель і учень – рівноправні, рівнозначні суб'єкти навчання.

Технологія досвіду сприяє рішення наступних проблем:

Ø підвищення ефективності уроку, як основної одиниці навчально-виховної діяльності;

Ø створення на уроках умов для отримання почуття радості і задоволення від навчання та бажання вчитися;

Ø особистісна спрямованість навчання і виховання;

Ø активізація навчальної діяльності учнів на уроках;

Ø розвиток пізнавальних здібностей учнів.

Реалізація педагогічних технологій дозволяє підвищити якість педагогічного

процесу, рівень навчальних досягнень, забезпечує комфортність, емоційну задоволеність.

Розкриваючи проблему «Розвиток пізнавального інтересу у загальній структурі навчальної діяльності учнів молодшого шкільного віку», стараюся ставити перед учнями таку мету, яка б викликала захоплення.

МЕТОДИКА “ОДЯГАЄМО КАПЕЛЮХИ МУДРЕЦІВ” НА СТАДІЇ ПОВІДОМЛЕННЯ ТЕМИ, МЕТИ І ЗАВДАНЬ УРОКУ

Графічний спосіб організації учбового матеріалу. Малюнок форма, зміст якої в тому що в середині аркуша або дошки записується основне слово (ідея, тема), а по боки від нього фіксується інформація, якимось чином з ним пов'язана. У центрі тема, довкола неї – великі змістовні одиниці, поєднуємо їх прямими лініями з темою.

МЕТОДИКА “ОДЯГАЄМО КАПЕЛЮХИ МУДРЕЦІВ” НА СТАДІЇ ПІДСУМКІВ РОБОТИ

Підбиття підсумків – це дуже важливий етап уроку. Саме тут з'ясовують зміст зробленого; установлюють зв'язок між тим, що вже відомо, і тим, що знадобиться дітям у майбутньому.

Функції підсумкової інтерактивної вправи:

- з'ясувати зміст опрацьованого;
- порівняти реальні результати з очікуваними;
- зробити висновки;
- закріпити чи відкоригувати засвоєння;
- окреслити нові теми для обмірковування;
- установити зв'язок між тим, що потрібно засвоїти, навчитися у майбутньому;
- скласти план подальших дій.

Найважливіша функція висновків – це повернення до результатів навчання і можливість переконатися, що учні їх досягли.

Стадії підсумкового етапу уроку:

1. Установлення фактів (що відбулося?);
2. Аналіз причин (чому відбулося?);
3. Планування дій (що робити далі?).

На першій стадії – використовую відкриті запитання (Як? Чому? Що?); виражаю почуття, говорю про зроблене, а не про те, що могло бути зроблене.

На другій стадії - запитую про причини (Чому? Як? Хто?); заглиблююся у відповіді (Чому цього немає? Що було б, якби ...?); шукаю альтернативні теорії (Чи є інша можливість?); добираю інші приклади (Де ще відбувалося щось подібне?).

На третій стадії – домагаюся, щоб учні взяли на себе зобов'язання щодо подальших дій.

САМООЦІНКА РОБОТИ НА УРОЦІ

1. Дана тема мені зрозуміла...
2. Я знаю, як...
3. Я вмію...

4. У мене вийшло...
5. Я зрозумів помилку...
6. Я задоволений своєю роботою...

ПРАЦЮЮЧИ В ГРУПІ, Я ОЦІНЮЮ СВОЮ РОБОТУ

1. Я намагався зрозуміти всі думки, які висловлювалися в класі.
2. Якщо мені подобалася якась думка, я говорив про це.
3. Я пропонував свої ідеї і розповідав усе, що я знаю з даної проблеми.
4. Я брав участь у обговоренні і не перебивав інших.
5. Я записував усі думки.
6. Я зробив підсумок роботи групи.
7. Я презентував іншим роботу групи.
8. Я був добрим партнером у групі.
9. Я задоволений своєю роботою в групі

По роботі над проблемою «Використання інтерактивних технологій з метою розвитку творчої особистості» для вчителів I ступеня навчання рекомендую використовувати:

Ø створення вчителем на кожному уроці комфортного, творчого мікроклімату для всіх суб'єктів навчально-виховного процесу;

Ø знання індивідуальних особливостей учнів, їх вдосконалення і розвиток;

Ø вчитель не повинен нав'язувати свою думку, утримуватись стереотипів;

Ø застосовування в роботі інтерактивних методів навчання, розвивальні вправи на розвиток творчих здібностей, дидактичні ігри;

Ø заохочування і підтримування самостійності, старанності;

Ø систематизування дитячих творчих робіт у тематичні збірки, проводити презентації творчих особистостей.

III. ПРАКТИЧНА РОБОТА

Вправа «Рекламна карусель»

Мета: надати можливість учасникам узагальнити опорні знання з теми, обмінятися досвідом роботи.

Обладнання: надруковані картки з описом сучасних технологій навчання.

Хід вправи:

Майстер:

- Пропоную учасникам обрати картку та прорекламувати методи і прийоми, які Ви використовуєте у своїй роботі з метою розвитку пізнавальної активності учнів.

КАРТКА 1. МЕТОД «МОЗКОВИЙ ШТУРМ»

Це ефективний метод колективного обговорення, пошуку рішень, що спонукає учасників проявляти свою увагу і творчість. Його досягають шляхом вільного висловлювання думок усіх учасників. Він допомагає знаходити кілька рішень з конкретної теми.

Учитель на уроці називає тему дискусії та запрошує взяти участь в її обговоренні.

Правила проведення:

1. Всі учасники методу пропонують ідеї щодо розв'язання висунутої

проблеми.

2. Учень записує на дошці всі ідеї, що запропоновано.

3. Коли група вважає кількість поданих ідей достатньою, то припиняють їх подання.

4. Після збору ідей, їх групують, аналізують, розвивають групою.

5. Обирають тих, хто допоможуть розв'язати поставлену проблему.

Правила поведінки:

1. Намагатися зібрати якомога більше ідей щодо розв'язання поставленої проблеми.

2. Примусити працювати свою уяву: не відкидати жодну ідею тільки тому, що вона суперечить загальноприйнятій думці.

3. Подавати будь-яку кількість ідей або розвивати ідеї інших учасників.

4. Заборонено обговорювати, критикувати висловлювання інших і намагатися оцінювати запропоновані ідеї.

КАРТКА 2. МЕТОД «ЗАЙМИ ПОЗИЦІЮ»

Цей метод допомагає проводити дискусію зі спірної теми. Надає можливість висловитися кожному, продемонструвати різні думки з теми, обґрунтувати свою позицію або пристати на іншу позицію в будь-який час, якщо вас переконали, та назвати переконливі аргументи.

Правила проведення:

1. Учитель називає тему та пропонує висловити свою думку з досліджуваної теми.

2. Учні потрібно стати біля того плаката, що збігається з його точкою зору.

3. Учень готується обґрунтувати свою позицію.

4. Якщо після обговорення дискусійного питання учень змінив свою точку зору, то може перейти до іншого плаката і пояснити причину свого переходу, а також назвати найбільш переконливу ідею або аргумент протилежної сторони.

КАРТКА 3. МЕТОД «ПРЕС»

Метод «Прес» використовують у випадках, коли виникають спірні думки з певної проблеми і потрібно зайняти чітко визначену позицію із проблеми, що обговорюється. Метод надає можливість навчитися висловлювати свою думку з дискусійного питання аргументовано, в чіткій і стислій формі.

Структура та етапи:

1. Позиція. «Я вважаю, що ...» (висловити свою думку; пояснити, у чому полягає ваша точка зору).

2. Обґрунтування. «... тому, що ...» (навести причину появи цієї думки, тобто те, на чому ґрунтуються докази на підтримку своєї позиції).

3. Приклад. «Наприклад ...» (навести факти, що демонструють докази, адже підсилять позицію).

4. Висновки. «Отже (тому), я вважаю ...» (узагальнити свою думку; зробити висновок про те, що необхідно робити. Це заклик пристати на вашу думку).

Захищаючи свою позицію слід намагатися дотримуватися структури методу «Прес».

КАРТКА 4. МЕТОД «МІКРОФОН»

Метод «Мікрофон» надає можливість кожному висловитися швидко по черзі, відповідаючи на запитання або висловлюючи свою думку чи позицію.

Правила проведення:

1. Говорити має тільки той, хто тримає «символічний» мікрофон.
2. Відповіді не коментують і не оцінюють.
3. Коли хтось висловлюється, решта не можуть говорити або вигукувати з місця.

КАРТКА 5. МЕТОД «ПІДКАЗКА»

Вчитель пропонує учням коротку інформацію про тему, свого роду підказку, яка допоможе учням здогадатися про піде мова на уроці, викличе у них зацікавленість, бажання вивчати цю тему. Це може бути текст закону, лист, оголошення, відео- або аудіофрагмент, вірш, фото тощо.

IV. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Рефлексивна вправа «Мікрофон»

Мета: висловити оцінку учасників щодо участі їх у тренінгу; виявити рівень їх професійної майстерності.

Обладнання: мікрофон, картки з висловлюваннями

Хід вправи:

Тьютор пропонує провести рефлексивну вправу “Мікрофон”, в ході якої слухачі майстер-класу висловлюють свою оцінку відвіданого тренінгу, свої професійні наміри:

“Я сьогодні зрозумів...”;

“Я мав змогу ознайомитись з досвідом...”;

“Я мав можливість порівняти...”;

“Я дізнався...”;

“Я засвоїв...”;

“Я спробую використати (запровадити)...”;

“Використання ідей освоенного досвіду дозволяє...” та ін.

Вправа «Побажання»

Мета: висловити побажання щодо участі їх у тренінгу;

Обладнання: картки з назвою вправи

Хід вправи:

Тьютор пропонує провести вправу “Побажання”, в ході якої учасники на картках висловлюють свої побажання.

Тема. ПРОБЛЕМНЕ НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

I. Організаційний етап

1. Преамбула

Майстер озвучує вислів відомого німецького драматурга Г.Е.Лессінга «Сперечайтесь, помиляйтесь, але, Бога ради, розмірковуюте, і хоча криво, та зате самі».

2. Вправа «Очікування»

Всім учасникам пропонується написати на картках у вигляді листочків свої очікування від майстер-класу і по-черзі наклеїти їх на плакат із намальованим деревом.

II. Основна частина

1. Презентація педагогічного досвіду Майстром

Сучасна школа покликана не просто передавати учням готові знання, а формувати у них уміння вчитися, тобто самим пізнавати матеріал, відкривати для себе нове. Так формується інтерес до навчання і розвиваються пізнавальні, пошукові якості. Цим вимогам відповідає проблемне навчання.

Мета проблемного навчання полягає в забезпеченні активного ставлення учнів до оволодіння знаннями, інтенсивного розвитку їхньої пізнавальної діяльності та індивідуальних творчих здібностей.

Перше «зерно» ПН «посіяв» у педагогічну науку ще Сократ. Його відома евристична (сократівська) бесіда - це «словесний метод навчання, у процесі якого на гостре, цікаве проблемне запитання вчителя учень самостійно знаходить правильну відповідь». Вже пізніше, на початку ХХ ст., в США вчений Джон Дьюї заснував дослідну школу у Чикаго, в якій навчальний план було замінено на ігрову та трудову діяльність. Він різко критикував традиційне навчання.

Проблема (від грец. - задача, ускладнення) - складне теоретичне або практичне питання, що потребує розв'язання, вивчення, дослідження.

Проблема повинна:

- містити пізнавальне утруднення, тобто невідому галузь знань, яку необхідно пізнати;
- бути пов'язаною з емоціями суб'єкта (новизна, незадоволеність тими знаннями, що має);
- передбачати можливість висувати гіпотези;
- відбивати специфіку навчальних дисциплін.

Навчальні проблеми залежно від ролі у навчальному процесі поділяють на:

- основні: на початку уроку вчитель ставить основну проблему уроку (тему), яка активізує пізнавальну діяльність учнів щодо всього матеріалу уроку;
- допоміжні: вчитель ділить матеріал на частини і ставить допоміжні проблеми; формує самостійність, дає змогу поетапно вирішувати проблему.

Під проблемним навчанням розуміють таку організацію навчального процесу, яка передбачає створення вчителем проблемних ситуацій та організацію активної самостійної діяльності учнів щодо вирішення поставлених проблем.

Елементами проблемного навчання є:

1. Проблемна ситуація - центральна ланка ПН, інтелектуальне утруднення учня, яке виникає у випадку, коли він не знає, як пояснити явище, факт, процес дійсності, не може досягнути мети відомим йому способом дії. Це спонукає учня шукати новий спосіб пояснення чи спосіб дії.

У початкових класах найдоцільнішими і найпоширенішими прийомами створення проблемних ситуацій з метою розвитку пізнавальних інтересів, активізації пізнавальної діяльності є:

- спонукання учнів до аналізу фактів і явищ, які логічно суперечать їхньому життєвому досвіду (Метал у воді тоне. Чому не тоне пароплав?);

- показ помилок, до яких призводить незнання даної теми (Виникає трудність, коли писати *ьо*, а коли *йо*: льотчик, район, сьомий, майонез).

Проблемні ситуації породжуються проблемними задачами (чи завданнями) та проблемними запитаннями.

2. *Проблемна задача (завдання)* - форма організації навчального матеріалу із заданими умовами і невідомим розв'язком, пошук якого потребує активної розумової діяльності (аналіз факторів, з'ясування причин походження об'єктів, їх причинно-наслідкових зв'язків). Рішення може бути представлено у формі словесного міркування, математичних розрахунків, пошукової лабораторної роботи.

Наприклад:

- постановка перед молодшими школярами дослідницьких завдань (Простежте, де починає швидше танути сніг, і поясніть чому; простежте за місцем наголосу в українських словах і зробіть висновок);

- спонукання учнів до узагальнення фактів (Придивіться уважно до слова. Порівняйте слова: бур'ян - буряк, пір'я - буря. Сформулюйте певне правило на основі цього порівняння).

3. *Проблемне запитання* - запитання, на яке у учня немає задалегідь готової відповіді, учень шукає її самостійно; на відміну від звичайного запитання, не передбачає простого згадування і відтворення знань, а спонукання до пізнання нового. Наприклад, запитання «Яка цифра слідує після 5?» має відтворювальний характер, а запитання «Чому цифра 5 пишеться саме таким чином? Як утворити число 5?» носять проблемний характер.

Переваги ПН:

- розкриває розумові здібності учнів;
- викликає інтерес до учіння;
- пробуджує творчі нахили;
- виховує самостійність, активність і креативність;
- сприяє формуванню всебічно розвиненої особистості, яка спроможна вирішувати майбутні професійні та життєві проблеми.

Недоліки ПН:

- ПН не завжди можна використовувати через складність матеріалу, що вивчається, через невідповідність суб'єктів навчального процесу;
- велика затрата часу.

Умовами успішності навчання є: проблематизація навчального матеріалу (знання - діти здивовані та зацікавлені); активність дитини (знання повинні засвоюватися із задоволенням); зв'язок навчання з життям дитини, грою, працею.

Методи організації проблемного навчання на уроках у початковій школі

Метод монологічного викладу. Вчитель, пояснюючи сутність нових понять, фактів, сам створює проблемну ситуацію і сам її розв'язує, даючи учням готові висновки. Форми викладу - монолог, розповідь, лекція.

Метод діалогічного викладу. Вчитель, у створеній ним проблемній ситуації, сам ставить проблему і вирішує її з допомогою учнів, тобто вони активно беруть участь у постановці проблеми, висуванні припущень і доказу гіпотез. Форми викладу - пошукова діалог, бесіда.

Метод міркуючого викладу. Створивши проблемну ситуацію, вчитель

аналізує фактичний матеріал, робить висновки й узагальнення. Форми викладу - бесіда, лекція.

Метод евристичних завдань. Відкриття нового для учнів знання, закону, правила відбувається не вчителем при участі учнів, а самими учнями під керівництвом і за допомогою вчителя. Форма реалізації - сполучення евристичної бесіди з рішенням проблемних задач і завдань.

Метод дослідницьких завдань. Організовується вчителем шляхом постановки перед учнями теоретичних і практичних завдань, які мають високий рівень проблемності. Учень робить логічні операції самостійно, розкриваючи сутність нового поняття і нового способу дії. Форми організації дослідницької роботи - учнівський експеримент, екскурсія, збір фактів, підготовка виступу.

Метод програмованих завдань - метод, при якому учні за допомогою спеціально підготовлених дидактичних засобів, можуть здобувати нові знання і нові дії.

Реалізація вищезначених методів розкриватиме розумові здібності учнів; викликатиме інтерес до учіння; сприятиме пошуковій діяльності; пробуджуватиме творчі нахили; виховуватиме самостійність, активність і креативність; сприятиме формуванню всебічно розвиненої особистості, яка спроможна вирішувати майбутні професійні та життєві проблеми.

2. Представлення системи роботи

- Майстер повідомляє слухачам, що зараз буде представлений майстер-клас по застосуванню проблемного навчання у початковій школі.

3. Панель

Відбувається актуалізація знань учасників про технологію проблемного навчання.

4. Проведення імітаційної гри

Урок навчання грамоти (читання)

1 клас

Тема. Звук [й], позначення його буквою Й, й

Етап вивчення нового матеріалу

Мета: ознайомити учнів з тим, що звук [й] завжди м'який; розвивати аналітичне мислення, уміння швидко знаходити правильну відповідь; прищеплювати інтерес до української мови.

А) Ознайомлення з проблемною ситуацією

На дошці запис:

[с] - ...

[т] - ...

[д] - ...

[р] - ...

[п] - ...

[й] - ...

- Учні, з кожного поданого м'якого звука потрібно утворити твердий звук.

Б) Визначення проблеми

Учні по черзі до кожного м'якого звука підбирають парний твердий.

Учитель контролює.

[с] - [с']

[г'] - [с]
[д'] - [д]
[т'] - [т]
[р'] - [р]
[й] - ?

Дійшовши до звуку [й], учні стикаються з тим, що до звуку [й] неможливо підібрати парний твердий звук.

В) Вирішення проблеми

В ході колективного обговорення разом з учителем учні приходять до висновку, що звук [й] не має парного твердого і він завжди м'який.

5. Моделювання

Майстер організовує самостійну роботу учасників майстер-класу. Пропонує учасникам погрупуватися за навчальними предметами (математика, українська мова, літературне читання, природознавство, тощо) для створення проблемних ситуацій.

Під час роботи учасники користуються навчальними програмами, планами та підручниками. Майстер слідкує за роботою, яка проходить у невимушеній обстановці, при потребі дає консультації.

У кінці цієї самостійної роботи усі команди представляють свою роботу.

III. Афішування – представлення результатів діяльності Слухачів

1. Розрив

Майстер разом з учасниками підводить підсумок у формі бесіди. Учасникам дається можливість висловити свою думку щодо того чи змінилось їх враження про технологію проблемного навчання.

2. Рефлексія

Майстер пропонує звернутись до дерева сподівань, яке заповнили листочками на початку майстер-класу і визначити чи справдились очікування слухачів.

- Чи справдились ваші очікування?
- Чи є у вас деякі зауваження?
- Чи будете ви використовувати проблемне навчання у своїй практиці?
- Чи сподобався вам майстер-клас?
- Що найбільше вам запам'яталось?

Тема. ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СИСТЕМІ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

I. Організаційний етап

Я – вчитель. Я вільна, як думка одвічна. В своїх починаннях, уроках, словах. Допитливі очі й дитячі усмішки, як ті маячки, що освітлюють мій шлях.

Декілька останніх років мене цікавить інтерактивна модель навчання.

У своїй роботі надаю перевагу :

- проблемним, пошуковим методам навчання;
- демократичному стилю взаємодії з учнями;
- груповим та колективним формам роботи;
- моє гасло : «Не нашкодь»;
- функція : організатор співдружності;

-мета : розвиток дитини, її соціалізація.

Останні два роки являюся керівником «Майстер-класу» вчителів початкових класів. Відомо: коли ти передаєш знання, ти стаєш майстром.

Підвищується рівень самоосвіти, впевненість, компетентність.

II. Основна частина

1. Презентація педагогічного досвіду Майстром

Використання інноваційних технологій у процесі навчання молодших школярів

*Перед людиною є три шляхи пізнання:
шлях мислення - найбільш благородний,
шлях наслідування - найбільш легкий
і шлях особистого досвіду - найбільш важкий.
Конфуцій*

Сучасні зміни в освіті зробили актуальним звернення і вчителів, і вчених педагогів до проблем застосування інноваційних технологій навчання. У свідомість українських учителів через публікації останнього часу і через систему додаткової освіти поступово складається думка, що інноваційні технології навчання створюють необхідні умови як для становлення і розвитку компетентностей учнів, так і для розвитку виховання особистості активних громадян з відповідною системою цінностей.

Про необхідність такого процесу наголошується в законі України «Про освіту», державній національній доктрині розвитку України, що визначатиме стратегію реформування галузі найближчим часом. Державна програма «Вчитель» має своєю метою формування громадянина – носія національних цінностей, загальнолюдських досягнень, який вмє самовизначитись і реалізувати себе у різноманітних життєвих проявах, гнучкістю і критичністю мислення, творчою ініціативою, високим адаптаційним потенціалом. Ці показники можуть забезпечити інноваційні технології навчання, оскільки вони орієнтовані на дітей нового покоління.

У книзі І.М. Дичківської «Інноваційні педагогічні технології» наголошується на необхідності формування інноваційної компетентності педагога, яка включає не лише стійкі фахові знання та уміння, але й готовність до змін, нових підходів, професійності майбутнього вчителя.

Використання сучасних технологій вимагає деякої зміни навчального процесу. З кожним роком все більша кількість людей схиляються до цієї думки.

Технологія інтерактивного навчання

Такий підхід до навчання не є абсолютно новим для української школи. Частково він використовувався ще в перші десятиріччя минулого століття і був поширений у педагогіці та практиці української школи в 20-ті роки. Наприклад, в школі м. Корін (між Києвом та Житомиром) А. Рівін у 1918 році використовував у навчанні учнів роботу в парах змінного складу, за допомогою чого учні за один рік проходили програму трьох-чотирьох років навчання. У школі навчалось одночасно 40 дітей віком від 11 до 16 років. Уроків як таких у школі не було. Під час занять учні вільно рухались, розмовляли один з одним. В основу методики А. Рівіна була покладена ідея «навчаючи інших, навчайся сам».

Розробку елементів інтерактивного навчання можна знайти в працях В. Сухомлинського, творчості вчителів — новаторів 70-80-х рр. (В.Шаталов, С. Ільїн, Лисенкова, Ш. Амонашвілі та ін.), теорії розвивального навчання.

Наприкінці ХХ ст. інтерактивні технології набули поширення в теорії та практиці американської школи, де їх використовують під час викладання різноманітних предметів. Дослідження, проведені Національним тренінговим центром (США, штат Меріленд) у 80-х рр., показують, що інтерактивне навчання дозволяє різко збільшити процент засвоєння матеріалу, оскільки впливає не лише на свідомість учня, а й на його почуття. В Україні розроблена та пропагується технологія інтерактивного навчання О. І. Пошетун.

Цілі і завдання інтерактивного навчання:

- розширення пізнавальних можливостей учнів, зокрема у здобуванні, аналізі та застосуванні інформації з різних джерел;
- можливість перенесення отриманих умінь, навичок та способів діяльності на різні предмети та позашкільне життя учнів;
- формування глибокої внутрішньої мотивації.

Для з'ясування сутності інтерактивного навчання скористуємось класифікацією, яка запропонована Я. Голантом в 60-х рр. минулого століття і в якій було виділено активну і пасивну моделі навчання. До цієї класифікації додамо ще характеристику інтерактивного навчання.

Слово «інтерактив» прийшло до нас з англійської від слова «*inieract*», де «*inter*» взаємний і «*act*» — діяти. Таким чином інтерактивний — здатний до взаємодії, діалогу. Інтерактивне навчання — це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну, передбачувану мету — створити комфортні умови навчання.

Форми взаємодії вчителя і учнів у навчально-виховному процесі ґрунтуються на трьох групах методів: пасивного, активного та інтерактивного навчання.

Понад 2400 років тому Конфуцій сказав :

Те, що я чую, я забуваю.

Те, що я бачу, я пам'ятаю.

Те, що я роблю, я розумію.

Дещо змінивши слова великого китайського педагога, можна сформулювати кредо інтерактивного навчання.

Те, що я чую, я забуваю.

Те, що я бачу й чую, я трохи пам'ятаю.

Те, що я бачу, чую й обговорюю, я починаю розуміти.

Коли я бачу, чую, обговорюю й роблю, я набуваю знань і навичок.

Коли я передаю знання іншим, я стаю майстром.

Суть інтерактивного навчання у тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учнів. Це співнавчання, взаємонавчання, де учень і учитель є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання..

Учні вчать бути демократичними, спілкуватися з товаришами, критично мислити, поважати думку колег, приймати продумані рішення.

2. Представлення системи роботи

- *Майстер повідомляє слухачам, що зараз буде представлений майстер-клас*

по застосуванню інтерактивного навчання у початковій школі.

3. Панель

Відбувається актуалізація знань учасників про технологію інтерактивного навчання

4. Проведення імітаційної гри

Урок – імітація. Я у світі (4 клас)

Тема уроку. Українська мова - державна мова України.

Мета уроку. Формувати в учнів поняття про українську мову як державну мову. Розкрити красу і мелодійність рідної мови. Розвивати пізнавальний інтерес, творчі здібності учнів. Виховувати повагу і бажання вивчати і спілкуватися рідною мовою.

III. Повідомлення теми та мети уроку.

Любіть Україну у сні й наяву,
вишневу свою Україну,
красу її, вічно живу і нову,
і мову її солов'їну.

В.Сосюра

- Сьогодні на уроці пропоную поговорити про нашу рідну українську мову державну мову України. Про її багатство і можливості, красу і мелодійність, любов до рідної мови.

Вивчення нового матеріалу.

1. Робота в групах.

1 група “Це знає кожний”.

Діти працюють з Конституцією України.

Українська мова-державна мова України. Про це свідчить стаття № 10 Конституції України.

“Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах життя та на всій території України.

В Україні гарантовано вільний розвиток, використання і захист російської та інших мов національних меншин України. Держава сприяє вивченню мов міжнародного спілкування”.

2 і 3 групи “Подумай, пошукай, запам’ятай”.

Діти опрацьовують статтю підручника / ст. 57-58 / і додаткову літературу.

Найбільше і найдорожче добро кожного народу - це його мова, та жива схованка людського духу, його багата скарбниця, в яку народ складає і своє давнє життя і свої сподіванки, розум, досвід, почування.

Панас Мирний

Мова - це не просто спосіб спілкування, а щось більш значуще. Мова - це всі глибинні пласти духовного життя народу, його історична пам'ять, найцінніше надбання віків, мова - це ще й музика, мелодика, фарби, буття, сучасна, художня, інтелектуальна і мисленнєва діяльність народу.

Олесь Гончар

Поки жива мова в устах народу, до того часу живий і народ. І нема насильства нестерпнішого, як те, що хоче відірвати в народі спадщину, створену незчисленними поколіннями його віджилих предків.

Костянтин Ушинський

Українці – стародавній народ, а мова "їхня багатша і всеосяжніша, ніж персидська, китайська, монгольська і всілякі інші.

Е. Челебі

Хай живе велика російська мова, але хай живе і солодко-співуча, ні з чим не зрівнянна українська мова.

В. Солоухін

Рідна мова - мати єдності, батько громадянства і сторож держави.

Мікалоюс Даукша

Чужу мову можна вивчити за шість років, а свою треба вчити все життя.

Франсуа Вольтер

Як парость виноградної лози,

Плекайте мову.

Пильно й ненастанно

Політь бур'ян.

Чистіша від сльози

Вона хай буде.

Вірно і слухняно

Нехай вона щоразу служить вам,

Хоч і живе своїм живим життям.

Максим Рильський

Відповідають на питання:

- Які висловлювання про мову вам сподобались?

- Що говорять про українську мову іноземці?

4 група "Для допитливих".

Діти інсценують бувальщину "Рідна мова".

Рідна мова

Було це давно, ще за старої Австрії, в далекому 1916 році. В купе вагона їхали чотири пасажери: англієць, німець, італієць. Четвертим був відомий львівський юрист Богдан Костів. Балачки велися навколо різних тем. Нарешті заговорили про мови – чия краща, чия багатша і котрій з них належить світове майбутнє. Звісно, кожен почав вихваляти свою мову.

Першим заговорив англієць:

- Англія – країна великих завойовників і мореплавців, яку славу англійської мови рознесли по всьому світу. Англійська мова – мова Шекспіра, Байрона, Діккенса, Ньютона, Дарвіна та інших великих літераторів і вчених. Отже, англійській мові належить світове майбутнє.

- Ні в якому разі, - гордо заявив німець. – Німецька мова – це мова двох великих імперій – Великонімеччини й Австрії, які займають більше половини Європи.

Це мова філософії, техніки, армії, медицини, мова Шіллера, Гегеля, Канта, Вагнера, Гайне. І тому, безперечно, німецька мова має світове значення.

Італієць посміхнувся і тихо промовив:

- Панове, ви обидва не праві. Італійська мова – це мова сонячної Італії, мова музики і кохання, а про кохання мріє кожен. На мелодійній мові Італії написані кращі твори епохи Відродження, твори Данте, Боккаччо, Петрарки, лібрето знаменитих опер Верді, Пуччіні, Россіні, Донцетті та інших відомих італійців. Тому італійській мові належить бути провідною у світі.

Українець довго думав, нарешті промовив:

- Я не вірю в світову мову. Хто домагався цього, потім був гірко розчарований. Йдеться про те, яке місце відводиться моїй українській мові поміж ваших народів. Я також міг би сказати, що моя рідна мова – це мова незрівняного сміхотворця Котляревського, мова геніального поета Тараса Шевченка. Це лірична мова кращої з кращих поетес світу – Лесі Українки, мова нашого філософа-мислителя І. Франка, який вільно володів 14 мовами, в тому числі й нахваленими тут, проте рідною, а, отже, найдорожчою, вважав українську.

Нашою мовою звучить понад 300 тисяч народних пісень, тобто більше, як у вас усіх разом взятих. Я можу назвати ще багато славних імен свого народу, проте вашим шляхом я не піду. Ви ж, по

суті, нічого не сказали про багатство і можливості ваших мов. Чи могли б ви, скажіть, на своїх мовах написати невелике оповідання, в якому усі слова починалися б з однакової букви.

- Ні, ні, ні! Це неможливо, - відповіли німець, англієць, та італієць.

- Ось на ваших мовах це неможливо, а нашою це зовсім просто.

- Назвіть якусь букву, - звернувся він до німця, - а я доведу.

- Хай буде буква С, - сказав той.

- Я своєю мовою можу створити не лише оповідання, а навіть вірш, де всі слова будуть починатися на «С», а ще до того будуть передавати стан природи, наприклад, свист зимового вітру в саду. Якщо ваша ласка, прошу послухати.

Самотній сад

Сипле, стелить сад самотній

сірий смуток – срібний сніг.

Сумно стогне сонний струмінь,

серце слуха скорбний сміх.

Серед саду страх сіріє,

сад самотній спокій снить, -

сонно сипляться сніжинки,

струмінь стомлено сичить.

Стихли струми, стихли співи,

срібні співи серенад,

срібно стеляться сніжинки –

спить самотній сад.

- Геніально! Незрівнянно! – вигукнули англієць та італієць. Потім всі замовкли. Говорити не було потреби.

Обмін враженнями

- Чи сподобалась вам бувальщина?

- Що найбільше зацікавило?

2.Творча робота учнів.

- Спробуйте і ви повправлятися у створенні таких текстів, віршів, у яких усі слова починалися б з однієї літери.

Висновок : наша мова не тільки багата, у неї величезні можливості.

V. Закріплення вивченого матеріалу.

1.Розігрування діалогу.

- Давайте поміркуємо разом. А для цього уявімо:

- Дерево, в якого знищили коріння...

- Чи буде воно рости, цвісти і давати плоди?

- Будинок, що побудували без основи, без фундаменту...

- Чи зможе довго простояти такий будинок?

- Чи хотіли б ми в ньому жити ?

- Коли забув ти рідну мову

- яка б та мова не була,-

- Ти втратив корінь і основу,

ти обчухрав себе до гла,

бо ти зневажив рідну мову

ту, що земля тобі дала.

2.Робота з деформованим текстом.

Як рідні поля і діброви, (3)

Вивчайте, любіть свою мову, (1)

Як світло, Вітчизну любіть, (2)

Як чистого неба блакить. (4)

VI. Підсумок уроку

1. Дидактична гра «РОМАШКА»

Охарактеризувати за допомогою прикметників нашу рідну українську мову.

Ніжна, мила, світанкова,
ясна, чиста, колискова,
мелодійна, дзвінкотюча,
дивна, радісна, співуча,
солов'їна, барвінкова
УКРАЇНСЬКА МОВА.

2. Вправа. СЕНКАН

Мова
українська, державна
любимо, шануємо, вивчаємо
пробуджується від сну
мати

3. Пісня «Про калину»

4. Вправа. НЕЗАКІНЧЕНЕ РЕЧЕННЯ

- Сьогоднішня зустріч навчила мене...
- Найцікавішим завданням було...

Тема. ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СИСТЕМІ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

I. Організаційний етап

Вступне слово

Шановні колеги! Сьогодні я Вам пропоную заняття майстер-класу «Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховний процес початкової школи».

Що ж собою представляють інформаційно-комунікаційні технології? Це сукупність методів і технічних засобів збирання, організації, збереження, опрацювання, передачі й подання інформації, що розширює знання людей.

Форми застосування інформаційно-комунікаційних технологій – різноманітні. Це може бути і мультимедійний супровід уроку за допомогою презентації, і прикладне програмне забезпечення до уроків, і як засіб для контролю за засвоєнням знань учнів.

Ми ж сьогодні розглянемо використання даної технології, приклади програм, які можуть використовуватися у навчально-виховному процесі початкової школи, і можливості програми, яка допомагає створювати презентації. Протягом майстер-класу Ви:

- отримаєте знання про суть інформаційно-комунікаційних технологій та шляхи їх використання;
- ознайомитеся з технікою проведення уроку з використанням ІКТ.

Емоціонально-актуальний початок

Присутнім демонструється фрагмент м/ф «Жил был пес», у якому Вовк каже: «- Сейчас спою». Чому, на Вашу думку, він так сказав? Колективне обговорення.

Висновок. Тобто, він відчув себе комфортно. Тому і на уроці як і вчитель, так

і учні мають почувати себе комфортно. Обрана технологія може значно полегшити підготовку вчителя до уроку.

Вправа «Асоціативний куц». Присутні називають асоціації, що виникають у них до слова комп'ютер.

Отже, комп'ютер – це не лише іграшка для розваг, але і дуже хороший почник у роботі вчителя.

II. Основна частина

1. Презентація педагогічного досвіду Майстром

Основними ідеями інформаційно-комунікаційних технологій в системі початкової середньої освіти є:

✓ Підготовка учнів до повноцінної життєдіяльності в умовах інформаційного середовища;

✓ Формування в учнів умінь користуватися інформацією в будь-якому вигляді;

✓ Оптимізація роботи вчителя.

2. Досягнення та результативність роботи

На власному досвіді переконалася, що використання інформаційно-комунікаційних технологій значно оптимізує роботу вчителя, скорочує його час на підготовку наочності. Оскільки у школярів переважає наочно-образне мислення – наочність – це обов'язковий елемент уроку, так званий «одяг» теорії, в яку її одягає вчитель. Щоб не бути голослівними, приведу приклад з практики на прикладі уроків природознавства. До використання інформаційно-комунікаційних технологій клас, в якому я проводила уроки засвоювали інформацію гірше – про це свідчили результати контрольних робіт. Із 32 учнів на «відмінно» останню контрольну написали 8 учнів. На «достатній» рівень – 15, інші – середній і низький рівні відповідно. Уже за місяць використання даних технологій – результати приємно вразили. Показники успішності і розуміння матеріалу значно зросли. Діти вже крім теоретичних відомостей могли приводити приклади з життя, активно дискутуючи. І це лише один з прикладів...

3. Представлення системи роботи:

Складовими інформаційних технологій, які використовуються на уроках є такі засоби та методи:

1) Апаратні – це комп'ютерні класи, електронне демонстраційне обладнання (проектор, інтерактивна дошка)

2) Програмні:

- Електронний посібник, підручник, мультимедійна енциклопедія;

- Кінофільми;

- Програма презентацій Power Point;

- Графічний редактор;

- Програмні засоби, призначені для контролю знань, умінь, навичок;

- Тренажери;

- Ігрові програми.

Методи, які діють в межах даної технології:

✓ Пояснювально-ілюстративний – передбачає використання ілюстрацій, таблиць, малюнків, схем у супроводі і розповіді вчителя (програма

Power Point). Сприяє розвитку пізнавальної активності молодших школярів, передачі додаткової цікавої інформації, забезпеченню принципу наочності.

✓ Проблемно-пошуковий – використання відео-програм, які створюють проблемну ситуацію, сприяють пошуковій діяльності молодших школярів та розвитку їх мислення та мовлення.

✓ Репродуктивний – також забезпечується використанням відео-програм. Наприклад, подивитися уривок із мультфільму «Пшеничний колосок» і переказати його сюжет.

✓ Репродуктивно-творчий – передбачає не тільки відтворення побаченого, почутого, а й реалізацію творчих можливостей молодшого школяра.

✓ Практичний – забезпечується використанням графічних програм на уроках трудового навчання та образотворчого мистецтва у початковій школі, що сприяє розвитку творчих здібностей, мислення, підвищує інтерес учнів до даних предметів.

✓ Проектний – задовольняє і забезпечує широкі аспекти роботи на комп'ютері. Включає в себе самостійну роботу молодших школярів, уміння працювати з інформаційними джерелами, спрямований на пошукову діяльність та розвиток мислення.

✓ Ігровий – використання в урочний час ігрових програм, які реалізуються з навчальною метою.

✓ Контрольний (тестовий) – метод швидкого виявлення рівня знань, умінь та навичок учнів на різних етапах навчального процесу.

Таким чином, зараз ми розглянемо практично, які можливості є у кожної з перелічених програм та проведемо урок математики з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, з якого ви зможете детально побачити відмінність звичайного уроку від уроку з використанням ІКТ.

3. Панель

4. Проведення імітаційної гри

Зараз ви перетворитесь в учнів 3 класу і ми з вами проведемо урок математики на тему: «Переставний закон множення». Урок наш матиме екологічну спрямованість.

5. Моделювання

А зараз вам надається можливість обрати свою тему уроку і розробити до неї презентацію. Ми поділимося з вами на групи. Кожна група по закінченню роботи звітуватиме про результат.

III. Афішування

1. Розрив

Проаналізувавши дану технологію, чи помітити ви, як відрізняються ваші знання з якими ви прийшли на майстер-клас від тих, з якими підете?

2. Рефлексія

- Чи виникло у вас бажання використовувати ІКТ у своїй роботі?

Тож як би там не було, а запорука успіху – це крокувати «в ногу» з часом. А попереду ще багато буде різних розробок та винаходів. Але найголовніша ознака нашого суспільства – це його інформатизованість.

Тому, бажаю вам творчих сил та наснаги у нелегкій праці! Хай вам щастить!

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Альтшуллер Г.С. Алгоритм изобретения / Г.С. Альтшуллер. - М.: Московский рабочий, 1973.
2. Альтшуллер Г.С. Творчество как точная наука / Г.С. Альтшуллер. - М.: Советское радио, 1979.
3. Амонашвили Ш. А. В школу — с шести лет / Ш.А.Амонашвили. - М., 1986.
4. Амонашвили Ш. А. Школа Жизни / Ш.А.Амонашвили. - М.,1996.
5. Белкин А.С. Ситуация успеха. Как ее создать: Кн. для учителя / А.С.Белкин. - М.: Просвещение, 1991. - 176 с.
6. Волосюк М.А. Проблемне навчання як провідний метод розвиваючого навчання в умовах особистісно орієнтованої парадигми освіти / М.А.Волосюк // Упр. шк. - 2005. - № 16/18. - С. 56-69.
7. Ворожейкіна О. М. 100 цікавих ідей для проведення уроку / О.М.Ворожейкіна. — Х. : Вид.група «Основа», 2011. — 287, [1] с. — (Серія «Золота педагогічна скарбниця»).
8. Галкін С. Організація ігрової діяльності на уроці: [Роль гри в навчанні] / С.Галкін // Завуч. - 2004. - № 30. - С. 9-12.
9. Глассер У. Школи без неудачників / Общ. ред. и предисл. В.Я.Пилиповского. - М.: Прогресс, 1991. - 184 с.
10. Гра в початковій школі / уклад. О. М. Ворожейкіна. — Х.: Вид. група «Основа», 2008. — 191, [1] с. — (Серія «Позакласні заходи»).
11. *Границкая А.С.* Научить думать и действовать: Адаптивная система обучения в школе: Кн.для учителя / *Границкая Антонина* Степановна. - М. : Просвещение, 1991.
12. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: [підручник] / І.М.Дичківська. - 2-ге вид., доповн. - К. : Академвидав, 2012. - 352 с.
13. Дичківська І.М. М.Монтессорі: теорія і технологія / І.М.Дичківська, Т.І.Поніманська. - К.: Видавничий Дім „Слово”, 2006. - 304 с.
14. Додусенко Н. О., Нетужилова І. В. Проектна діяльність у початковій школі. — Х. : Вид. група «Основа», 2010.— 223, [1] с. — (Б-ка журн. «Початкове навчання та виховання»; Вип. 4 (76)).
15. Дусавицький О. Система розвивального навчання в дзеркалі шкільної практики / О.Дусавицький // Завуч. - 2005. - № 7. + Завуч. Наша вкладка, С.2-4.
16. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / Автор-укладач Н. П. Наволокова. — Х.: Вид. група «Основа», 2009. — 176 с. — (Серія «Золота педагогічна скарбниця»).
17. Єльнікова О. В. Інтерактивне навчання – засіб модернізації освіти у сучасній школі / О.В.Єльнікова // Педагогіка і психологія творчої особистості: проблеми і пошуки: Зб. наук. пр. / Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. - К.; Запоріжжя, 2002. - Вип. 24. - С. 84-88.
18. Замашкіна О. Еволюція систем розвивального навчання молодших школярів в 1960-1990 рр. / О.Замашкіна // Шлях освіти. - 2004. - № 3. - С. 48-53.
19. Інноваційні технології в початковій школі. - К.: Шкільний світ, 2008. - 112 с. - (Бібліотека «Шкільного світу»).

20. Інноваційні технології навчання від А до Я / Упор. Валентина вулканова. – К.: Шкільний світ, 2011. – 96 с. – (Бібліотека «Шкільного світу»).
21. Інтерактивні методи навчання в практиці роботи початкової школи / Упоряд.: О.В.Стребна, А.О.Соценко. — Х.: Основа, 2005. — 176 с.
22. Інтерактивні методи навчання у початковій школі / Упор. О.М.Кондратюк. – К.: Шкільний світ. – 104с. – (Б-ка "Шкільного світу").
23. Існева О. Зміст вальдорфської освіти / О.Існева // Рідна школа. – 1999. – № 7,8. – С. 37-40.
24. Карасьова К.В. Ігровий простір дитини / К. Карасьова, Т. Піроженко. – К. : Шкільний світ, 2011. – 128 с. – (Б-ка "Шкільного світу").
25. Кміть О.В. Застосування технології «case study» у процесі формування методичної компетенції вчителя англійської мови початкової школи / О.В.Кміть // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка. – 2010. – Випуск 79. – С.130-132.
26. Корсакова О. Про технологію диференційного навчання / О.Корсакова // Рідна школа. – 2001. - №9. – С. 44-46.
27. Кравченко Т. Г. Проблемне навчання – основа розвитку здібностей учнів / Т.Г.Кравченко // Упр. шк. – 2004. – № 14. – С. 2–5.
28. Кравчук О. Застосування інформаційних технологій на уроках у початковій школі / Оксана Кравчук // Рід. шк. – 2004. – № 1. – С. 44– 46.
29. Красіна Г. Тиждень початкових класів як результат проектної діяльності молодших школярів / Галина Красіна // Рід. шк. – 2005. – № 3. – С. 23–25.
30. Кудикіна Н. Ретроспективний погляд на формування сучасної моделі ігрової діяльності: [Про відображення дит. ігрової діяльн. в пед. теоріях і системах] / Н.Кудикіна // Шлях освіти. – 2003. – № 1. – С. 46–49.
31. Логачевська С.П. Диференціація у звичайному класі: Посібник для вчителів, методистів, студентів / За заг. ред. О.Я. Савченко. – К., 1998. – 288 с.
32. Метод изучения ситуаций (case study) в образовании: его история и применение. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.management.com.ua/be/be035.html>.
33. Освітні технології : [навч. посіб.] / За заг. ред. О.М.Пехоти. – К.: А.С.К., 2001. – 256 с.
34. Педагогічні технології в початковій школі: [методичні рекомендації] / Укладачі Н.Ю.Рудницька, М.О.Синиця. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2010. – 87 с.
35. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібн. / О.І.Пометун, Л.В.Пироженко; За ред. О. І. Пометун. – К.: В.С.К., 2004. – 192 с.: іл.
36. Проекти в початковій школі / Упоряд. Кондратюк О.М. – К. : Редакції газет з дошкільної та початкової освіти, 2012. – 128 с. – (Початкова освіта. Бібліотека (Бібліотека "Шкільного світу")).
37. Проектна діяльність школи / Упор. Галіцина Л.В. – К. : Шкільний світ, 2012. – 128с. – (Директор школи. Бібліотека "Шкільного Світу").
38. Реалізація педагогічних технологій в початковій школі / Укл. М.В. Швардак. – Мукачево: МДУ, 2013. – 60 с.
39. Розвивальні ігри в початковій школі : 1-4 кл. / Упор. І.В.Васильченко. – К. : Шкільний світ, 2011. – 112с. – (Бібліотека "Шкільного світу").

40. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии / Г.К.Селевко. – М.: Народное образование, 1998. – 256с.
41. Сиротюк Л. Використання методу проєктів в початковій школі: На допомогу заступникові директора з НВР / Л. Сиротюк // Завуч. – 2005. – Квіт. (№ 10). – С. 7–9.
42. Сучасні педагогічні технології: [навчально-методичний посібник] / Укладач Е.І.Федорчук. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2006. – 212с.
43. Сходінками творчості. Методика ТРВЗ в початковій школі / Автори-упорядники: О. В. Лесіна, В. П. Телячук. — Х.: Вид. Група «Основа»: «Тріада+», 2007. — 112 с. — (Серія «Педагогічні інновації. Майстерня»).
44. Унт И. Индивидуализация и дифференциация обучения / Инге Унт. - М.: Педагогика, 1990. – 188 с.
45. Химинець В.В. Інновації в початковій школі / В.В.Химинець, М.Ю.Кірик. – Ужгород: Інформаційно-видавничий центр ЗППО, 2008. – 344 с.
46. Чепіль М.М. Педагогічні технології : [навч. посіб.] / М.М. Чепіль, Н.З.Дудник. – К.: Академвидав, 2012. – 224 с.

Навчально-методичне видання

ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ: ВПРАВИ, СИТУАЦІЇ, ІГРИ, ЗАДАЧІ

для студентів денної та заочної форм навчання
спеціальності 013 «Початкова освіта»

Укладач *М.В.Швардак*

Тираж 10 пр.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої
продукції ДК № 4916 від 16.06.2015 р.

Редакційно-видавничий відділ МДУ
89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>